

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

Katedra finančního práva a finanční vědy

RIGORÓZNÍ PRÁCE

na téma

POSTAVENÍ POJIŠŤOVACÍCH ZPROSTŘEDKOVATELŮ
A SAMOSTATNÝCH LIKVIDÁTORŮ
NA FINANČNÍM TRHU

POSITION OF INSURANCE MEDIATORS AND LOSS ADJUSTERS
ON THE FINANCIAL MARKET

Vedoucí diplomové práce : Prof. JUDr. Marie Karfíková, CSc.

Vypracovala: Mgr. Ing. Miroslava Čápová

Čestné prohlášení:

Prohlašuji tímto, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracovala samostatně a že jsem k jejímu zpracování použila zdroje a literaturu, které jsem vyznačila způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Poděkování:

Ráda bych tímto poděkovala paní profesorce Karfíkové za odborné vedení při psaní této rigorózní práce, sekretariátu České asociace pojišťoven a pracovníkům Ministerstva financí za pomoc při hledání odborných pramenů a v neposledním řadě rodině a přátelům za podporu a pomoc při technickém zpracování práce.

Obsah:

1. Úvod	3
2. Teoretické základy.....	6
2.1 Finanční a pojistný trh.....	6
2.2 Pojištění a pojišťovnictví.....	9
2.3 Vývoj pojištění a pojišťovnictví.....	11
2.4 Zprostředkovatelská činnost v pojišťovnictví.....	19
2.4.1 Historie zprostředkovatelské činnosti.....	19
2.4.2 Historie právní úpravy zprostředkovatelské činnosti.....	20
2.4.3 Osobnost pojišťovacího zprostředkovatele.....	24
3. Rozbor právní úpravy zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví.....	26
3.1 Harmonizace právních předpisů České republiky, týkajících se zprostředkování pojištění, s legislativou Evropských společností.....	26
3.1.1 Doporučení Komise Evropských společenství o zprostředkovatelích pojištění.....	26
3.1.2 Směrnice Rady a Evropského parlamentu o zprostředkování pojištění	
3.2 Platná právní úprava zprostředkování pojištění.....	28
3.2.1 Činnosti vyloučené z působnosti zákona.....	29
3.2.2 Praktické poznatky k zákonu.....	31
3.2.3 Kategorizace pojišťovacích zprostředkovatelů.....	34
3.2.3.1 Vázaný pojišťovací zprostředkovatel.....	34
3.2.3.2 Podřízený pojišťovací zprostředkovatel.....	38
3.2.3.3 Pojišťovací agent.....	41
A. Nevýhradní pojišťovací agent.....	41
B. Výhradní pojišťovací agent.....	42
3.2.3.4 Pojišťovací makléř.....	44
3.2.3.5 Zahraniční pojišťovací zprostředkovatel.....	45
3.2.3.5.1 Pojišťovací zprostředkovatel s domovským členským státem jiným, než je Česká republika.....	46
3.2.3.5.2 Pojišťovací zprostředkovatel ze třetího státu.....	47
3.2.4 Samostatní likvidátoři pojistných událostí.....	48
3.2.5. Podmínky činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů.....	50

3.2.5.1 Registr, žádost a zápis do registru.....	50
3.2.5.2 Odpovědný zástupce právnické osoby.....	52
3.2.5.3 Odborná způsobilost.....	53
3.2.5.4 Důvěryhodnost.....	55
3.2.5.5 Další povinnosti pojišťovacích zprostředkovatelů.....	56
3.3. Sdružování pojišťovacích zprostředkovatelů.....	58
3.3.1 Asociace českých pojišťovacích makléřů.....	58
3.3.2 AFIZ.....	59
3.3.3 Unie společností finančního zprostředkování a poradenství.....	60
3.3.4 Česká komora samostatných likvidátorů pojistných událostí.....	61
3.4 Dohled nad provozováním zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví	62
3.4.1 Sankce za porušení povinností, správní trestání.....	66
3.4.1.1 Pořádková pokuta.....	66
3.4.1.2 Opatření k nápravě.....	67
3.4.1.3 Správní delikty.....	68
4. Komparace české a slovenské úpravy zprostředkování pojištění	70
5. Komparace české a německé úpravy zprostředkování pojištění.....	77
6. Závěr.....	85
7. Summary, keywords.....	88
Seznam použitých pramenů.....	90
Přílohy.....	93

1. Úvod

Tato rigorózní práce se zabývá právními aspekty postavení pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí na finančním trhu. K hlubšímu proniknutí do tématu se zde budu mimo rozboru platné i předešlé právní úpravy zabývat stručným náhledem na ekonomická témata, úzce souvisejícími s danou problematikou - pojednáním o finančním a pojistném trhu a oboru pojišťovnictví. K dokreslení obrazu se zmíním i o historickém vývoji úpravy odvětví pojišťovnictví a zprostředkování pojištění především.

Toto téma jsem si zvolila hned z několika důvodů. Podle mého názoru se jedná o zajímavou a nepříliš legislativně „svázanou“ část finančního práva, která prošla podstatnými změnami nejen v porevoluční době. Hlavním důvodem ale pro mne byla skutečnost, že se již od roku 2003 sama zprostředkováním pojištění zabývám, v řeči zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí jsem registrována jako podřízený pojišťovací zprostředkovatel. Především proto je mi tato oblast práva velmi blízká.

Při psaní této rigorózní práce jsem používala především metody jazykového výkladu, historického výkladu a metody komparativní.

Důležitost pojištění v moderní ekonomice je nesporná a je uznávána již po staletí. Pojištění umožňuje podnikatelům přenést rizika spojená s podnikatelskou činností na třetí osobu. Má zásadní význam také pro jednotlivce, neboť jej a jeho rodinu chrání před nejistotou každodenního života.

Pojišťovnictví obecně je ekonomické odvětví, které v podobě jaké ho dnes známe, existuje zhruba od 19. století. Ovšem především v posledních desetiletích prošlo nebyvalým rozvojem, a to nejen díky globalizaci a integraci jednotlivých ekonomik, ale hlavně díky rostoucí poptávce po pojistných produktech na jednotlivých finančních a pojistných trzích.

Pojistné trhy by se ale jen obtížně vyvíjely takovýmto tempem, pokud by na nich nepůsobili pojišťovací zprostředkovatelé – mezičlánky mezi jednotlivými pojišťovnami a konečnými klienty - zájemci o konkrétní pojistné produkty. Zprostředkovatelská činnost v pojišťovnictví představuje jednu z nejvýznamnějších distribučních cest pojištění. Pojišťovací zprostředkovatelé provádějí poradenství a konzultace v oblasti pojišťovnictví, zpracovávají analýzy

pojistných rizik, napomáhají nebo přímo uzavírají pojistné a zajišťovací smlouvy s klienty a v neposlední řadě představují pro pojišťovací společnosti velmi cenné zdroje informací přímo od klientů, které mohou posloužit jako podněty pro budoucí vývoj a směr, kterým se pojišťovna nebo některé její produkty budou ubírat.

Téměř 50% pojistných smluv v Evropské unii je uzavíráno prostřednictvím zprostředkovatelů. Jejich význam bude v budoucnosti dále narůstat, a to jednak v důsledku rostoucí konkurence plynoucí z vytvoření jednotného trhu, jednak jako důsledek stále obtížnější orientace klienta na pojistném trhu. Pojišťovací zprostředkovatelé hrají zásadní roli při zajišťování funkcí jednotného pojistného trhu tím, že přispívají k přeshraniční distribuci produktů, a to zejména pro menší klienty.¹

Jejich postavení se v průběhu doby měnilo, jednotlivé právní úpravy pohlížely na tuto kategorii ekonomických subjektů odlišně, v některých časových úsecích úprava této problematiky chyběla úplně. Jak jsem se již zmínila, úkolem této práce je tedy i nastínit historii zprostředkovatelské činnosti v pojišťovníctví.

Tato práce se ale vedle pojišťovacích zprostředkovatelů věnuje také profesi samostatného likvidátora pojistných událostí. Likvidace pojistných událostí je soubor činností spojených s vyřizováním pojistné události, od zahájení šetření nutného ke zjištění povinnosti plnit a rozsahu této povinnosti až do stanovení výše pojistného plnění. Podle právní úpravy České republiky mohou tuto činnost vykonávat nejen pojišťovny prostřednictvím svých zaměstnanců, ale také profesně vzdělaní podnikatelé, zákonem nazýváni jako samostatní likvidátoři pojistných událostí. Zejména ve Spojených státech amerických, ale i v západní Evropě existuje profese anglicky označovaná jako loss adjuster, jejíž vykonavatelé provozují tzv. loss adjustment. Jedná se o činnost v rámci likvidace pojistných událostí, zejména expertíza škod, jejich oceňování, v kontextu s pojistnými či zajišťovacími podmínkami a smlouvami.²

Této profesi ale ve své rigorózní práci věnuji podstatně menší prostor, což je dáno nejen menší četností odborné literatury zabývající se touto problematikou, ale především tím, že činnost samostatného likvidátora pojistných událostí není upravena evropským komunitárním právem.

¹ http://ec.europa.eu/commission_barroso/mccreevy/docs/speeches/2005-05-26/insint_en.pdf

² <http://www.lossadjuster.cz/lossadjustment.html>

Základním úkolem práce ovšem je zacílení na současnou úpravu pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí na finančním trhu České republiky. Vedle toho bych ráda zmínila i stěžejní styčné plochy s právem Evropských společenství a načrtla základní rysy právní úpravy zprostředkovatelské činnosti i v dalších státech Evropské unie. Pro tuto komparaci jsem si zvolila Slovenskou republiku a Spolkovou republiku Německo, kdy se ovšem nebudu zabírat detailním popisem a rozbořem právních úprav zprostředkování pojištění v těchto zemích, ale pokusím se pojmenovat shodné a naopak odlišné prvky od české právní úpravy.

2. Teoretické základy

2.1 Finanční a pojistný trh

Finančním trhem rozumíme systém ekonomických vztahů institucí zprostředkujících soustředění, alokaci a realokaci volných finančních prostředků prostřednictvím finančních instrumentů.³

Na finančním trhu se tedy soustřeďuje nabídka a poptávka po finančních instrumentech – čili platebních prostředcích, cenných papírech, devizách, drahých kovech, pojistné ochraně apod. Ekonomické subjekty jsou velmi často v situaci, kdy buď disponují přebytkem finančních prostředků nebo jich naopak mají nedostatek. Systém finančních trhů pak umožňuje finanční prostředky mezi jednotlivými subjekty přemísťovat.

Ve vyspělých státech existují dva základní způsoby přerozdělování finančních prostředků mezi přebytkovými a deficitními subjekty, a to přímý a zprostředkovaný. V prvním případě se tak přemísťování finančních prostředků děje prostřednictvím emise a nákupu různých druhů cenných papírů. U zprostředkovaného způsobu vystupují finanční zprostředkovatelé v podobě bank, spořitelen, pojišťoven, investičních fondů a podobných subjektů (bankovních či nebankovních finančních zprostředkovatelů), které emitují sekundární finanční instrumenty. Ulehčují tím realizaci příslušných peněžních transakcí, snižují náklady, jsou kvalifikovanější na odhad a zabezpečení rizika na finančním trhu. Umožňují vzájemný kontakt, spojení a propojení všech ekonomických subjektů, které vystupují na finančním trhu. Cena za zprostředkování na finančním trhu je odrazem nabídky a poptávky a setkáme se s ní v podobě úroku, marže, pojistného, provize apod.

Finanční trh není rozhodně jednoduchým trhem, ale ve vyspělých ekonomikách patří mezi nejefektivnější. Představuje vysoce koncentrovanou a vzájemně provázanou soustavu ekonomiky.

Pojistný trh představuje část finančního trhu, která funguje na podobném principu shromažďování a rozdělování peněžních prostředků jako trh finanční. Zde ale nemluvíme o fondech, ale o rezervách. Ty se zde vytvářejí pro případ

³ Čejková, V.: Pojistný trh. Brno. Vydavatelství MU, Brno – Kraví hora, 2000, s. 10

úhrady náhodných potřeb – nelze tedy s přesností dopředu určit, zda budou použity na spotřebu nebo na akumulaci. Pro rezervy je typický nárok na jejich čerpání po splnění příslušných podmínek obsažených v zákoně, vyhlášce či pojistných podmínkách pojišťoven.

Podstatu pojistného trhu můžeme také definovat na základě teorie her. Podle ní se jednotlivé pojišťovací obchody na pojistném trhu rovnají loterii s časem a výhrami podle neurčitých tahů. Úlohou pojišťoven je být jednak protihráčem a jednak se snažit o rozšiřování pojištění a tím vyrovnávat riziko. Účelem pojištění je pak eliminace negativních následků náhody pro člověka; prostředkem k tomu je pro jednotlivce hra, přičemž ekonomickou úlohou pojišťovnictví je vést ke zevšeobecnování této hry. Komerční pojišťovna však nemusí v této hře obstát, může zkrachovat a tak přestat být protihráčem.⁴

Pro tento trh je charakteristické, že se na něm střetává nabídka a poptávka po pojistné ochraně. Předmětem obchodů na pojistném trhu je pojištění a zajištění. Pojišťovnictví jako jedno z důležitých odvětví tržní ekonomiky nabízí na pojistném trhu své zboží, resp. své služby – tj. pojištění a zajištění.

Pojistný trh se jeví jako trh, na kterém převládá nabídka pojistných a zajišťovacích produktů. O své budoucí klienty se tedy ucházejí pojistitelé, zajišťovatelé a zprostředkovatelé. Převládá-li nabídka, stává se zároveň zárukou soutěže, ovlivňované tvorbou cen a pojistných produktů tak jako na jiných segmentech finančního trhu. Částečně je tato konkurence ovlivňována a omezována orgány a nástroji dohledu nad pojišťovnictvím. Z vlastní zkušenosti ale mohu potvrdit, že na českém pojistném trhu panuje čilý konkurenční boj mezi jednotlivými pojišťovnami a zprostředkovateli a státní dohled na to příliš velký vliv nemá.

Pojistný trh má ovšem i další specifika. V některých ekonomikách zaujímá velmi významné místo po boku mezibankovního trhu. Specifickými principy pro pojistný trh jsou princip *solidárnosti* (všichni pojistníci přispívají pojistným na tvorbu pojistných rezerv, pojistné plnění je ale poskytováno jen těm, kteří měli pojistnou událost), *podmíněné návratnosti* (pojistné plnění se poskytuje jen v případě, že nastala předem v pojistné smlouvě dohodnutá pojistná událost)

⁴ Čejková, V.: Pojistný trh. Brno .Vydavatelství MU, Brno – Kraví hora, 2000, s. 14

a *neekvivalentnosti* (výše pojistných náhrad či pojistných plnění mohou být větší nebo naopak menší než zaplacené pojistné).

Pojišťovny a zajišťovny se nezabývají pouze pojišťovací a zajišťovací činnostmi, ale svými dočasně volnými peněžními prostředky vstupují i na ostatní segmenty finančního trhu. Stávají se často spoluvlastníky bank, spořitelen, jiných pojišťoven a zajišťoven, burz a podobně.⁵ Tato provázanost platí i opačně – nelze tedy udělat ostrou dělící čáru mezi jednotlivými segmenty finančního trhu. Tato provázanost neexistuje jen na úrovni národní, ale v rámci globalizace i mezi národním a mezinárodním finančním trhem. K tomu mohu dodat jen stručnou poznámku – příkladem spojení pojišťovnictví a investiční činnosti je např. produkt investičního životního pojištění. Tím si klient může zajistit pojistnou ochranu a vedle toho investovat volné finanční prostředky na světových investičních trzích.

Dalším specifickým rysem pojistného trhu je i to, že nebývá soustředěn na jedno konkrétní místo (jako jsou např. burzy), ale jde spíše o síť pojišťoven, zajišťoven a pojišťovacích zprostředkovatelů v různých segmentech ekonomiky.

Stranu poptávky pak na pojistném trhu představuje různorodá skupina fyzických osob, právnických osob a jejich sdružení. Odlišností od jiných segmentů finančního trhu je především skutečnost, že široké vrstvy tržních subjektů na straně poptávky si nejsou své poptávky po pojistné ochraně často plně vědomy. A to především proto, že často nemají zcela jasnou představu o rizikové situaci. U značné části populace totiž pojištění stojí na jednom z nejnižších stupňů spotřeby, i když z objektivního hlediska by zabezpečení jistoty zdrojů příjmů a hodnoty majetku mělo být postaveno téměř na roveň základním potřebám, jako je potrava, bydlení či ošacení. Domnívám se, že zajištění stálosti příjmů rodiny, pojištění majetku nebo zabezpečení pro případy úmrtí či neschopnosti být dále zapojen do pracovního procesu, by měly být pro rodiny i jednotlivce, jako základní jednotky tržní ekonomiky, naprosto samozřejmou a přirozenou součástí běžných výdajů. Na českém pojistném trhu se s tímto ale bohužel nesetkáváme.

Na pojistném trhu tedy působí a ovlivňují ho – *stát* prostřednictvím právních norem a dohledu nad pojišťovnictvím, *pojišťovny*, *zajišťovny*,

⁵ Čejková, V. : Pojistný trh. Brno. Vydavatelství MU, Brno – Kraví hora, 2000, s. 15

zprostředkovatelé pojištění a rozmanité poradenské firmy. Významné a plně opodstatněné místo zde zaujímají i asociace pojišťoven či sdružení pojišťovacích zprostředkovatelů.

Tento segment finančního trhu se velmi dynamicky vyvíjí a díky obrovskému kapitálu, kterým disponuje, je jednou z jeho nejdůležitějších součástí.

2.2 Pojištění a pojišťovnictví

Pro lidskou společnost je více než charakteristické, že v průběhu historického vývoje získává stále rychleji vědomosti o zákonitostech vývoje, o fungování jevů a procesů. Lidé si rychle uvědomili, že se některé jevy a procesy dějí nutně a některé jsou čistě nahodilé. A právě tyto dialektické kategorie nutnosti a nahodilosti jsou východiskem pro vymezení ekonomických kategorií pojištění a pojišťovnictví.

Nutnost a nahodilost jsou filosofické kategorie označující dva typy objektivních vztahů v hmotném světě. Nutné je to, co vyplývá z vnitřní podstaty jevu, co se zákonitě uskutečňuje v daných podmínkách. Naproti tomu nahodilé se uskutečňuje v důsledku působení jiných jevů – může se tedy uskutečňovat, ale také nemusí. Jev, který je v určité souvislosti náhodný, může být v jiné souvislosti nutný a naopak, ale každý z nich lze vysvětlit na základě vědeckých postupů a zákonů.⁶

Nahodilé se v lidském životě projevuje jako nejistota. Tu je možné také charakterizovat jako neznalost vývoje a fungování jevů a procesů. Lidstvo sice získává neustále hlubší náhled do zákonitostí vývoje a fungování jevů a procesů, ale na druhé straně s vývojem společnosti vznikají stále nové jevy a události, které vedou k růstu nejistoty. Tím dochází ke změnám v míře pravděpodobnosti výskytu a dopadu nahodilých jevů a procesů.

Na základě měření stupně nejistoty pomocí počtu pravděpodobnosti se rozčleňuje nejistota na tzv. *pravou nejistotu* (v užším slova smyslu), kterou nelze měřit ani při využití počtu pravděpodobnosti či jiných vědeckých postupů,

⁶ Marvan, M. a kol. Dějiny pojišťovnictví v Československu. 1.díl – Dějiny pojišťovnictví v Československu do roku 1918. Praha : Vydavatelství a nakladatelství Novinář, 1989, s. 11

a *riziko*, které v tomto slova smyslu představuje nejistotu měřitelnou počtem pravděpodobnosti či jinými vědeckými postupy. Poznání rizika tedy předpokládá znalost statistické nebo matematické pravděpodobnosti nastoupení určitého výsledku.⁷

Do sféry působnosti pojištění jako ekonomické kategorie patří pouze čistá rizika. V oblasti rizik spojených s ekonomickou činností můžeme rozlišovat rizika fyzických ztrát, škod na zdraví osob, poškození majetku, rizika odpovědnosti za škody, přerušení ekonomické činnosti, rizika technologická, sociální, vyplývající z přírodního prostředí a další. Avšak jen část z těchto náhodných ekonomických potřeb je řešitelná ekonomickou kategorií pojištění.

Pojištění tedy představuje přesun rizika náhodných důsledků fyzických ztrát na majetku a zdraví lidí, odpovědnosti za škody či jiných rizik z příslušných ekonomických subjektů na speciální společenskou instituci – pojišťovnu.

Subjekt, který chce vstoupit do pojistných vztahů, provozovaných v rámci peněžního hospodářství, musí nejprve nějakou ekonomickou činností získat peněžní prostředky na úplatu ze přenesení rizika na pojišťovací organizaci. Z těchto prostředků se vytváří rezervní fond a jeho rozdělování probíhá v závislosti na realizaci přeneseného rizika.

Pojištění tedy představuje souhrn vztahů tvorby peněžních rezervních fondů s použitím pojistné metody spočívající v kolektivním vytváření těchto fondů v závislosti na riziku a používání těchto fondů k úhradě peněžních potřeb, které jsou v jednotlivých případech náhodné, vcelku však odhadnutelné.⁸ Pojišťovna musí brát zřetel na princip ekvivalence, který je v této souvislosti možno interpretovat jako úměrnost mezi tvorbou a používáním fondu.

Pojišťovnictví pak můžeme charakterizovat jako specifické odvětví národního hospodářství provozující pojištění. Zahrnuje tedy všechny pojišťovací instituce, nositele pojistných vztahů ve všech jejich formách.

Dále budu v mé práci pod pojmem pojištění mínit komerční pojištění – založené na smluvním vztahu pojišťovny a klienta. Nebudu se zabývat systémem sociálního pojištění⁹ a zdravotního pojištění. Ten funguje na naprosto odlišných

⁷ Marvan, M. a kol. Dějiny pojišťovnictví v Československu. 1.díl – Dějiny pojišťovnictví v Československu do roku 1918. Praha : Vydavatelství a nakladatelství Novinář, 1989, s. 12

⁸ Tamtéž

⁹ Spadá sem: nemocenské pojištění (dle zákona č. 187/2006 Sb.), důchodové pojištění (zákon

základech a nelze v jeho rámci hovořit o zprostředkovatelích pojištění. Pro sociální a zdravotní pojištění existuje samostatná právní úprava a tato pojištění mají oproti komerčním pojištěním spíše daňový charakter.

2.3 Vývoj pojištění a pojišťovnictví

Počátky pojištění a pojišťovnictví lze hledat v hlubokém dávnověku, neboť s rodící se kulturní společností vzniká snaha odstranit či alespoň zmírnit finanční následky způsobené nepříznivými nahodilými událostmi.¹⁰ Pojištění tehdy provozované sice nelze srovnávat s pojištěním, které je nabízeno dnes, ale jeho podstata a účel zůstávají. Vývoj pojištění lze zhruba rozdělit do tří etap.

První etapa zahrnuje období od starověku do konce 18. století. Z nejstarších dochovaných historických pramenů se dozvídáme, že již kolem roku 2500 před Kristem uzavírali ve starém Egyptě kameníci vzájemné dohody o společném krytí nákladů na pohřeb v případě úmrtí svého člena.¹¹ Toto období lze obecně charakterizovat tak, že v něm nejprve převažovalo pojištění vzájemné pomoci s obecně formulovanými okruhy pojistných událostí. Z počátku se nevytvářely samostatné, jasně oddělitelné fondy. V druhé polovině 18. století již ale vznikají vzájemné pojišťovny, které už konkrétně vymezovaly pojistné události, sjednávající např. námořní, požární či životní pojištění.

Do druhé etapy spadá především 19. století a pojištění se zde profiluje jako předmět podnikání. Hlavním předpokladem rozvoje pojišťovnictví byl rostoucí význam peněžního hospodářství, rozšíření soukromého vlastnictví výrobních prostředků a rozvoj výroby zboží. Vznikají a rozvíjejí se pojistná matematika a vědecké základy pojištění. Komerční pojištění rychle vytlačuje pojišťovací činnosti vzájemných podpůrných a pojišťovacích spolků a komerční prvky pronikají i do činnosti vzájemných pojišťoven. Tento vývoj pojištění ovšem zdůrazňoval nedostatečnost pouhého soupojištění a potřebu členění rizik na kvalitativně vyšší úrovni – zajištění.

č. 155/1995 Sb.) a pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti (zákon č. 589/1992 Sb.)

¹⁰ Hradec, M., Zárybnická, J., Krivohlávek, V. Pojištění a pojišťovnictví. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2005, s. 15

¹¹ Tamtéž

Třetí etapa je vymezena od konce 19. století do současnosti. Jsou pro ni charakteristické regulativní státní zásahy projevující se v udělování licencí, v posilování státního dozoru, který kontroluje dodržování právních předpisů, sleduje povinnou tvorbu pojistných rezerv, solventnost, úrokové míry při kalkulaci pojistného, dohlíží na hospodaření pojišťoven a jiné.¹² Pro kapitalistické pojišťovnictví a zajišťovnictví je typická internacionalizace, přelévání kapitálu z jedné země do druhé.

Liberalistické nahlížení na regulaci hospodářských poměrů, jež se začalo prosazovat, ovlivnilo i normu, která nejen určila způsob vytváření pojišťoven po celou dobu trvání monarchie, ale fakticky se k ní hlásila i první Československá republika. Jednalo se o rozhodnutí císaře Františka I. ze 4. září 1819, jímž bylo pojišťovnictví ponecháno výhradně v rukách soukromých pojišťoven. Tím se rakouský systém zásadně odlišil od německého, kde se naopak důsledně uplatňovalo pojišťovnictví veřejné. Na druhé straně si ovšem stát ponechával d samého počátku četná kontrolní a dozorčí práva nad pojišťovacími ústavy, a to jak pokud šlo o jejich zakládání, tak i vlastní činnost.¹³

Pojišťovnictví má na území České republiky dlouholetou tradici. První česká vzájemná pojišťovna byla v Praze založena v roce 1827 a jejím zakladatelem byl Josef Matyáš hrabě z Thunu a Hohensteinu a František Josef hrabě z Vrtby. V roce 1830 byla v Brně zřízena Moravsko-slezská vzájemná pojišťovna.¹⁴

Následující období je charakterizováno vznikem a rozvojem řady vzájemných pojišťoven a pojišťovacích spolků, kdy vlastně nositelé pojistného rizika byli současně členy těchto společenstev. Tehdejší právní úpravu pojištění představovala velmi stručná a dosaženému stupni pojišťovacích potřeb postupně stále více nevyhovující ustanovení zákona č. 946/1811 Sb. ř.z., obecného zákoníku občanského (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten deutschen Erbländer der österreichischen Monarchie), který pojištění zakotvil v § 1288 až 1291. Ustanovení o pojišťovacích smlouvách byla zařazena do 29. hlavy, tedy mezi tzv. smlouvy odvážné. V § 1267 najdeme přesnou definici smluv odvážných, jimiž „se slibuje a přijímá naděje ještě nejistého prospěchu“.

¹² Hora, J., Šulcová, J., Zuzaňák, A. Příručka pro zprostředkovatele pojištění. Praha: Linde Praha, a.s., 2004, str. 15 – 16

¹³ Schelle K.: Vývoj právní úpravy pojišťovnictví. Masarykova univerzita, Brno, 1994, s.9

¹⁴ Karfíková, M., Příkryl, V., Čechová, J., : Základy pojišťovacího práva, Orac, Praha, 2001, s. 7

Tato část obligačního práva se stala dost brzy předmětem kritiky, kdy se upozorňovalo na to, že pojem smluv byl v tehdejší právní doktríně vytvářen dost nejednotně. Odvážné smlouvy mohly být buď vzájemné nebo jednostranné. Pojišťovací smlouvy byly pak samozřejmě řazeny ke smlouvám vzájemným.¹⁵ Rozhodující úprava vztahů vznikajících z pojištění měla proto smluvní povahu, která pojišťovnám umožňovala stanovit jednostranné podmínky, které zabezpečovaly výhodné postavení především těmto institucím.¹⁶

Jako správní zásah do těchto poměrů bylo vydáno nařízení č. 31/1896 Sb. říšských zákonů, o zakládání, zařízení a i hospodaření pojišťoven (dále jen pojišťovací regulativ), které bylo prováděcím předpisem spolkového zákona č. 253/1852 Sb. ř.z. Tento předpis upravil a zavedl v pojišťovnictví státní dozor, zabýval se zásadami pro hospodaření pojišťoven, schvalováním pojistných podmínek a sazeb pojistného. I přes tuto regulaci docházelo ovšem ke zhoršování postavení pojistníků a rozvoji pojišťovnictví mimo rámec státu. Vznikala tedy potřeba nové právní úpravy. Ta měla přijít se zákonem o pojišťovací smlouvě z roku 1917. Návrh zákona byl schválen a sankcionován císařem 23. prosince 1917 a následně vyhlášen v říšském zákoníku pod číslem 501. Od 1.ledna 1918 vstoupila v účinnost jen část zákona, ostatní měly vstoupit v účinnost od 1.ledna 1919. Politické události související s rozpadem habsburské monarchie a vznikem samostatného československého státu však způsobily, že začátek účinnosti byl dále odkládán a ve svém důsledku tato část zákona nevstoupila formálně v účinnost nikdy.¹⁷ Řešení situace tedy přišlo až s novým zákonem č. 145/1934 Sb. zákonů a nařízení, o pojistné smlouvě a zákonem Národního shromáždění č. 147/1934 Sb., o zabezpečení nároků pojistníků v pojištění soukromém a o státním dozoru na soukromé pojišťovny.

V roce 1945 na konci II. světové války působilo na našem území celkem 733 pojišťoven a zajišťovacích spolků (z toho 158 reprezentací a zastoupení pojišťoven zahraničních). Celé smluvní pojišťovnictví bylo ale na území Československa znárodněno podle ustanovení § 1 dekretu prezidenta republiky č. 103/ 1945 Sb., o znárodnění soukromých pojišťoven. Na základě tohoto

¹⁵ Schelle K., Hradec M.: Historie právní úpravy pojišťovnictví, Eurolex Bohemia a.s., Praha, 2006, s.16, 17

¹⁶ Hromádka, V., Velebová, E.: Československá úprava pojištění – 1.díl. Praha: Česká státní pojišťovna – GR, 1988, s. 4

¹⁷ Schelle K.: Vývoj právní úpravy pojišťovnictví. Masarykova univerzita, Brno, 1994, s.32,34

dekretu došlo v roce 1946 k vytvoření pěti pojišťoven – národních podniků, a to Pojišťovny Slavia, n.p., Pražské pojišťovny, n.p., První československé pojišťovny, n.p., Pojišťovny Slovan, n.p. a Nemocenské pojišťovny, n.p. Jen tyto ústavy, vyhovující předepsaným ustanovením, byly oprávněny provozovat po živnostensku smluvní (soukromé) pojištění, včetně zajištění, na území Československé republiky.¹⁸ Na základě vyhlášky č. 977/1948 Ú.1. byly tyto pojišťovny sloučeny a nadále fungovala společnost pod názvem Československá pojišťovna, n.p.

Dalším významným dokumentem tohoto období byl zákon č. 95/1950 Sb., kterým se upravují některé poměry v pojišťovnictví. Tato úprava se týkala znárodněných ústavů pojišťovacích, tuzemských pojištění u cizozemských pojišťoven a úpravy poměrů spolků a zařízení provozující tuto činnost. Na ni navázaly základní právní předpisy z tohoto období, a to zákon č. 189/1950 Sb., o pojistné smlouvě, kterým se výslovně vymezil účel pojištění a upravily základní práva a povinnosti účastníků tohoto vztahu, a zákon č. 190/1950 Sb., o organizaci a úkolech pojišťovnictví.¹⁹ Tímto zákonem byla pojišťovna začleněna do ekonomicko-finančního systému Československé republiky. Byla podřízena hlavnímu vedení a doзору státu, který vykonávalo Ministerstvo financí.²⁰

Změna v právní úpravě pojišťovnictví nastupuje k 1. lednu 1953, kdy nabyl účinnosti zákon č. 85/1952 Sb., o pojišťovnictví. Podle jeho § 2 přestala být od tohoto data Československá pojišťovna národním podnikem a byl organizován státní pojišťovací ústav pod názvem Státní pojišťovna. Ekonomická a společenská funkce, kterou tehdy mělo pojištění ve finančním hospodářství, si vyžadovaly, aby stát veřejně vyjádřil svou přímou účast na jeho zabezpečení tomu odpovídající organizační formou.²¹ O pět let později pak dochází k likvidaci První české zajišťovací banky v Praze a její začlenění do Státní pojišťovny. Teprve tímto aktem získala Státní pojišťovna úplný pojišťovací a zajišťovací monopol v Československu.²²

¹⁸ Schelle K., Hradec M.: Historie právní úpravy pojišťovnictví, Eurolex Bohemia a.s., Praha, 2006, s. 89

¹⁹ Škopová, V.: Pojistné právo. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, 1997, s. 20

²⁰ Schelle K., Hradec M.: Historie právní úpravy pojišťovnictví, Eurolex Bohemia a.s., Praha, 2006, s. 96

²¹ Tamtéž s. 98

²² Karfíková, M., Přikryl, V., Čechová, J., : Základy pojišťovacího práva. Praha : Orac, 2001, s. 9

V roce 1967 pak dostává Státní pojišťovna na základě zákona č. 82/1966 Sb., o pojišťovnictví, statut hospodářské organizace. K další významnější změně dochází v souvislosti s vytvořením federace, kdy bylo pojišťovnictví svěřeno do samostatné působnosti republik – k 1. lednu 1969 byla ustavena Česká státní pojišťovna se sídlem v Praze a Slovenská státní pojišťovna se sídlem v Bratislavě.

K velmi zásadním a průlomovým organizačním a obsahovým změnám v pojišťovnictví pak u nás dochází po roce 1990. Došlo k rozpadu monopolu a zakládání nových pojišťoven. Pojišťovnictví bylo svěřeno do výlučné kompetence republik, proto tuto oblast napříště upravovala každá republika zvlášť.

Dne 28. 5. 1991 byl přijat zákon č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví, který umožňoval provozovat pojišťovací činnost na území České republiky subjektům, které splňovaly podmínky stanovené tímto právním předpisem. Vytvořil tak právní rámec pro změny související se zaváděním tržní ekonomiky a soukromého podnikání v oblasti pojišťovnictví.²³ Jeho přijetím nastává období tzv. demonopolizace pojišťovnictví (zrušení monopolu dřívější České státní pojišťovny na území České republiky a Slovenské státní pojišťovny na území Slovenské republiky).

Tento zákon zavedl instituty a procesy, se kterými se již v dnešní pojistné legislativě nesetkáváme. Před podáním žádosti o povolení k podnikání pojišťovny byl žadatel povinen složit kauci. Podle § 9 odst. 1 zákona ČNR č. 185/1991 Sb., kauce činila 10 miliónů korun československých. Dozorčí orgán pak měl pravomoc kauci zvýšit, především, pokud by šlo o zahraniční pojišťovnu. Pokud by pojišťovna nedostala povolení k podnikání, kauce by ji byla vrácena. Podle § 10 zákona²⁴ celá kauce připadá státu, když se pojišťovně odebralo povolení k podnikání v pojišťovnictví z důvodu, že v žádosti o povolení, nebo jeho změnu, získá na základě vědomě nesprávně uvedených údajů rozhodných pro udělení povolení. Dalším důvodem pro uložení pokuty bylo i porušení předmětu podnikání. Pokuta byla § 11 zákona²⁵ stanovena až do výše 10 miliónů korun.

²³ Čejková V., Šedová J., Martinovičová D. : Základy pojišťovnictví, Vysoké učení technické v Brně, Fakulta podnikatelská, Brno, 2001, s. 23

²⁴ Zákon č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví

²⁵ Zákon č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví

Kauce a pokuty se v uvedených případech odevzdávaly do rozpočtu republiky. Dozorčí orgán mohl v souvislosti s ukončením činnosti pojišťovny na její žádost rozhodnout, že kauce nebo její část se pojišťovně vrátí ještě předem dnem ukončení činnosti. Při ztrátě kauce nebo její části za porušení uvedených povinností byla pojišťovna povinna – pokud pokračovala v povolené činnosti – doplnit kauci v původní výši.²⁶

V podmínkách rozvíjejícího se tržního mechanismu působilo na území České republiky a Slovenské republiky stále více pojišťovacích institucí a bylo proto nutné kontrolovat stále důrazněji dodržování právních předpisů a serióznost v podnikání jednotlivých pojišťovacích společností. V duchu osvědčené tradice bylo rozhodnuto, že kontrolu bude vykonávat státní orgán – tedy Ministerstva financí obou republik. Ze zákona vyplývalo, že dozorčí orgán není orgánem řídicím, ale povolovacím a kontrolním orgánem v oblasti pojišťovací činnosti. Z toho důvodu byly jeho povinnosti a práva jednoznačně vymezeny. Protože se v zákoně prosazovala samostatnost a samofinancování v podmínkách tržního mechanismu, muselo být jednotlivým pojišťovnám ponecháno právo určovat si specifické pojistné podmínky a sazby pojistného podle konkrétních potřeb pojištěného, případně i potřeb pojišťovny. Podle zákona se pojistné podmínky od 1. ledna 1992 již nevydávaly jako obecně závazné právní předpisy, ale k pojistné smlouvě se přikládaly pojistné podmínky schválené dozorčím orgánem. Tyto pojistné podmínky byly součástí pojistné smlouvy.²⁷

Podle § 18 odst. 3 zákona²⁸ byly pojišťovny povinné předkládat dozorčímu orgánu účetní závěrky a jiné doklady o činnosti, návrh opatření na obnovení platební způsobilosti, pokud je ohrožena.²⁹

V letech 1991 – 1992 zde začíná provozovat pojišťovací činnost 20 dalších pojišťoven, a to na základě povolení Ministerstev financí České a Slovenské republiky, jako dozorčích orgánů nad pojišťovnictvím. Pojišťovny mohly být zřízeny v právní formě akciové společnosti, státního podniku nebo družstva.³⁰

V této porevoluční době dochází i k rozvoji

²⁶ Chaloupecký J., Marvan M.: Dějiny pojišťovnictví v Československu – 3.díl, Praha: Česká pojišťovna a.s., 1997, s. 288

²⁷ Tamtéž, s. 292

²⁸ Zákon č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví

²⁹ Chaloupecký J., Marvan M.: Dějiny pojišťovnictví v Československu – 3.díl, Praha: Česká pojišťovna a.s., 1997 s.290

³⁰ Čejková V., Šedová J., Martinovičová D. : Základy pojišťovnictví, Vysoké učení technické v Brně, Fakulta podnikatelská, Brno, 2001, s. 24

Počet pojišťoven narůstal až do roku 1997, kdy se pojistný trh začal postupně stabilizovat. Tímto zákonem se řídilo odvětví do přijetí nového zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon o pojišťovnictví“ nebo „ZoP“), který znamenal výrazné přiblížení českého pojistného práva legislativě Evropské unie. Důležité je zmínit především jeho novelu provedenou zákonem č. 39/2004 Sb, kterou završil v oblasti soukromého pojišťovnictví přechod k tzv. „jednotnému evropskému pasu“ (single passport). Jeho podstata spočívá v tom, že povolení udělené v jednom členském státě je platné ve všech členských státech a pojišťovna tak nemusí při svém teritoriálním rozšiřování činností v rámci Společenství žádat o udělení povolení k provozování svojí činnosti v každé jednotlivé členské zemi. Pro zahájení činnosti v jiné členské zemi tak pojišťovně postačuje oznamovací povinnost vůči dozorovému (dohledovému) orgánu země jejího sídla (tzv. notifikace).³¹

Jako reakce na nutnost transformovat směrnici 2005/68/ES o zajištění a o změně směrnic Rady 73/239/EHS, 92/49/EHS, jakož i směrnic 98/78/ES a 2002/83/ES a reagovat na změny komunitárního práva s vazbou na soukromé pojišťovnictví, bylo legislativním plánem práce vlády na rok 2007 uloženo Ministerstvu financí předložit vládě návrh nového zákona o pojišťovnictví.³²

Podle důvodové zprávy k zákonu jsou hlavními důvody přijetí zákona především:

- do právního řádu je nutno transponovat akty komunitárního práva s vazbou na soukromé pojišťovnictví
- rozsah nutných úprav překračuje rozsah, který lze považovat za novelu zákona, a to zejména s ohledem na směrnici o zajištění, která se promítá do zákona jako celku
- stávající struktura zákona odpovídá době před vstupem ČR do EU
- členění zákona je nutno upravit tak, aby zásadní změny, které jsou v oblasti soukromého pojišťovnictví připravovány v komunitárním

³¹ Čechová J., Přikryl V.: K novému zákonu o pojišťovnictví, Pojistné rozpravy 20, ČAP, 2008, s. 54

³² Tamtéž s. 60

právu v rámci tzv. projektu „Solvency II“, mohly být do zákona promítnuty přehledným a srozumitelným způsobem.³³

Zákon je tedy členěn tak, aby jednotlivé části, hlavy a díly upravovaly samostatné okruhy. To dává možnost pružně reagovat na změny zejména v komunitárním právu. Je rozčleněn do sedmi částí.

V části první se upravují obecná ustanovení týkající se rozsahu působnosti zákona a širokého vymezení pojmů. Část druhá upravuje provozování činností v pojišťovnictví. Část třetí je věnována problematice dohledu v pojišťovnictví. Následující část obsahuje úpravu povinnosti mlčenlivosti, a to osob pověřených výkonem dohledu, osob činných pro pojišťovnu nebo zajišťovnu a dalších osob včetně výluk z této povinnosti. Další pátá část obsahuje společná ustanovení pro správní řízení vedená ČNB při výkonu dohledu v pojišťovnictví, velká rizika v neživotním pojištění či informační povinnosti pojišťoven v případě živelní pohromy. Šestá část upravuje zmocňovací, přechodná a zrušovací ustanovení a poslední sedmá část se týká účinnosti zákona. Zákon má opět dvě přílohy – první představuje členění pojistných odvětví a skupin, druhá pak členění pojistných odvětví pro účely získání údajů o činnosti pojišťovny na území hostitelského státu Společenství.

Velmi diskutovaným se stal návrh především díky původnímu znění § 53, který ukládal pojišťovnám povinnost sjednávat ve smlouvách s pojišťovacími zprostředkovateli povinnost pojišťovacích zprostředkovatelů vrátit provizi, pokud ve lhůtě dvou let dojde k zániku pojistné smlouvy výpovědí nebo odstoupením, popř. její část, pokud se tak stane ve lhůtě pěti let.³⁴ Doposud bylo ponecháváno na pojišťovnách, jakým způsobem tuto oblast vzájemných vztahů se zprostředkovateli upraví, díky tomuto ustanovení by ale do této smluvní svobody bylo státem významně zasaženo. Z osobní zkušenosti mohu potvrdit, že v rámci smluv mezi pojišťovnami a pojišťovacími zprostředkovateli byly a jsou klauzule o vracení provizí naprosto samozřejmou záležitostí.

Nedomnívám se, že by toto ustanovení přineslo zvýšení ochrany klienta, naopak si myslím, že pokud jeho účelem bylo zamezit nekalým praktikám některých pojišťovacích zprostředkovatelů, znění tohoto paragrafu by takové

³³ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o pojišťovnictví (číslo sněmovního tisku 571), s.118

³⁴ Černý pasažér v návrhu nového zákona o pojišťovnictví. Finanční poradce 11/2007, Praha: Economia, 2007

zlepšení nepřineslo. Pokud nebude změněn systém tvorby odkupného ze smluv životního pojištění a konečný klient tuto vrácenou provizi nedostane, celý systém se naopak více zneprůhlední a zamýšlený pozitivní efekt bude minimalizován.

2.4 Zprostředkovatelská činnost v pojišťovnictví

2.4.1 Historie zprostředkovatelské činnosti

Kořeny zprostředkovatelské pojišťovací činnosti zasahují hluboko do minulosti.

Pojem zprostředkovatel není záležitostí moderní doby, ale historicky zasahuje do času formování lidské společnosti a vzniku státního zřízení. V těchto dobách pochopitelně nepůsobil zprostředkovatel v oblasti komerční, protože neexistoval komerční trh a produkty, při jejichž směně nebo prodeji by našel uplatnění. Úloha zprostředkovatelů byla především v oblasti diplomacie. První zmínky o činnosti zprostředkovatelů pocházejí z historických pramenů církevních archívů. Jednalo se o činnosti diplomatického zástupce hlavy římskokatolické církve na úrovni vyslance – internuncia, který byl ustanovován v menších státech a důležitých metropolích. Na vyšší úrovni byl papežský nuncius, který byl navíc vybaven určitými pravomocemi a působil především v diplomacii směřované do význačných států. Již tito zprostředkovatelé, když pomineme církevní sféru, byli nositeli obousměrných informací a za výsledky své činnosti byli určitým způsobem odměňováni. Tento způsob jejich odměňování neměl pochopitelně žádný řád a mnohdy se jednalo spíše o formu, kterou v dnešní době nazýváme uplácením. Přesto však lze na základě těchto historických pramenů dojít k závěru, že se jednalo o zprostředkování výměny informací za odměnu – ať už sjednanou nebo libovolnou. Jak postupně docházelo k vývoji státního uspořádání, společnosti a komerce, rozvíjela se rovněž činnost zprostředkovatelů. Vyvíjely se nové formy zprostředkování a začala se nastolovat určitá pravidla pro odměňování za tuto službu.³⁵

³⁵ Gluč S., Řezáč F., Šedová J. :Zákon o zprostředkovatelích pojištění a jeho možné dopady na pojistný trh České republiky. Právo a podnikání 2/2004, Orac, s.6

Subjekty, které působily v obchodní sféře pojišťovnictví existovaly již od počátku ve dvou formách. Jednalo se o vlastní obchodní službu pojišťoven a naproti nim o externí spolupracovníky. Vlastním historickým vývojem prošly obě tyto kategorie. Jejich postavení bylo během vývoje legislativně upravováno pouze minimálně nebo spíše vůbec ne. Vlastní obchodní služba pojišťoven byla budována na bázi stálých obchodních zástupců. Byly pro ně užívány různé profesní názvy jako např. obchodní zástupce, cestující zástupce, akvizitér, jednatel, agent, pojišťovací příručí či pojišťovací inspektor.

Co se týče vývoje terminologie označování činnosti externích spolupracovníků pojišťoven, o tom se nedá říci, že by byl tak bouřlivý. Až do současné doby byly přeneseny názvy agent, broker a makléř. V určitých etapách vývoje působily jako externí spolupracovníci pojišťoven též pracovníci státních úřadů (např. berní úředníci) nebo zaměstnanci odborových organizací jako důvěrníci a spolupracovníci. Vztah legislativy k externím spolupracovníkům byl pouze na bázi stanovování daňových povinností a udělování živnosti či licence.³⁶

V hospodářsky vyspělých státech je dnes zprostředkovatelská činnost důležitou součástí pojišťovnictví a pojišťovacího průmyslu a profesionální poskytovatelé zprostředkovatelských služeb mají důležitou a uznávanou úlohu v ekonomikách těchto států.³⁷

2.4.2 Historie právní úpravy zprostředkovatelské činnosti

V začátcích soukromého pojišťovnictví byly postačující všeobecné předpisy, protože vazba mezi zprostředkovateli pojištění a pojišťovnami byla velmi úzká a pojišťovny byly schopny nést plně právní následky jejich zprostředkovatelské činnosti. Ovšem rozvoj různých odvětví soukromého pojištění, rostoucí počet pojistitelů, pojišťovacích jednatelů a jejich konkurence byly příčinou, že bylo potřeba vymezit přesněji dalekosáhlé účinky zmocnění podle všeobecného občanského zákoníku³⁸ nebo zákoníku obchodního. Aby se předešlo chaosu, který mohl díky mnohosti úprav a představ o oprávněních

³⁶ Gluč S., Řezáč F., Šedová J. :Zákon o zprostředkovatelských pojištění a jeho možné dopady na pojišťovací trh České republiky. Právo a podnikání 2/2004, Orac, s.7

³⁷ Chačaturianová, Ivica: Poist'ovací makléři na Slovensku, Pojistné rozpravy č. 5, Praha : ČAP, 1999, s. 48

³⁸ Zákon č. 946/1811 ř.z., obecný zákoník občanský

pojišťovacích jednatelů zavládnout, bylo ustanoveno ministerské nařízení č. 31/1896 ř.z., tzv. pojišťovací regulativ.

Tato úprava hovoří např. o tom, že pokud pojišťovny pro provozování obchodu užívají zvláštní zřízení (generální jednatele, dozorce či jiné jednatele), musí je vybavit plnou mocí, která obsahuje jejich oprávnění a mohou se jí u zájemců o pojištění legitimovat.

Širší úprava těchto otázek je ale obsažena až v zákoně č. 501/1917 ř.z., o pojistné smlouvě, kde jim byla vyhrazena 3. kapitola I. hlavy. Hlavním účelem bylo vymezit objem plné moci pojišťovacích jednatelů. Ti byly kategorizováni na jednatele *zprostředkovací* (je pověřen toliko zprostředkováním pojišťovacích jednání) a *plnomocné* (zmocněn uzavřít pojišťovací smlouvu a následně sjednat změny, prodloužení či výpovědi takovýchto smluv). Vedle toho zde nalezneme ustanovení o okresním zprostředkovateli, o omezení oprávnění jednatelů a o vědomosti (znalosti) a nepravdivých údajích jednatele. Účinnost těchto ustanovení byla určena na 1. leden 1919, ale díky zásadním změnám ve struktuře země byla jejich účinnost odsunuta na neurčito a v praxi si pak pojišťovny vytvořily pravidla vlastní.

Další právní úprava těchto otázek se objevila v zákoně č. 145/1934 Sb., o pojistné smlouvě. V podstatě se zde jednalo o převzetí ustanovení z předchozího právního předpisu z roku 1917. Jedinou věcnou změnou bylo, že zákon omezoval jednatele v činnosti jen co do rozsahu oprávnění – nikoli již místně. O okresních nebo obvodových jednatelech nový zákon nemluvil. Svým textem nebyl tudíž zákon ničím novým, ale tím, že tato ustanovení nabyla právní závaznosti, doznala právní úprava postavení pojišťovacího zprostředkovatele velkých změn.³⁹ Z pohledu dnešní doby stojí podle mého názoru za zmínku ustanovení, podle něhož, svedl-li pojišťovací jednatel někoho k uzavření pojistné smlouvy nepravdivými údaji o podstatných okolnostech, nevzniká tomu, kdo byl uveden v omyl, závazek proti pojistiteli.

Období po druhé světové válce, především od roku 1950 lze v otázce právní úpravy zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví přirovnat k období temna. Úprava této oblasti zcela chyběla. Zprostředkovatelskou činnost pojišťovny řešily dvěma způsoby – prostřednictvím svých zaměstnanců a nebo na základě smlouvy

³⁹ Více viz Král, E. Soukromé pojišťovnictví v teorii a praxi. Praha: Svaz československých assekuráčníků, 1935, s. 61, 62

o zprostředkování s externisty, které si k výkonu zprostředkovatelské činnosti najímaly. Tyto smlouvy se pak řídily občanským zákoníkem.

Po listopadu 1989 samozřejmě vyvstala potřeba řešit i tuto oblast ekonomiky prostřednictvím aktuální právní úpravy. V roce 1991 se o ni zasloužil zákon č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví. Podle jeho § 8 mohla zprostředkovatelskou činnost, směřující k uzavření pojistné smlouvy mezi pojišťovnou a třetí osobou, vykonávat fyzická nebo právnická osoba s bydlištěm nebo sídlem na území České republiky, a to pouze pro pojišťovnu, která měla povolení dozorčího orgánu (tehdy Ministerstva financí České republiky) k podnikání na území České republiky. Právní forma právnických osob nebyla omezena.

Uzavírat zprostředkovatelské smlouvy směřující k tomu, že třetí osoby uzavřely s pojišťovnou pojistnou smlouvu, mohla tuzemská i zahraniční pojišťovna, ovšem pouze na základě povolení uděleného dozorčím orgánem. Měla-li být zprostředkovatelská činnost vykonávána pro zahraniční pojišťovnu, potřeboval povolení dozorčího orgánu i zprostředkovatel.⁴⁰

Podle stanoviska Ministerstva obchodu a cestovního ruchu České republiky z roku 1992 byla tato činnost podnikáním ve smyslu obchodního zákoníku, a to na základě jiného než živnostenského oprávnění.⁴¹ Obchodní zákoník⁴² obsahoval dva typy právních vztahů mezi pojišťovnami a jednotlivými zprostředkovateli. Jednalo se buď o smlouvu o obchodním zastoupení nebo o smlouvu o zprostředkování. Obecně mohu říci, že v této době postavení pojišťovacích zprostředkovatelů v dostatečné míře upraveno nebylo. Vedle výše zmíněných ustanovení se zákon ještě zmiňoval o povinnosti mlčenlivosti a o kontrole státního dozoru, které zprostředkovatelé podléhali.

Výchozí ucelenější, i když přesto značně kusá úprava zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví byla zahrnuta do zákona o pojišťovnictví. Tato úprava platila do účinnosti zákona č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona, tedy do konce roku 2004.

⁴⁰ Škopová, V. Pojistné právo. Praha : VŠE v Praze – Fakulta financí a účetnictví, 1997, s. 44

⁴¹ Kolektiv autorů: Vybrané kapitoly z pojišťovnictví – 1. vydání, Praha: ČAP, 1996, s. 53

⁴² Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník – v § 642 a násl., a § 652 a násl.

Zprostředkovatelská činnost zde byla definována jako odborná činnost směřující k uzavírání pojistných nebo zajišťovacích smluv a činnosti s tím související. Pod výrazem odborná činnost je třeba rozumět schopnost zprostředkovatelů pojištění vysvětlovat obsah pojistných podmínek, schopnost kvalifikovaně popsat nabízený pojistný produkt, zejména přesně určit ty skutečnosti, se kterými je spojena povinnost pojišťovny plnit, a schopnost zpracovat návrh na uzavření pojistné smlouvy a tuto smlouvu uzavřít.⁴³

Byly zde zavedeny a definovány termíny pojišťovací agent a pojišťovací a zajišťovací makléř a výkon těchto činností byl podmíněn především bezúhonností, kterou v případě právnické osoby musely doložit všechny fyzické osoby, které byly oprávněny jednat jménem této právnické osoby. Zprostředkovatelskou činnost mohly vykonávat jen tyto kategorie subjektů, a to jen pro pojištění provozované pojišťovnou dle zákona o pojišťovnictví nebo pro zajišťovnu.

Pojišťovacím agentem byla dle ZoP právnická nebo fyzická osoba, která prováděla zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví na základě smlouvy s pojišťovnou. Oproti tomu pojišťovací nebo zajišťovací makléř byla osoba, která prováděla takovou činnost na základě smlouvy se zájemcem o uzavření pojistné smlouvy s pojišťovnou nebo zajišťovací smlouvy se zajišťovnou.

Pro zprostředkovatele byla zavedena povinnost vykonávat tuto činnost s odbornou péčí a být pojištěn pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu této činnosti (a to s limitem nejméně ve výši 5.000.000 Kč). Termínem odborná péče lze rozumět povinnost vykonávat svoji činnost tak, aby pojistná smlouva byla sepsána kvalifikovaně v souladu se zájmy klienta o její uzavření a aby pojistné riziko, kterému byl vystaven předmět pojištění, vhodnost pojišťovny a nabízeného způsobu pojištění, byly objektivně a správně posouzeny. Pro pojišťovací a zajišťovací makléře (na rozdíl od pojišťovacího agenta) byla zavedena povinnost registrace u Ministerstva financí. Podmínkou pro registraci byla výše majetku (v případě fyzické osoby) nebo základního kapitálu (v případě právnické osoby) – ta musela činit nejméně 1.000.000 Kč. Mimo jiné bylo potřeba i prokázání důvěryhodnosti makléře.

⁴³ Karfíková, M., Přikryl, V., Čechová, J., : Základy pojišťovacího práva, Orac, Praha, 2001, s. 33

Byl tím sice nastartován proces určité regulace ve sledované oblasti, ale nebyly naplněny všechny požadavky tehdy platné směrnice a doporučení Evropských společenství ke zprostředkování pojištění, např. pokud šlo o kvalifikační požadavky na výkon zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví.

Ministerstvo financí vykazovalo k 26. únoru 2003 celkem 473 pojišťovacích a zajišťovacích makléřů, a to jak fyzických tak právnických osob.⁴⁴ Česká asociace pojišťoven vedle toho sledovala počty pojišťovacích agentů – fyzických osob – pracujících výhradně pro jednu soukromou pojišťovnu. Jejich počet se v letech 2001 – 2002 pohyboval mezi 27 – 30 tisíci osob. Mimo jakoukoli centrální evidenci tak ale zůstávali například pojišťovací agenti – právnické osoby, které často disponují prodejními sítěmi čítajícími stovky fyzických osob či ti pojišťovací zprostředkovatelé, pro něž je zprostředkování pojištění jen doplňkovou službou k jejich hlavní podnikatelské činnosti. Jednalo se především o cestovní kanceláře, leasingové společnosti, banky, prodejce automobilů a další. Odhad roku 2003 byl 60 000 takových osob.

2.4.3 Osobnost pojišťovacího zprostředkovatele, její význam pro jednání s klienty

Jak jsem již v úvodu práce zmínila, pojišťovací zprostředkovatelé představují na pojistném trhu velmi důležitý prvek – mezičlánek mezi klientem a pojistitelem. A právě osobnost zprostředkovatele je jedním z nejdůležitějších faktorů, které zapříčiňují úspěch či neúspěch jednotlivých obchodních jednání, uzavření či neuzavření pojistných smluv a výběr konkrétních typů smluv. Do značné míry je pak konkrétní pojišťovací zprostředkovatel způsobilý ovlivnit i pohled širokých vrstev obyvatel na jednotlivé pojišťovací ústavy.

Existuje řada faktorů určujících doporučení, které zprostředkovatel udělí klientovi při uzavření určitého pojistného produktu. Mezi tyto faktory patří, vedle ceny, mezi jinými šíře dosažitelného krytí, flexibilita pojišťovny při odsouhlasení krytí, image a pověst pojišťovny, především pokud se týče vyřizování nároků, finanční bezpečnost pojišťovny, kvalita a jasnost poskytované dokumentace, kvalita a kvalifikace zástupců pojišťovny. Tyto aspekty se odráží ve Směrnici

⁴⁴ Mesršmíd, J.: Zprostředkování pojištění – podle evropských pravidel. Pojistný obzor 6/2003. Praha : ČAP, 2003, s. 5

Evropského parlamentu a Rady č. 92 o zprostředkování pojištění, přijaté v Bruselu 9. prosince 2002 (2002/92/ES) – (dále jen „směrnice o zprostředkování pojištění“), a co více, i v informačních požadavcích obsažených v dané směrnici. Tato směrnice stanovuje konkrétní pravidla dělení a rady, kterou zprostředkovatel poskytne klientovi, aby učinil správná rozhodnutí.⁴⁵

Vedle těchto objektivních faktorů jsou podle mého názoru velmi důležité i subjektivní charakteristiky a vlastnosti samotného zprostředkovatele (potažmo likvidátora). Pokud bych použila slova generálního ředitele Slovenské pojišťovny JUDr. J. Rašína z jeho přednášky z roku 1934, uvedla bych, že pojišťovací jednatel musí být člověk inteligentní, svědomitý a odpovědný, musí se vyznačovat obchodním nadáním a zvláštní znalostí lidí, smyslem pro výběr a mnohdy předtuchou, která by se dala přirovnat k jakémusi šestému smyslu⁴⁶.

Z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že to, jakým způsobem se pojišťovací zprostředkovatel u klienta uvede, jak na něj působí jako osobnost i jako profesionál způsobilý vyřešit mu veškeré otázky týkající se pojištění či investování, je pro vzájemný vztah a současnou i budoucí spolupráci naprosto stěžejní. Právě vybudování si důvěry klienta, vhodné jednání s ním a individuální přístup jsou základními schopnostmi, kterými by měl každý pojišťovací zprostředkovatel disponovat. Pokud toto není schopen zprostředkovatel naplnit, nebude mít zpravidla ani ten sebelepší pojistný produkt u klienta šanci na uzavření.

⁴⁵ <http://www.bipar.eu/Roleofintermediaries/Intermediariesclients/tabid/299/Default.aspx>

⁴⁶ Král, E. Soukromé pojišťovnictví v teorii a praxi, Praha: Svaz československých assekuráčníků, 1935, s. 57

3. Rozbor právní úpravy zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví

3.1 Harmonizace právních předpisů České republiky, týkajících se zprostředkování pojištění, s legislativou Evropských společností

3.1.1 Doporučení Komise Evropských společenství o zprostředkovatelích pojištění

Určujícím dokumentem pro českou porevoluční úpravu otázky zprostředkování pojištění bylo Doporučení Komise Evropských společenství 92/48/EEC z 18. prosince 1991, které obsahovalo základní sjednocující prvky, jež měly být v jednotlivých členských státech Společenství aplikovány. Odkazovalo na tehdy platnou Směrnici Rady č. 92 o činnosti pojišťovacích agentů a makléřů z prosince 1976 (77/92/EHS) – dále jen „Směrnice Rady č. 92“.

Mezi tyto patřilo doporučení členským státům zajistit, aby pro zprostředkovatele pojištění, působící na jejich území, platily odborné požadavky a povinnost registrace v souladu s ustanoveními, uvedenými v příloze k tomuto doporučení. Další návrh se týkal skutečnosti, že do 36 měsíců od vyhlášení tohoto doporučení měly členské státy informovat Komisi o textech hlavních zákonů, nařízení a správních předpisů, které přijmou nebo o opatřeních profesních organizací nebo pojišťovacích podniků se zřetelem na toto doporučení a aby informovaly Komisi o všech dalších změnách v této oblasti.

Příloha k doporučení pak obsahuje vymezení pojmu zprostředkovatele pojištění, stať o rozsahu působnosti tohoto doporučení, o nezávislosti zprostředkovatelů, část o odborných schopnostech zprostředkovatelů, o registraci zprostředkovatelů a závěrečný článek se týká sankcí, které postihnou zprostředkovatele po nesplnění výše zmíněných požadavků.

3.1.2 Směrnice Rady a Evropského parlamentu o zprostředkování pojištění

První krok k harmonizaci právních předpisů, týkajících se provozování zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví, s právními předpisy Evropských

společností byl v České republice učiněn již v roce 1999, a to zákonem o pojišťovnictví. Znění § 25 ZoP bylo výsledkem úsilí zakotvit v české pojistné legislativě alespoň přechodně některé základní zásady, obsažené v ustanoveních tehdy platné Směrnice Rady č. 92. Tento paragraf byl následně zrušen.

Dále pak zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí je dalším z právních předpisů, kterým se česká pojistná legislativa přibližuje k legislativě Evropských společenství.⁴⁷

Podle důvodové zprávy k tomuto zákonu potřeba přijmout samostatný zákon vyvstala především z předpokladu dynamického rozvoje a významných změn z pohledu komunitárního práva. Bylo by proto do budoucna nevhodné zařazovat nadále právní úpravu zprostředkování do zákona o pojišťovnictví.

Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích je v podstatě transpozicí dlouho připravované Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 92 o zprostředkování pojištění, přijaté v Bruselu 9. prosince 2002 (2002/92/ES) – dále jen „směrnice o zprostředkování“, jejímž smyslem bylo hlavně odstranit značné rozdíly, které existovaly v členských zemích v oblasti přístupu pojišťovacích zprostředkovatelů k pojišťovací činnosti a k jejímu provozování, otevřít tak jednotný trh pro pojišťovací zprostředkovatele a vedle toho zabezpečit zvýšenou ochranu spotřebitele. Ve všech členských státech Evropské unie musely být vnitrostátní právní předpisy, pojednávající o této problematice, uvedeny do souladu s výše zmíněnou směrnicí do 15. ledna 2005.

Preambule směrnice je důležitá, neboť dává orientaci k implementaci směrnice do právních předpisů členských států. Mimo jiné se zde uvádí, že členské státy by měly mít možnost neaplikovat směrnici na osoby, které zprostředkování pojištění vykonávají jako vedlejší činnost. To znamená, že při úsilí o jednotnou evropskou úpravu ponechala směrnice jistý prostor pro vnitrostátní úpravu tak, aby byla zohledněna specifika jednotlivých pojistných trhů, zvláště pak prodej pojištění, resp. rozdílné distribuční kanály.⁴⁸

Z jednotlivých ustanovení směrnice o zprostředkování bych zmínila článek 1 odst. 2, který uvádí osoby, na které se směrnice nevztahuje. Podle článku 3 odst. 1 této směrnice mohou jednotlivé státy stanovit, že pojišťovny a další

⁴⁷ Pojistné rozpravy 18. Praha: ČAP, 2005, s. 4

⁴⁸ Semerák, A., Mesršmíd, J.: K zákonu o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. Pojistné rozpravy 14. Praha: ČAP, 2004, s. 30, 31

subjekty mohou spolupracovat s příslušnými úřady při registraci pojišťovacích zprostředkovatelů. Znamená to, že by v členských státech mohlo existovat více registrů, za předpokladu, že budou určena jasná a jednotná kritéria. V čl. 4 směrnice o zprostředkování jsou pak vymezeny profesní požadavky pro výkon daného podnikání. Vedle nezbytné odborné způsobilosti stanovují i požadavek bezúhonnosti, povinnost mít uzavřeno profesní pojištění odpovědnosti a další.

3.2 Platná právní úprava zprostředkování pojištění

Platná právní úprava zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví je obsažena v zákoně č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona (dále jen „zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích“ nebo „ZPZ“), který byl přijat Parlamentem České republiky 17. prosince 2003 a 5. února 2004 byl zveřejněn ve Sbírce zákonů.

Přípravné práce na zákoně započaly zhruba 3 roky před jeho přijetím. Vycházelo se z prvotního návrhu příslušné směrnice a z úprav existujících v některých členských státech Evropské unie, i některých kandidátských zemích. V první fázi se jednalo zejména o to porozumět záměrům Evropské komise. Byly využity i konzultace s některými partnerskými asociacemi pojišťoven. Česká asociace pojišťoven pokládala za stěžejní přispět k tvorbě takové právní úpravy, která by vyhovovala požadavkům směrnice, ale zároveň respektovala specifika prodeje pojištění v České republice.⁴⁹

V souladu s právem Evropského společenství upravuje tento zákon podmínky podnikání pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí, podmínky zahájení činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů na základě práva zřizovat pobočky nebo svobody dočasně poskytovat služby. Zřizuje registr pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí a upravuje výkon dohledu nad činností pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí.

⁴⁹ Semerák, A., Mesršmíd, J.: K zákonu o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. Pojistné rozpravy 14. Praha: ČAP, 2004, s. 32

Zprostředkovatelskou činností v pojišťovnictví se podle zákona rozumí odborná činnost spočívající v předkládání návrhů na uzavření pojistných smluv nebo zajišťovacích smluv, v samotném provádění přípravných prací směřujících k uzavření pojistných a zajišťovacích smluv a uzavírání pojistných nebo zajišťovacích smluv jménem a na účet pojišťovny nebo zajišťovny, pro kterou je tato činnost vykonávána či pomoc při správě pojištění a vyřizování nároků z pojistných nebo zajišťovacích smluv.

Pojišťovacím zprostředkovatelem se podle něj rozumí právnická nebo fyzická osoba, která za úplatu provozuje zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví.

Dále je zde definována *pojišťovna* jako právnická osoba, která je činná podle zákona o pojišťovnictví - patří sem tedy *tuzemská pojišťovna* (právnická osoba se sídlem na území České republiky, které bylo Českou národní bankou uděleno povolení k provozování pojišťovací činnosti dle zákona⁵⁰), *pojišťovna z jiného členského státu* (právnická osoba se sídlem na území členského státu Evropské unie nebo na území jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor⁵¹, které bylo uděleno úřední povolení k provozování pojišťovací činnosti) a *pojišťovna z třetího státu* (právnická osoba se sídlem na území jiného státu, již bylo uděleno úřední povolení k provozování pojišťovací činnosti).

Zajišťovna je pak právnická osoba, jejíž činností je přebírání pojistných rizik postoupených pojišťovnou nebo jinou zajišťovnou.

3.2.1 Činnosti vyloučené z působnosti zákona

V § 2 pak zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích vymezuje činnosti vyloučené z působnosti zákona. Tyto činnosti pak výslovně rozděluje do 3 skupin.

Prvotně se nevztahuje na zprostředkovatelskou činnost vykonávanou pojišťovnami, zajišťovnami a jejich zaměstnanci. Zákon totiž upravuje podnikatelskou činnost a zaměstnanec prodávající pojištění je v pracovním poměru k zaměstnavateli. Mluvím o osobách, které mají dle zákoníku práce⁵²

⁵⁰ Zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů

⁵¹ Evropský hospodářský prostor tvoří země Evropské unie a Island, Lichtenštejnsko a Norsko

⁵² Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

uzavřenou s pojišťovnou pracovní smlouvu nebo dohodu o práci konané mimo pracovní poměr. Jakmile by však zaměstnanec zároveň podnikal jako pojišťovací zprostředkovatel, na tuto jeho vlastní podnikatelskou činnost by se již ZPZ vztahoval.

Dále se zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích nevztahuje na poradenskou činnost v pojišťovnictví, která představuje příležitostné poskytování informací v rámci jiné profesní činnosti nebo poskytování obecných informací o pojistných produktech za předpokladu, že účelem takové činnosti není napomáhat uzavření pojistné smlouvy ani napomoci plnění z pojistné nebo zajišťovací smlouvy anebo vypracování konkrétních odborných posudků škodných událostí.

Třetí kategorií činností, na které se zákon nevztahuje je činnost osob, které zprostředkovávají uzavírání pojistných smluv, jestliže bude současně splněno pět následujících podmínek uvedených v bodech 1 až 5 § 2 písm.c) ZPZ:

- uzavření pojistné smlouvy vyžaduje znalosti pouze o pojištění, které je na jejím základě poskytováno
- nesmí se jednat o pojistné smlouvy životních pojištění ani o pojištění odpovědnosti za škodu. Z této podmínky ovšem existuje výjimka - tato podmínka nemusí být splněna, pokud je splněna podmínka pod bodem 4
- zprostředkovatelská činnost v pojišťovnictví je pouze doplňkem podnikání osoby zprostředkovávající pojištění
- sjednávané pojištění je doplňkovou službou dodávaného zboží či poskytované služby, je-li toto pojištění sjednáno pro případ vady, zničení nebo ztráty tohoto zboží nebo služby, pro případ poškození nebo ztráty zavazadla nebo pro případ jiného pojistného nebezpečí spojeného s cestováním zabezpečovaným dodavatelem této služby, i když se jedná o životní pojištění nebo o pojištění odpovědnosti za škodu, pokud je takové pojištění doplňkem k cestovnímu pojištění
- výše ročního pojistného pro jednu pojistnou smlouvu nepřesahuje částku odpovídající 500 eur a trvání takové smlouvy, vč. jejího prodloužení, nepřesahuje dobu 5 let.

3.2.2 Praktické poznatky k zákonu

Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích představuje výrazný posun v české pojišťovací legislativě, ale přesto s sebou vedle kladů přinesl i některé problémy.

Pro příklad můžeme uvést autoprodejce, kteří sice prodávají pojištění jako doplněk svého hlavního podnikání, ale jelikož většinou sjednávají produkty (především pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla) více pojišťoven, zákon se na ně vztahuje. Jen výjimečně autoprodejce prodává pojištění jen jedné pojišťovny. Většinou, aby vyhověl svým zákazníkům, nabízí produkty několika pojišťoven. Proto se většina autoprodejců, pokud nezprostředkovává pojištění jako člen tzv. sítě některého pojišťovacího agenta, musela registrovat jako pojišťovací agenti. To na ně kladlo značné nároky, neboť je-li autoprodejce fyzická osoba, musí získat střední kvalifikační stupeň odborné způsobilosti, je-li právnickou osobou, musí mít odpovědného zástupce – člena svého statutárního orgánu, který tento kvalifikační stupeň získá.⁵³ Vedle toho musí plnit další náležitosti, které zákon pro tento typ pojišťovacího zprostředkovatele ukládá – tedy dokládat odbornou praxi, předkládat roční výkazy apod. S touto úpravou jsou spojeny i další nároky kladené na tuto skupinu prodejců pojištění.

Další potíže zákon způsobil tím, že umožnil pojišťovacím agentům a pojišťovacím makléřům – dostanou-li k tomu plnou moc – inkasovat pojistné. Jejich podřízení pojišťovací zprostředkovatelé však inkasovat pojistné nemohou. To komplikuje sjednávání některých pojištění, např. pojištění léčebných výloh v zahraničí a cestovního pojištění. Řada pojišťoven váže uzavření pojistné smlouvy na tato pojištění na současné inkaso pojistného. Důvodem je krátkodobost těchto pojištění a tím i nízké pojistné, kdy náklady na jeho vymáhání v případě, že klient nezaplatí, by byly pro pojišťovny neúnosné. Proto pojišťovací agenti, kteří nemají zaměstnance, ale používají jen podřízené pojišťovací zprostředkovatele, nemohou uvedená pojištění sjednávat.

⁵³ Volfová, E.: Některé poznatky k aplikaci zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. Pojistný obzor 11/2005. Praha: ČAP, 2005, s. 4

Určité nejasnosti se objevují i ohledně odborné způsobilosti podřízených pojišťovacích zprostředkovatelů. I když v ustanovení § 6 odst. 2 zákona⁵⁴ výslovně stanoví pro tyto zprostředkovatele požadavek základního kvalifikačního stupně odborné způsobilosti, vyskytují se názory, že pokud nabízí konkurenční pojistné produkty více pojišťoven (což je v praxi zcela běžné, neboť pojišťovací agenti, s nimiž podřízení pojišťovací zprostředkovatelé spolupracují, mají takové produkty v nabídce), mají mít střední stupeň odborné způsobilosti.⁵⁵ Já osobně se k tomuto názoru přikláním, jelikož z praxe vím, že základní kvalifikační stupeň představuje pro pojišťovacího zprostředkovatele opravdu malé nároky (viz. níže). Mezi jednotlivými produkty pojišťoven existují poměrně zásadní rozdíly a pro to, aby byl poradce (pojišťovací zprostředkovatel) schopen klientovi řádně a profesionálně vysvětlit byť i jeden konkrétní produkt, natož pak jejich porovnání, znalosti na úrovni základního kvalifikačního stupně jsou pro toto podle mého názoru nedostačující. I když dle stanoviska ČNB k odborné způsobilosti podřízených pojišťovacích zprostředkovatelů č.j. 2006/1527/550 ze dne 12. května 2006 z ustanovení § 6 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích pokud jde o kvalifikační stupeň odborné způsobilosti vyplývá, že podřízený pojišťovací zprostředkovatel je povinen splňovat podmínky stanovené pro základní stupeň. Text zákona nepřipouští jiný výklad, tzn. neuvádí např. „minimálně“ či „alespoň“ a proto výkladové stanovisko spočívající v tom, že podřízený pojišťovací zprostředkovatel, který jménem pojišťovacího agenta nabízí konkurenční produkty, musí splňovat podmínky pro střední kvalifikační stupeň, je právně nepodloženo.⁵⁶

Jako zásadní problém bych dále viděla moment registrace pojišťovacích zprostředkovatelů. Pokud pominu výši správního poplatku, která je dle mého názoru zbytečně vysoká (např. pro podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele činí poplatek 2000 Kč, pro pojišťovacího makléře dokonce 10 000 Kč), nemohu pochválit proces a dobu schvalování žádostí o zápis do registru. Bohužel dochází k tomu, že doba, která uběhne od podání žádosti k vydání osvědčení (které je pro pojišťovacího zprostředkovatele nezbytností k počátku činnosti) je běžně 5 - 6 týdnů. To samozřejmě značně komplikuje činnost „nováčků“, kteří nemohou

⁵⁴ Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích

⁵⁵ Tamtéž s. 5

⁵⁶ Gabrhel K., Sýkora M.: Stanovisko ČNB k odborné způsobilosti podřízených pojišťovacích zprostředkovatelů. Finanční poradce 6-7/2006. Praha 2006 s. 9

začít pracovat, tím pádem si nejsou schopni vydělat peněžní prostředky pro běžnou potřebu a pokud připočtu fakt, že odměna za produkci (zprostředkovatelskou činnost) je vždy vyplácena s několikátýdenním či měsíčním zpožděním, mohu jen konstatovat, že začátky v této oblasti podnikání bývají krušné. Není se pak čemu divit, že někteří jedinci jsou od pokračování ve zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví „odrazeni“ již tímto procesem a v oblasti zprostředkování pojištění se tedy často setkáváme s vysokou fluktuací pracovníků.

Dále bych ráda upozornila na problematiku odborných zkoušek k naplnění požadavku odborné způsobilosti jako podmínky výkonu zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví. Sama mám zkušenost s odbornou zkouškou pro základní kvalifikační stupeň a musím přiznat, že dle mého názoru se jedná o pouhou formalitu, otázky jsou často naprosto triviální a systém odpovědí přímo navádějící ke správné odpovědi. Pokud ustanovení o odborné zkoušce mělo pojistný trh „pročistit“ od nekvalifikovaných poradců, v praxi k tomu rozhodně nedošlo. Podle mého názoru právě vázání nebo podřízení pojišťovací zprostředkovatelé (mají ze zákona povinnost složit odbornou zkoušku základního kvalifikačního stupně, nemohou-li se prokázat dokladem o ukončení odborného studia) jsou nejdůležitějšími mezičlánky procesu uzavírání pojistných smluv. Právě oni jednají s klientem, připravují mu návrhy pojistných smluv, mají být schopni kompetentně zodpovědět jeho dotazy ohledně pojistných produktů a sami těmto produktům náležitě rozumět. Rozhodně si ale nemyslím, že soubor několika desítek otázek, který by se měl zájemce o zápis do registru České národní banky před konáním zkoušky naučit, mu potřebné znalosti zajistí.

I přes výše naznačené problémy je ale potřeba si uvědomit, že hlavním smyslem zákona byla a je ochrana zájmů klienta. Kromě toho přijetí zákona bylo nezbytné i s ohledem na směrnici o zprostředkování pojištění. Pokud by zákon nebyl přijat, hrozily by České republice sankce – především v podobě značných pokut od Evropské unie.

3.2.3 Kategorizace pojišťovacích zprostředkovatelů

Zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví může za podmínek zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích provozovat na území České republiky právnická nebo fyzická osoba – vázaný pojišťovací zprostředkovatel, podřízený pojišťovací zprostředkovatel, pojišťovací agent, výhradní pojišťovací agent, pojišťovací makléř nebo pojišťovací zprostředkovatel, jehož domovským členským státem není Česká republika.⁵⁷

Zásadní je skutečnost, že pojišťovací zprostředkovatel může provozovat zprostředkovatelskou činnost pouze v postavení, v jakém byl registrován. Záměrem zde bylo zabránit střetu zájmů, nicméně je nutno připustit, že pokud bude osoba registrována jako pojišťovací agent a také jako pojišťovací makléř, nenajdeme v zákoně výslovný zákaz, že by nemohla vykonávat obě činnosti současně.

K tomuto členění bych ráda poznamenala, že z pohledu klienta je poměrně matoucí a z vlastní zkušenosti vím, že klient mezi jednotlivými kategoriemi zásadně nerozlišuje. Pro něj je relevantní tržní pozice a jméno pojišťovny, se kterou danou pojistnou smlouvu uzavírá, a vedle toho konkrétní osoba prostředníka, který mu tento obchod umožní. Klient hledí na službu, která je mu poskytována a není většinou schopen rozlišit, zda je pro něj výhodnější uzavřít pojistnou smlouvu skrze vázaného pojišťovacího zprostředkovatele nebo výhradního pojišťovacího agenta. Z tohoto důvodu se domnívám, že rétorika zákona je pro konečného spotřebitele zbytečně komplikovaná a nepřehledná.

3.2.3.1. Vázaný pojišťovací zprostředkovatel

Vázaného pojišťovacího zprostředkovatele lze charakterizovat jako zprostředkovatele závislého na pojišťovně/pojišťovnách, s níž/nimiž má uzavřenou písemnou smlouvu. Tím se jeho právní postavení přibližuje postavení podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele, který má uzavřenou písemnou smlouvu s pojišťovacím agentem nebo pojišťovacím makléřem, pro něhož je

⁵⁷ § 4 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích

činný. Závislost vázaného pojišťovacího zprostředkovatele lze odvodit zejména z toho, že nejedná se zájemcem o pojištění nebo zajištění (tzn. klientem) jménem svým, ale jménem a na účet pojišťovny, se kterou má uzavřenou příslušnou smlouvu. Zákon vyžaduje, aby tato smlouva byla písemná.⁵⁸

Z hlediska platného práva je tento způsob jednání – kdy zástupce jedná jménem a na účet zastoupeného, označován jako tzv. přímé zastoupení. Z právních úkonů zástupce vznikají přímo práva a povinnosti zastoupenému – pojišťovně.⁵⁹

Z pohledu zákonné úpravy může vázaný pojišťovací zprostředkovatel uzavřít smlouvu s více pojišťovnami, nesmí ale v takovém případě nabízet vzájemně konkurenční pojistné produkty více pojišťoven. Jako konkurenční lze považovat produkty, které se týkají téhož pojistného odvětví – je tedy například nepřípustné, aby vázaný pojišťovací zprostředkovatel nabízel například produkt úrazového pojištění více pojišťoven.

Závislost tohoto ekonomického subjektu lze dále dokumentovat i na tom, že je při výkonu zprostředkovatelské činnosti povinen řídit se pokyny dané pojišťovny. Toto je pro její postavení velmi určující, neboť je to právě tato pojišťovna, která odpovídá třetím osobám za škodu způsobenou vázaným pojišťovacím zprostředkovatelem při výkonu zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví. Mluvíme pak o objektivní odpovědnosti pojišťovny za škodu vzniklou třetí osobě, neboť odpovídá za škodu způsobenou vázaným pojišťovacím zprostředkovatelem bez ohledu na to, že její vznik nezavinila a nezavinil ji ani konkrétní vázaný pojišťovací zprostředkovatel.

I v případě odpovědnosti vázaného pojišťovacího zprostředkovatele se jedná o objektivní odpovědnost a to bez ohledu na to, zda ke škodě došlo při provozování faktické činnosti, jejímž výsledkem není odborná služba nebo výkonem odborné činnosti. Tato odpovědnost se obvykle nazývá profesní odpovědností za škodu.

Výše zmíněné odpovědnosti se lze zprostit, pokud odpovědný subjekt – v tomto případě pojišťovna prokáže, že vzniku škody nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze na ní a na dotyčném pojišťovacím zprostředkovateli požadovat.

⁵⁸ Adolt, J., Suchánek P. : Pojišťovací zprostředkovatelé, Praha : ASPI, a.s., 2005, s. 22

⁵⁹ § 22 a n. zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku

Dle platných právních předpisů se pojišťovna nemůže předem vzdát práva uplatnění tzv. následného regresu na náhradu toho, co byla jako odpovědný subjekt povinna plnit poškozenému za vázaného pojišťovacího zprostředkovatele. I proto musí tento zprostředkovatel věnovat zvýšenou pozornost obsahu smlouvy s pojišťovnou, aby se ve finální fázi nemusel sám na škodě finančně podílet.

Od klienta není oprávněn inkasovat pojistné ani vyplácet plnění z pojistných nebo zajišťovacích smluv. Je třeba si ovšem povšimnout § 28 odst. 1 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích, v němž je uvedeno, že pojistné uhrazené pojistníkem pojišťovně prostřednictvím pojišťovacího zprostředkovatele se považuje za pojistné uhrazené pojišťovně. Vázaný pojišťovací zprostředkovatel tedy sice není oprávněn přijmout pojistné nabízené ke splnění závazku pojistníka z pojistné smlouvy, ale pokud by k tomu přesto došlo, jedná se o porušení zákona s případnými sankčními důsledky pro vázaného pojišťovacího zprostředkovatele. Účinky tohoto uhrazení ale zůstávají zachovány.⁶⁰

Zákon výslovně nestanoví, že by vázaný pojišťovací zprostředkovatel musel být pojištěn pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem činnosti pojišťovacího zprostředkovatele. Ale s ohledem na výše popsanou možnost následného regresu by neměl řešení této otázky zanedbat. Ovšem vzhledem k tomu, že právě především činnost vázaných pojišťovacích zprostředkovatelů směřuje k uzavírání pojistných smluv se zájemci o pojištění, budou pojišťovny s největší pravděpodobností upravovat svoje smluvní závazky takovým způsobem, aby eliminovaly možnost uplatnění práva následného regresu.

Oproti některým jiným pojišťovacím zprostředkovatelům není na vázané pojišťovací zprostředkovatele zákonem kladeno příliš mnoho povinností. Vedle povinné registrace je důležité zmínit především zásadní požadavek důvěryhodnosti a podmínky pro základní kvalifikační stupeň odborné způsobilosti. Tento typ pojišťovacího zprostředkovatele nemůže mít svého podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele.⁶¹ Z logiky věci pak vyplývá, že je odměňován pojišťovnou, jejímž jménem a na jejíž účet jedná.

Z hlediska splnění zákonných požadavků při zahájení pojišťovací činnosti, případně pro další provozování této činnosti má zásadní význam skutečnost, zda

⁶⁰ Adolt, J., Suchánek P. : Pojišťovací zprostředkovatelé, Praha : ASPI, a.s., 2005, s. 24

⁶¹ § 6 odst. 1 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích

dotyčná osoba provozovala přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (1.1.2005) zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví podle dosavadních právních předpisů. Platilo totiž (a stále platí), že pokud osoba, která se chce stát vázaným pojišťovacím zprostředkovatelem, neprovozovala zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví přede dnem nabytí účinnosti zákona jako pojišťovací agent nebo pojišťovací či zajišťovací makléř ve smyslu ustanovení § 25 zákona o pojišťovnictví, musí podat žádost o zápis do registru a až do rozhodnutí dříve Ministerstva financí, dnes České národní banky o její registraci není oprávněna zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví provozovat. Oproti tomu pojišťovací agenti (makléři), kteří provozovali zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví podle zákona o pojišťovnictví před nabytím účinnosti zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích, byli povinni podat příslušnou žádost o zápis do registru do 6 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona a v tomto mezidobí mohli ve zprostředkovatelské činnosti pokračovat.

Další zvýhodnění, které jim zákon udělil, spočívá v tom, že pojišťovacímu zprostředkovateli, který se nemohl prokázat dokladem o ukončení odborného studia, stanovila povinnost vykonat do dvou let ode dne nabytí účinnosti zákona odbornou zkoušku a v této lhůtě též doložit dozorovému orgánu složení této zkoušky. Dále nebyl „dosavadní“ agent povinen předložit doklad o ukončení střední školy.

Ráda bych zde upozornila na § 5 odstavec 3 zákona, který mluví o tom, že za vázaného pojišťovacího zprostředkovatele se považuje i osoba, která vykonává zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví jako doplňkovou službu k dodávanému zboží nebo poskytované službě. Smysl tohoto ustanovení není úplně jasný, proto se v praxi příliš neaplikuje. Proto by bylo do budoucna vhodné změnit toto ustanovení tak, aby mělo praktický smysl. Zároveň je vhodné využít možnost, kterou dává pro použití tohoto typu pojišťovacího zprostředkovatele v praxi směrnice (článek 2 bod 7 odst.2). Za vázaného pojišťovacího zprostředkovatele by se totiž mohla považovat i osoba, která vykonává zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví jménem a na účet jedné nebo více pojišťoven ohledně jakéhokoli jejich pojistného produktu, a to i konkurenčního, pokud bude v rámci této činnosti nabízeno pojištění, které bude doplňkovou službou dodávaného zboží nebo poskytované služby tímto zprostředkovatelem. Tento zprostředkovatel by neinkasoval pojistné a nevyplácel by pojistné plnění

z pojistných nebo zajišťovacích smluv. Uvedená změna by vyřešila problém, který zákon přinesl autoprodejcům, tak jak jsem ho naznačila výše. Umožnila by prodejcům motorových vozidel využít tento institut vázaného pojišťovacího zprostředkovatele a nabízet konkurenční produkty pojišťoven, zejména havarijní pojištění vozidel a pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla.⁶²

3.2.3.2. Podřízený pojišťovací zprostředkovatel

Podřízený pojišťovací zprostředkovatel je osoba, která je jako podřízený pojišťovací zprostředkovatel zapsána do registru vedeného Českou národní bankou. Při registraci jako podřízený pojišťovací zprostředkovatel, nesmí vykonávat zprostředkovatelskou činnost v postavení jiného zprostředkovatele.

Oproti vázanému pojišťovacímu zprostředkovateli je podřízený pojišťovací zprostředkovatel závislý na pojišťovacím agentovi nebo pojišťovacím makléřovi, s nímž má uzavřenou obligatorně písemnou smlouvu. Závislost podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele lze dovodit především ze skutečnosti, že se zájemcem o pojištění nebo zajištění nejedná svým jménem, ale jménem a na účet pojišťovacího agenta nebo makléře, se kterým má uzavřenou příslušnou smlouvu.

Z hlediska platného práva můžeme opět mluvit o tzv. přímém zastoupení, kdy z právních úkonů zástupce (podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele) přímo vznikají práva a povinnosti zastoupenému. Pokud má podřízený pojišťovací zprostředkovatel smlouvu s pojišťovacím makléřem, vznikají práva a povinnosti přímo jemu (nejedná-li se o úkon, který prostřednictvím podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele činí pojišťovací makléř jménem svého klienta – pak by šlo analogicky o situaci popsanou v následujícím odstavci).

V případě, kdy podřízený pojišťovací zprostředkovatel jedná jménem pojišťovacího agenta, práva a povinnosti z jeho právních úkonů nevznikají danému pojišťovacímu agentovi, ale přímo pojišťovně, jejíž jménem jedná právě

⁶² Škopová, V., Musilová, R., Krupičková, H.: Zákon o pojistných zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související – komentář – 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 57, 58

tento pojišťovací agent. Musíme zde totiž vycházet z občanského zákoníku⁶³ - ustanovení § 24, případně § 33a, které stanoví, že z právních úkonů dalšího zástupce (zástupce zástupce – tzv. substituta) vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému – v tomto případě tedy pojišťovně, která je zastoupena pojišťovacím agentem.

Právní úprava nestanoví výslovně, zda může podřízený pojišťovací zprostředkovatel uzavřít zároveň smlouvy s více pojišťovacími agenty nebo pojišťovacími makléři a nebo s jedním pojišťovacím agentem a jedním makléřem. Na zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích je ale potřeba pohlížet jako na předpis práva veřejného, jehož normy mají kategorický charakter. Z toho lze tedy usuzovat na to, že podřízený pojišťovací zprostředkovatel může uzavřít smlouvu buď pouze s jedním pojišťovacím agentem a nebo jen s jedním pojišťovacím makléřem.

Další skutečností, kterou lze doložit závislost podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele na pojišťovacím agentovi nebo pojišťovacím makléři, je povinnost řídit se při výkonu zprostředkovatelské činnosti jejich pokyny. Toto je velmi esenciální, protože právě pojišťovací agent (respektive pojišťovna, jejíž jménem pojišťovací agent jedná) nebo pojišťovací makléř jsou těmi, kteří odpovídají za případnou škodu způsobenou podřízeným pojišťovacím zprostředkovatelem při výkonu zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví. Jak již bylo výše uvedeno, mluvíme i zde o tzv. objektivní odpovědnosti pojišťovacího agenta (pojišťovny) nebo pojišťovacího makléře za škodu vzniklou třetí osobě (především zájemci o pojištění nebo zajištění).

I v případě odpovědnosti podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele se jedná o objektivní odpovědnost – bez ohledu na to, jestli ke škodě došlo při provozování faktické činnosti, jejímž výsledkem není odborná služba (tzv. obecná odpovědnost za škodu), nebo výkonem odborné činnosti (tzv. profesní odpovědnost za škodu). Odpovědnosti se lze zprostit, a to tak, že odpovědný subjekt (pojišťovací agent / pojišťovna nebo pojišťovací makléř, kteří za výše uvedenou škodu odpovídají) prokáže, že vzniku škody nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze na něm a na podřízeném pojišťovacím zprostředkovateli požadovat.

⁶³ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Podle současné právní úpravy se pojišťovací agent (pojišťovna) nebo pojišťovací makléř nemohou předem vzdát uplatnění práva tzv. následného regresu za úhradu toho, co byl jako odpovědný subjekt povinen plnit poškozenému za podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele.

Stejně jak vázaný pojišťovací zprostředkovatel nesmí ani podřízený pojišťovací zprostředkovatel inkasovat od klientů pojistné nebo vyplácet plnění z pojistných nebo zajišťovacích smluv. Toto je opět velmi významné pro určení rozsahu práv a povinností podřízených pojišťovacích zprostředkovatelů při výkonu zprostředkovatelské činnosti a dále i pro rozsah práv a povinností smluvních stran pojistné smlouvy. Podřízený pojišťovací zprostředkovatel tedy sice není oprávněn k inkasu pojistného, v opačném případě se jedná o porušení zákona, ale přesto zákon výslovně stanoví, že pojistné uhrazené pojistníkem pojišťovně prostřednictvím pojišťovacího zprostředkovatele se považuje za pojistné uhrazené pojišťovně.

Co se týče odměn za zprostředkovatelskou činnost, právní úprava stanoví, že podřízený pojišťovací zprostředkovatel je odměňován pojišťovacím zprostředkovatelem, pro kterého je činný.

Zákon nevyžaduje, aby byl podřízený pojišťovací zprostředkovatel pojištěn pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem činnosti pojišťovacího zprostředkovatele. Vzhledem k tomu, že podřízení pojišťovacího zprostředkovatele vyvíjejí činnost směřující k uzavírání pojistných nebo zajišťovacích smluv jménem a na účet pojišťovacího agenta/pojišťovacího makléře, budou tito upravovat vzájemné smluvní vztahy tak, aby byla možnost uplatnění práva následného regresu / přechodu tohoto práva na pojistitele do značné míry eliminována.

Opět jako v případě vázaného pojišťovacího zprostředkovatele ukládá zákon i této kategorii zprostředkovatelů méně povinností než kategoriím jiným. Vedle povinné registrace je nutné naplnit podmínky důvěryhodnosti a podmínky splnění základního stupně odborné způsobilosti. Pro splnění zákonných požadavků je opět určující, zda daná osoba provozovala či neprovozovala zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví před dnem nabytí účinnosti zákona podle dosavadních právních předpisů. Platí zde obdobně to, co jsem výše popsala u kategorie vázaných pojišťovacích zprostředkovatelů.

Zásadní pro jeho postavení je fakt, že podřízený pojišťovací zprostředkovatel nesmí mít přímý smluvní vztah s pojišťovnou.

3.2.3.3 Pojišťovací agent

Pojišťovacím agentem je třeba rozumět tu osobu, která je jako pojišťovací agent registrována. Pokud ale budeme přesně sledovat dikci zákona a následně prováděcí vyhlášky č. 582/ 2004 Sb. k zákonu⁶⁴ (§ 2 odst. 2 písm. b / bod 3), musíme konstatovat, že zákon ve skutečnosti konstituuje dvě kategorie pojišťovacích agentů – „běžného“ a výhradního.

Základní rozdíl mezi nimi tkívá v tom, že výhradní pojišťovací agent může vykonávat zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví jménem a na účet pouze jedné pojišťovny, zatímco nevýhradní (běžný) pojišťovací zprostředkovatel může toto konat jménem a na účet jedné i více pojišťoven. Podmínky jejich podnikání i samotná žádost o zápis do registru se v mnoha ohledech liší, proto je potřeba se oběma kategoriím věnovat samostatně.

A) Nevýhradní pojišťovací agent

Základní vymezení „nevýhradního“ pojišťovacího agenta vyplývá z § 7 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích. Vykonává zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví jménem a na účet jedné nebo více pojišťoven a to na základě obligatorně písemné smlouvy. Ve své činnosti je zásadně vázán vnitřními předpisy pojišťovny, jejímž jménem a na jejíž účet jedná.

Oproti předešlým dvěma kategoriím je pojišťovací agent oprávněn přijímat pojistné, pokud je tato činnost dohodnuta ve smlouvě s danou pojišťovnou. Stejně tak, pokud je dohodnuto s pojišťovnou, je oprávněn vyplácet pojistná plnění. Byl-li agent pojišťovnou zmocněn k přijímání pojistného od pojistníka nebo k přijímání výplaty pojistného plnění od pojišťovny, je povinen buď udržovat trvale likvidní finanční jistinu ve výši 4% ročního objemu jím inkasovaného pojistného, nejméně však ve výši 15 000 eur, nebo používat pro převody

⁶⁴ Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích

pojistného a pojistného plnění výhradně zvlášť k tomu zřízené a od vlastního hospodaření oddělené bankovní účty.

Jde-li o pojišťovacího agenta, který jedná jménem a na účet více pojišťoven, může nabízet i vzájemně konkurenční produkty těchto pojišťoven.

Každý nevýhradní pojišťovací agent dále musí být zapsán v registru vedeném Českou národní bankou a to v postavení pojišťovacího agenta a jen v tomto postavení pak také svou zprostředkovatelskou činnost provozuje. Je povinen splňovat podmínky důvěryhodnosti stanovené zákonem a podmínky pro střední kvalifikační stupeň odborné způsobilosti.

Pojišťovací agent dále může mít jednoho nebo celou síť jemu přímo podřízených pojišťovacích zprostředkovatelů.

Pro případ, že se pojišťovna (v případě, že jedná jménem a na účet jedné pojišťovny) nebo alespoň jedna z pojišťoven (jedná-li jménem a na účet více pojišťoven), jejichž jménem a na jejichž účet jedná, písemně nezavázala převzít odpovědnost za škody způsobené činností pojišťovacího agenta, musí být pojišťovací agent pojištěn pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem činnosti pojišťovacího zprostředkovatele, přičemž toto pojištění musí být účinné na celém území Evropského hospodářského prostoru a musí být sjednáno s limitem pojistného plnění nejméně ve výši odpovídající hodnotě 1 000 000 eur na každou pojistnou událost, v případě souběhu více pojistných událostí v jednom roce nejméně ve výši odpovídající hodnotě 1 5000 000 eur. Toto pojištění musí být sjednáno tak, aby spoluúčast nebyla vyšší než 1 % sjednaného limitu pojistného plnění a musí se vztahovat i na odpovědnost osob jednajících jménem pojišťovacího agenta. Dále musí být sjednáno tak, aby z něj nebyly vyloučeny škody způsobené jednáním z nedbalosti, omylu či opomenutí a musí zahrnovat i náhradu za ztrátu na majetku a za ztrátu dokladů pojistníka, pojištěného a poškozeného nebo jiné oprávněné osoby.

B) Výhradní pojišťovací agent

Základní vymezení postavení a činností výhradního pojišťovacího agenta plyne z § 6a zákona.⁶⁵

⁶⁵ Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích

Výhradní pojišťovací zprostředkovatel vykonává zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví jménem a na účet pouze jedné pojišťovny a to na základě obligatorní písemné smlouvy. Ve své činnosti je pak následně vázán touto písemnou smlouvou a pokyny pojišťovny, jejímž jménem a na jejíž účet jedná.

Stejně jako předešlá kategorie zprostředkovatelů je i výhradní pojišťovací agent na základě smlouvy s konkrétní pojišťovnou oprávněn přijímat pojistné, vyplácet plnění z pojistných nebo zajišťovacích smluv. Podmínkou těchto možností je buď vedení odděleného bankovního účtu pro převody pojistného a pojistného plnění nebo udržování trvalé likvidní finanční jistiny ve výši 4% z ročního objemu jím inkasovaného pojistného, nejméně však ve výši odpovídající hodnotě 15 000 eur.

Dále musí být zapsán v registru vedeném Českou národní bankou a to v postavení výhradního pojišťovacího zprostředkovatele a může provozovat zprostředkovatelskou činnost jen v postavení výhradního pojišťovacího agenta. Je povinen splňovat podmínky důvěryhodnosti stanovené zákonem a dále zákonné podmínky pro základní kvalifikační stupeň odborné způsobilosti.

Opět jako v předešlém případě může mít jednoho nebo několik podřízených pojišťovacích zprostředkovatelů.

Za škodu způsobenou výhradním pojišťovacím agentem při výkonu zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví odpovídá pojišťovna, jejímž jménem a na jejíž účet výhradní pojišťovací agent jedná. Pojišťovna se musí písemně zavázat, že nese plnou odpovědnost za škodu způsobenou činností daného výhradního pojišťovacího agenta provozovanou v její prospěch.

V neposlední řadě je pak třeba zmínit, že je odměňován pojišťovnou, jejíž jménem a na jejíž účet jedná.

Pokud jde o ostatní podmínky výkonu zprostředkovatelské činnosti výhradního pojišťovacího agenta, platí podle zákona úprava obdobná jako pro vázaného pojišťovacího zprostředkovatele.⁶⁶

⁶⁶ Škopová, V., Musilová, R., Krupičková, H.: Zákon o pojistných zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související – komentář – 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 73

3.2.3.4 Pojišťovací makléř

Pojišťovací makléř je typ pojišťovacího zprostředkovatele, jehož činnost je v mnohém odlišná a specifická od ostatních typů pojišťovacích zprostředkovatelů. Vykonává zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví vlastním jménem a nebo může být zájemcem o pojištění nebo zajištění (klientem) zmocněn k jednání jeho jménem. Nikdy však nemůže vykonávat tuto činnost jménem a na účet pojišťovny. Smlouva s klientem nemusí být písemná.

Při výkonu zprostředkovatelské činnosti je vázán obsahem smlouvy uzavřené mezi ním a zájemcem o pojištění nebo zajištění. V závislosti na jejím obsahu pak zpracovává komplexní analýzy pojistných rizik, návrhy pojistných nebo zajišťovacích programů, poskytuje konzultační a poradenskou činnost, provádí správu uzavřených pojistných nebo zajišťovacích smluv, sleduje lhůty k jejich revizi, spolupracuje při likvidaci pojistných událostí.

Ovšem na druhé straně je při své činnosti logicky vázán i obsahem smlouvy uzavřené s pojišťovnou, kterou je pojišťovací makléř odměňován, tzn., že musí plnit i povinnosti uložené mu ve smlouvě o odměňování a případně dalších podmínkách spolupráce uzavřené s pojišťovnou. Pojišťovací makléř má ale právo se s příslušnou pojišťovnou a pojistníkem dohodnout jinak. Důležité je v této souvislosti si uvědomit, že nemůže být tento subjekt odměňován ze strany klienta a zároveň ze strany pojišťovny v jednom obchodním případě ohledně zprostředkování pojištění za jednu a tutéž činnost. Mělo by být také zabezpečeno, aby vždy hájil zájmy toho, pro koho pracuje, a nedocházelo ke střetu těchto zájmů.⁶⁷

Je oprávněn přijímat od pojistníka pojistné, zejména byl-li k tomu zmocněn pojišťovnou, s níž jeho klient (pojistník) uzavírá pojistnou smlouvu a vedle toho je oprávněn zprostředkovávat pojistné plnění z pojistných i zajišťovacích smluv, byl-li k tomu zmocněn svým klientem, pojištěným nebo oprávněnou osobou, případně pojišťovnou povinnou poskytnout pojistné plnění.

Byl-li tedy zmocněn inkasovat pojistné nebo přijímat od pojišťovny výplaty pojistného plnění, musí trvale udržovat likvidní finanční jistinu ve výši 4%

⁶⁷ Škopová, V., Musilová, R., Krupičková, H.: Zákon o pojistných zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související – komentář – 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s.84

z ročního objemu jím inkasovaného pojistného (nejméně však ve výši odpovídající hodnotě 15 000 eur) nebo používat pro převody pojistného a pojistného plnění výhradně zvlášť k tomu zřízené a od vlastního hospodaření oddělené bankovní účty.

Již ze samotného principu činnosti a postavení pojišťovacího makléře vyplývá, že jím nabízené pojistné produkty mohou a musí pocházet od více pojišťoven a musí být navzájem konkurenční.

Všichni pojišťovací makléři dále musí být zapsáni do registru vedeného Českou národní bankou v postavení pojišťovacího makléře a jen v tomto postavení mohou vykonávat zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví. Musí splňovat podmínky důvěryhodnosti stanovené zákonem a splňovat podmínky pro vyšší kvalifikační stupeň odborné způsobilosti.

Pojišťovací makléř odpovídá za škodu, kterou způsobil při provozování své činnosti. Musí být tedy pojištěn pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem činnosti pojišťovacího zprostředkovatele, přičemž toto pojištění musí být účinné na celém území Evropského hospodářského prostoru, musí být sjednáno s limitem pojistného plnění nejméně ve výši odpovídající hodnotě 1 000 000 eur na každou pojistnou událost, v případě souběhu více pojistných událostí v jednom roce nejméně ve výši odpovídající hodnotě 1 500 000 eur.

S ohledem na § 6 odst. 1 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích může mít pojišťovací makléř svého podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele nebo celou síť těchto zprostředkovatelů.

Je odměňován pojišťovnou nebo zajišťovnou, nebylo-li mezi pojišťovacím makléřem, jeho klientem (pojistníkem) a zároveň pojišťovnou, se kterou makléřův klient uzavřel pojistnou smlouvu, dohodnuto jinak.

3.2.3.5 Zahraniční pojišťovací zprostředkovatel

Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích rozeznává dvě kategorie pojišťovacích zprostředkovatelů s bydlištěm nebo sídlem na území jiného státu než Česká republika. Výslovně v § 4 odst. 1 písm. f) uvádí kategorii pojišťovacího zprostředkovatele, jehož domovským členským státem není Česká republika – myslí se jím fyzické osoby s bydlištěm či právnické osoby se sídlem

v členském státě Evropské unie nebo v jiném státě tvořícím Evropský hospodářský prostor⁶⁸.

Vedle toho ale existuje kategorie tzv. pojišťovacího zprostředkovatele ze třetího státu – fyzické osoby s bydlištěm či právnické osoby se sídlem v jiném než členském státě Evropského hospodářského prostoru.

3.2.3.5.1 Pojišťovací zprostředkovatel s domovským členským státem jiným, než je Česká republika

V právním postavení pojišťovacího zprostředkovatele s domovským státem jiným než Česká republika se oproti pozici pojišťovacího zprostředkovatele ze třetího státu zračí jistá exkluzivita, která je založena komunitárním právem. Ta mu zajišťuje možnost využít práv na svobodné zakládání podniků a na volný pohyb služeb, zaručených Smlouvou o založení Evropského společenství (využití principu tzv. jednotného evropského pasu). Naplněním těchto práv je právě úprava postavení pojišťovacího zprostředkovatele s domovským členským státem jiným než Česká republika – především v § 9 a § 14 zákona⁶⁹, kde je mu umožněno působit v České republice jen na základě registrace v jeho domovském členském státě, a to formou usazení se (zřízení pobočky) nebo dočasného poskytování služeb. Tomu předchází pouhé oznamovací řízení mezi příslušnými úřady zainteresovaných států.

Základní vymezení postavení a činnosti těchto pojišťovacích zprostředkovatelů vyplývá především z § 9 ve spojení s § 3 písm. f) zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích. Podle těchto ustanovení má daný subjekt bydliště (v případě, že se jedná o fyzickou osobu) nebo registrované sídlo (jedná-li se o právnickou osobu) v členském státě Evropské unie nebo v jiném státě tvořícím Evropský hospodářský prostor odlišném od České republiky a v tomto státě vykonává svou obchodní činnost.

Je potřeba, aby byl jako pojišťovací nebo zajišťovací zprostředkovatel registrován u příslušného úřadu jeho domovského členského státu, přičemž

⁶⁸ Evropský hospodářský prostor je tvořen státy Evropské unie a Islandem, Lichtenštejnskem a Norskem

⁶⁹ Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích

následně je zapsán i do registru vedeného Českou národní bankou, aniž by musel podat žádost o zápis do registru. Tento zápis však stejně není podmínkou výkonu jeho činnosti, protože platí tzv. princip jednotného evropského pasu.

Tento zprostředkovatel může na území České republiky provozovat zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví v rozsahu, v jakém je tuto činnost oprávněn provozovat ve svém domovském členském státě, přičemž provozování této činnosti je oprávněn zahájit až po splnění informačních povinností uložených mu § 14 odst. 3 až 5 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a je oprávněn ji provozovat pouze na základě práva zřizovat pobočky nebo na základě práva dočasně poskytovat služby.

Smí provozovat zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví jen v postavení, ve kterém byl zaregistrován - v rozsahu a za podmínek vyplývajících z jeho registrace u příslušného úřadu jeho domovského členského státu.

Není potřeba, aby splňoval podmínky odborné způsobilosti⁷⁰.

3.2.3.5.2 Pojišťovací zprostředkovatel ze třetího státu

Tato kategorie sice není v zákoně výslovně vymezena, ale v několika ustanovení zákona nalezneme specifické podmínky provozování zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví na území České republiky subjekty, které nelze zahrnout do kategorií výše uvedených. Jsou jimi pojišťovací zprostředkovatelé, kteří mají coby fyzické osoby bydliště v jiném než členském státě Evropského hospodářského prostoru a na území České republiky provozují zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví prostřednictvím podniku nebo organizační složky podniku umístěných na území České republiky. Jako právnické osoby mají pak sídlo v jiném členském státě a na území České republiky provozují zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví prostřednictvím organizační složky podniku umístěné na území České republiky.

Zároveň je pak potřeba, aby byli zapsáni jako pojišťovací zprostředkovatelé v registru pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí vedeném Českou národní bankou a to v postavení vázaného

⁷⁰ viz § 18 odst. 5 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích

pojišťovacího zprostředkovatele, podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele, pojišťovacího agenta, výhradního pojišťovacího agenta nebo pojišťovacího makléře.

3.2.4 Samostatní likvidátoři pojistných událostí

Podmínky a rozsah činnosti samostatných likvidátorů pojistných událostí jsou upraveny v § 10 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích.

Na rozdíl od charakteristiky postavení a předpokladů pro činnost pojišťovacích zprostředkovatelů neupravuje činnost a postavení samostatných likvidátorů pojistných událostí žádná směrnice Evropského parlamentu a Rady Evropské unie, i když je v tomto teritoriu časté využívání podobné profese či zvláštních expertů, kteří mohou stát na straně pojistitele či jiných účastníků pojištění. Zejména samostatní odborníci mohou být přínosem pro objektivní posouzení rozsahu pojistných událostí i výše pojistného plnění. Na pojistném trhu v České republice působili tito odborníci i před vydáním ZPZ. Nyní je jistě pozitivním přínosem, že pravidla stanovená právní úpravou zakládají jednotný režim pro výkon této činnosti i kvalifikační předpoklady likvidátorů i včetně jejich registrace.⁷¹

Jak již napovídá název tohoto právního předpisu, nejedná se v případě samostatných likvidátorů pojistných událostí o pojišťovací zprostředkovatele. Je jím fyzická nebo právnická osoba, která uzavřela s pojišťovnou smlouvu, na jejímž základě provádí jménem pojišťovny a na její účet šetření nutná ke zjištění rozsahu povinnosti této pojišťovny poskytnout pojistné plnění z jí uzavřených pojistných smluv. Tuto činnost provádí jménem a na účet pojišťovny.

Pro postavení samostatného likvidátora pojistných událostí je charakteristická smluvní vazba na konkrétní pojišťovnu. Smlouva likvidátora s pojišťovnou obsahuje vždy:

⁷¹ Škopová, V., Musilová, R., Krupičková, H.: Zákon o pojistných zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související – komentář – 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s.91, 92

- vymezení pojistné události, které se smlouva týká, a to ve vztahu k pojistnému odvětví dle zvláštního právního předpisu⁷²
- vymezení rozsahu dohodnutých činností
- vymezení pravomocí smluvních stran při likvidaci pojistných událostí, včetně možnosti využití při likvidaci pojistné události i součinnosti dalších osob a podmínek této součinnosti.

Samostatný likvidátor pojistných událostí musí být zapsán do registru vedeného ČNB, splňovat podmínky důvěryhodnosti a podmínky stanovené zákonem o pojišťovacích zprostředkovatelích pro základní kvalifikační stupeň odborné způsobilosti.

Za případnou škodu způsobenou třetím osobám při likvidaci pojistné události výkonem uvedených činností, které provádí samostatný likvidátor pojistných událostí, odpovídá pojišťovna, jejímž jménem a na jejíž účet jedná. Pokud se tato odpovědnost prokáže, pojišťovna vzniklou škodu uhradí a bude mít právo na její náhradu vůči jí odpovědnému likvidátorovi. V této souvislosti není zcela srozumitelné ustanovení § 21 odst. 3, z něhož vyplývá, že samostatný likvidátor pojistných událostí odpovídá za škodu, kterou způsobil při provozování své činnosti. Půjde zřejmě pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou pojišťovně. Této odpovědnosti se však může zprostit, pokud prokáže, že vzniku této škody nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které na něm mohlo být požadováno. Zřejmě bude třeba takto posuzovat i odpovědnost pojišťovny v této situaci. Takto koncipovaná odpovědnost je pak předmětem povinného pojištění.⁷³

Samostatný likvidátor pojistných událostí musí být pojištěn pro případ své odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem své činnosti s limitem pojistného plnění nejméně 500 000 € na každou pojistnou událost, v případě souběhu více pojistných událostí v jednom roce nejméně ve výši odpovídající hodnotě 1 000 000 €. V tomto rozsahu má povinnost být pojištěn po celou dobu výkonu své činnosti.

⁷² Příloha č. 1 k zákonu o pojišťovnictví, ve znění zákona č.39/2004 Sb.

⁷³ Škopová, V., Musilová, R., Krupičková, H.: Zákon o pojistných zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související – komentář – 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s.118

3.2.5. Podmínky činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů

3.2.5.1 Registr, žádost a zápis do registru

Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích zřizuje specifický registr pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí, který spravuje Česká národní banka a ve kterém jsou evidováni a registrováni pojišťovací zprostředkovatelé, kteří provozují zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví nejen na území České republiky, ale i v ostatních členských státech Evropské unie a Evropského hospodářského prostoru, pokud mají v úmyslu tuto činnost provozovat i na území České republiky.

Jednotlivé osoby se do registru zapisují podle registračních čísel, jejichž tvar a obsah určuje správce registru. Registrační číslo představuje kombinaci *šestimístného čísla* (to určuje pořadí, ve kterém je příslušná osoba do registru zapsána) a *písemného vyjádření* části registru, ve kterém je příslušná registrovaná osoba zapsána (vyjadřují kategorii pojišťovacího zprostředkovatele – „VPZ“, „PPZ“, „VPA“, „PA“, „PM“, „PZ-mezinárodní značka státu sídla zprostředkovatele“ a „SLPU“). Zapisují se sem fyzické a právnické osoby, které splňují zákonné podmínky pro výkon činnosti vázaného pojišťovacího zprostředkovatele, podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele, pojišťovacího agenta a výhradního pojišťovacího agenta, pojišťovacího makléře a samostatného likvidátora pojistných událostí.

U pojišťovacích zprostředkovatelů s domovským členským státem jiným než Česká republika, kteří provozují zprostředkovatelskou činnost na základě práva zřizovat pobočky nebo na základě svobody dočasně poskytovat služby, zákon upravuje rozdílně údaje, které je potřeba do registru zaznamenat⁷⁴.

Základní rozdíl oproti evropské úpravě tkví v tom, že směrnice o zprostředkování pojištění dávala členským státům možnost zřídit registrů několik. Česká právní úprava toto ale nevyužila a zřídila jen jeden centrální registr vedený původně Ministerstvem financí, posléze Českou národní bankou. To v praxi přinášelo a dle mého názoru stále přináší nemalé potíže, protože především v roce 2005, kdy tehdy ještě Ministerstvo financí vyřizovalo velké

⁷⁴ Viz § 12 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích

množství žádostí o registraci a často nebylo schopno dodržet lhůtu 60 dní, která byla pro vyřízení registrace stanovena.

Registr je veřejně přístupný, což znamená, že do něj může jakákoli osoba nahlížet, pořizovat si z něj výpisy, opisy a kopie. Nezbytné je proto udržovat aktuálnost jeho obsahu, s čímž je samozřejmě spojena povinnost hlásit změny v zapsaných údajích ze strany příslušných subjektů.

ZPZ rozlišuje v § 13 čtyři typy žadatelů ohledně žádosti o registraci, a to fyzické osoby s bydlištěm na území České republiky, fyzické osoby s bydlištěm na území třetího státu, právnické osoby se sídlem na území České republiky a právnické osoby se sídlem na území třetího státu.⁷⁵ Je ale potřeba zmínit, že pro fyzické osoby s bydlištěm a právnické osoby se sídlem na území třetího státu ovšem platí totéž, co pro tuzemské žadatele, jen musí k žádosti přiložit potvrzení o bydlišti žadatele (fyzická osoba) či vedoucího organizační složky podniku právnické osoby na území České republiky. Je zde stanoveno, jaké náležitosti a přílohy musí konkrétní žádosti obsahovat.

Veškeré změny zde uvedených údajů je pojišťovací zprostředkovatel povinen oznámit České národní bance bez zbytečného odkladu ihned, jakmile se o nich dozví. Podání žádosti o zápis do registru podléhá správnímu poplatku.

Před provedením zápisu Česká národní banka zjišťuje, zda jsou splněny zákonem stanovené podmínky pro zápis do registru. Při neúplnosti žádosti vyzve žadatele, aby chybějící údaje doplnil a určí mu k tomu lhůtu minimálně 15 dní. Pokud žádost vykazuje veškeré předepsané náležitosti, vyhoví Česká národní banka žadateli a provede jeho zápis do registru, a to ve lhůtě 60 dní od doručení žádosti České národní bance. O zápisu do registru pak dané osobě vydá osvědčení, které musí obsahovat identifikační údaje, registrační číslo, označení registru a uvedení adresy, kde lze ověřit její zápis do registru.

V roce 2007 Česká národní banka zapsala do registru pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí⁷⁶ celkem 14 541 právnických nebo fyzických osob, z toho 94 pojišťovacích agentů a 60

⁷⁵ Škopová, V., Musilová, R., Krupičková, H.: Zákon o pojistných zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související – komentář – 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2006, s.109

⁷⁶ Registr pojišťovacích zprostředkovatelů je dostupný na webových stránkách České národní banky <http://ispoz.cnb.cz>

pojišťovacích makléřů. Ke konci roku 2007 v něm bylo zapsáno celkem 67 529 pojišťovacích zprostředkovatelů, z nichž 5226 bylo notifikováno ze zahraničí.⁷⁷

3.2.4.2 Odpovědný zástupce právnické osoby

Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích přináší v ustanovení § 11 do té doby neznámý institut tzv. odpovědného zástupce právnické osoby. Odpovědný zástupce musí být ustanoven u právnických osob pojišťovacích zprostředkovatelů, jejichž sídlo je na území České republiky. Výjimkou jsou pouze tři typy pojišťovacích zprostředkovatelů, kde tento odpovědný zástupce být ustanoven nemusí, a to vázaný pojišťovací zprostředkovatel, výhradní pojišťovací agent a podřízený pojišťovací zprostředkovatel.⁷⁸

V této souvislosti je vhodné poznamenat, že tento institut není ve směrnici předvídán či zmiňován. Evropská úprava ponechala na legislativě členských zemí, zda a v jakém rozsahu zabezpečí zajištění souladu činnosti právnických osob pojišťovacích zprostředkovatelů se zákonem, a to při respektování pravidel stanovených ve směrnici.

Odpovědný zástupce je fyzická osoba, která odpovídá za dodržování právních předpisů se vztahem k provozované činnosti. Musí být v obchodním vedení právnické osoby, která ho ustanovila do funkce odpovědného zástupce. Funkci odpovědného zástupce lze vykonávat pouze pro jednu právnickou osobu.

Zákon stanoví řadu podmínek a povinností, které musí odpovědný zástupce splňovat. Musí mít bydliště na území České republiky a je povinen splňovat podmínky důvěryhodnosti a odborné způsobilosti stanovené zákonem v závislosti na charakteru provozované činnosti. Zjistí-li nedostatky v činnosti právnické osoby, kterou byl jmenován do své funkce, je povinen navrhnout bezodkladně opatření k nápravě a tuto skutečnost oznámit České národní bance. Příkladem dohledu odpovědného zástupce na dodržování právních předpisů může být dohled na pravidelné předkládání ročních výkazů činnosti právnickou osobou, na plnění povinností podle § 21, zejména informační povinnosti vůči klientovi či

⁷⁷ Výroční zpráva České národní banky za rok 2007, s. 25

⁷⁸ Škopová, V., Musilová, R., Krupičková, H.: Zákon o pojistných zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související – komentář – 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2006, s. 94

nahlášení změny údajů zapisovaných do registru, včetně prohlášení a zrušení konkurzu, rozhodnutí o úpadku nebo vstupu do likvidace příslušné právnické osoby.

V případě neplnění povinností odpovědného zástupce, uloží zákon příslušné právnické osobě změnu osoby odpovědného zástupce.

3.2.4.3 Odborná způsobilost

Pojišťovací zprostředkovatelé, samostatní likvidátoři i odpovědní zástupci jsou povinni prokazovat odbornou způsobilost, kterou se dle zákona rozumí získání všeobecných a odborných znalostí nezbytných pro výkon jejich činnosti.

Odbornou způsobilostí lze rozumět: všeobecné znalosti, odborné znalosti a odbornou praxi (ta je obligatorně vyžadována u pojišťovacích zprostředkovatelů se středním a vyšším stupněm odborné způsobilosti).

Všeobecné znalosti se dle zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích prokazují dokladem o dokončení střední školy. Jelikož ale zákon neuvádí, co se tímto dokladem míní – je výklad tohoto ustanovení velmi problematický. Lze se v tomto případě řídit školským zákonem⁷⁹, který uvádí tři druhy středních škol: *střední odborné učiliště, gymnázia a střední odborné školy*. Mezi osobami zasvěcenými do problematiky panuje názor, že k výkonu zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví by nemělo být potřeba složení maturitní zkoušky. Já se ale naopak domnívám, že subjekty, které mají být způsobilé ke kvalifikovanému a erudovanému pojišťovacímu poradenství by měly disponovat středoškolským vzděláním ukončeným maturitou nebo vzděláním vysokoškolským. Pro uzavření pojistné smlouvy s klientem je potřeba mít nejen prostudován důkladně konkrétní produkt, ale i disponovat určitým nadhledem a všeobecný přehledem, který odborná učiliště (s většinou velmi úzkým profilovým zaměřením) člověku ve většině případů neposkytnou. Především by se to pak mělo týkat osob, kterým zákon předepisuje střední a vyšší kvalifikační stupeň odborné způsobilosti.

Zvláštní podmínky ohledně prokazování všeobecných znalostí pak platily pro vázané pojišťovací zprostředkovatele, podřízené pojišťovací

⁷⁹ Zákon č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol

zprostředkovatele, pojišťovací agenty – výhradní i nevýhradní, kteří vykonávali zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví před 1. lednem 2005, neboť u nich se předložení dokladu o ukončení školy nevyžadovalo. Na rozdíl od těchto zprostředkovatelů museli pojišťovací makléři, kteří vykonávali zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví před 1.1.2005, předložit České národní bance doklad o ukončení střední školy (zákonodárce jim stanovil lhůtu do 1.1.2007).

Odborné znalosti se prokazují buď dokladem o absolvování odborného studia na střední nebo vysoké škole zaměřené na problematiku pojišťovnictví, finanční služby a s tím související oblasti nebo složením odborné zkoušky. Výklad toho, co se rozumí odborným studiem je poměrně náročný a jelikož není striktně stanoven seznam škol, které Česká národní banka považuje za splňující svým zaměřením požadavky zákona, v praxi toto ustanovení přináší vážné průtahy a komplikace.

Pokud žadatel nemůže doložit absolvování předepsaného studia, je povinen doložit doklad o složení odborné zkoušky pro příslušný kvalifikační stupeň odborné způsobilosti.

Základní kvalifikační stupeň zahrnuje všeobecné znalosti, znalosti v rozsahu odborného minima stanoveného pro základní kvalifikační stupeň a znalosti pojistných produktů, které pojišťovací zprostředkovatel nabízí.

Střední kvalifikační stupeň zahrnuje všeobecné znalosti, znalosti v rozsahu odborného minima stanoveného pro střední kvalifikační stupeň, nejméně dvouletou praxi, znalost pojistných produktů, jejichž zprostředkování nabízí, provádění analýz konkurenčních produktů pojišťoven a nabízení klientovi pojistných produktů nejlépe vyhovujících jeho potřebám.

Vyšší kvalifikační stupeň pak zahrnuje vedle všeobecných znalostí znalosti v rozsahu odborného minima stanoveného pro vyšší kvalifikační stupeň, nejméně čtyřletou praxi, znalost pojistných a zajišťovacích produktů nabízených na pojistném trhu z oblasti, která je předmětem jeho činnosti. Dále sem spadá provádění analýzy konkurenčních produktů a nabízení klientovi pojistného nebo zajištěného produktu nejlépe vyhovujícího jeho potřebám a v neposlední řadě schopnost řádně tento produkt klientovi vysvětlit.⁸⁰

⁸⁰ Konkrétní úprava rozsahu odborného minima znalostí k základnímu, střednímu i vyššímu kvalifikačnímu stupni odborné způsobilosti je obsažena v přílohách č.3, č.4 a č.5 k vyhlášce č..

3.2.4.4 Důvěryhodnost

Pojišťovací zprostředkovatel musí trvale splňovat podmínky důvěryhodnosti – být důvěryhodný.⁸¹ Splnění podmínky důvěryhodnosti (včetně bezúhonnosti) bylo již jednou z podmínek provozování zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví podle zákona o pojišťovnictví. Tato dřívější úprava se ale od současné odlišovala, za povšimnutí stojí jistě to, že definice důvěryhodnosti byla společná jak pro příslušné orgány pojišťoven, tak i pro zprostředkovatele.

Směrnice pojem „důvěryhodnost“ nezná, ale používá v textu pojem bezúhonnost. Oproti tomu zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích používá pojmy oba. Pojem bezúhonnosti podřazuje pojmu důvěryhodnosti tak, že je v něm obsažen. Zároveň rozlišuje úpravu důvěryhodnosti fyzických osob (§ 19) a důvěryhodnosti právnických osob (§ 20).⁸² Nová úprava je oproti předchozí obsažnější, přesněji vydefinovaná a v některých ohledech i přísnější.

Rozsáhlá úprava důvěryhodnosti, kterou v zákoně nalezneme, má za cíl především ochranu klientů a dalších osob před osobami, jejichž činnost vykazuje znaky uvedené v ustanoveních § 19 a § 20 – zejména některé znaky trestné činnosti a jiné protispolečenské činnosti. Jedním ze znaků důvěryhodnosti je i bezúhonnost. Tu dokládá fyzická osoba výpisem z Rejstříku trestů ne starším než tři měsíce. Zahraniční fyzická osoba dokládá svoji bezúhonnost i odpovídajícími doklady vydanými státem, jehož je občanem, jakož i státy, ve kterých se v posledních 3 letech zdržovala nepřetržitě po dobu více než 3 měsíce.

Výjimkou z výše uvedených skutečností týkajících se odborné způsobilosti jsou pojišťovací zprostředkovatelé s domovským členským státem jiným, než je Česká republika. Na tyto zprostředkovatele se totiž nevztahují požadavky kladené zákonem na odbornou způsobilost.⁸³ Prakticky tento fakt znamená, že tento pojišťovací zprostředkovatel bude provozovat zprostředkovatelskou činnost v takovém rozsahu, v jakém je oprávněn ji provozovat v domovském členském

582/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí

⁸¹ § 5 odst. 4, § 6 odst. 2, § 8 odst. 3, § 17 odst. 1 b a další zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích

⁸² Škopová, V., Musilová, R., Krupičková, H.: Zákon o pojistných zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související – komentář – 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2006, s. 147

⁸³ § 18 odst. 5 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích

státě. Podmínkou výkonu jeho činnosti je pak splnění informačních povinností podle § 14 odst. 3 až odst. 5. Naproti tomu tato výjimka neplatí pro pojišťovací zprostředkovatele ze třetích zemí.⁸⁴

Splnění podmínek důvěryhodnosti musí pojišťovací zprostředkovatel doložit v čestném prohlášení o důvěryhodnosti, které předkládá jako příslušnou přílohu k žádosti o registraci České národní bance.

3.2.4.5 Další povinnosti pojišťovacích zprostředkovatelů

Vedle výše zmíněných podmínek provozování zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví má zprostředkovatel zákonem stanoveny další povinnosti.

Je povinen svoji činnost vykonávat s odbornou péčí, chránit zájmy spotřebitele (klienta), zejména nesmí uvádět nepravdivé, nedoložené, neúplné, nepřesné nebo jinak dvojsmyslné a zkreslující údaje, anebo zamlčet údaje o charakteru a vlastnostech poskytovaných služeb.

Na žádost klienta či pojišťovny je povinen předložit osvědčení o svém zápisu do registru či sdělit způsoby svého odměňování. V souvislosti se svou zprostředkovatelskou činností nesmí klientovi poskytovat neoprávněné výhody finanční, materiální či nemateriální povahy.

Osoba zprostředkovávající pojištění na území České republiky prostřednictvím systému umožňujícího dálkový přístup je povinna zabezpečit veřejnou dostupnost údajů o svém zápisu v registru – hlavně číslo, pod kterým je zapsána, rozsah zprostředkovatelské činnosti podle pojistných odvětví, den zahájení činnosti a území, na kterém může být tato činnost provozována.

Dále je pojišťovací zprostředkovatel povinen zachovávat mlčenlivost podle zvláštního právního předpisu⁸⁵ o všech skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s výkonem své činnosti, a nesmí je zneužít ve svůj prospěch nebo ve prospěch někoho jiného.

Před uzavřením pojistné smlouvy je pojišťovací zprostředkovatel povinen zaznamenat požadavky a potřeby klienta, související se sjednávaným pojištěním

⁸⁴ Škopová, V., Musilová, R., Krupičková, H.: Zákon o pojistných zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související – komentář – 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2006, s. 131

⁸⁵ § 39 zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů

a důvody, na kterých pojišťovací zprostředkovatel zakládá svá doporučení pro výběr daného pojistného produktu.⁸⁶ Z vlastní zkušenosti mohu k této poslední zmíněné podmínce zákona poznamenat, že jsou na ni poměrně rozporuplné reakce z řad poradců i klientů. Smysl tohoto formuláře je vcelku jasný – ochrana klienta před nepodloženými a neprofesionálními radami pojišťovacího poradce. A na druhé straně i budoucí ochrana poradce – bude se moci prokázat klientem podepsaným formulářem, který dokládá důvody uzavření konkrétní pojistné smlouvy. S klientem se formulář vypisuje s tím, že se v něm rekapituluje, proč byla vybrána daná pojistná smlouva a z jakého důvodu je sjednána právě tak, jak je sjednána. Naproti tomu ale okamžitě po zavedení tohoto ustanovení do praxe docházelo k častým nesouhlasným reakcím klientů i pojišťovacích zprostředkovatelů. Hlavními důvody tohoto negativního postoje jsou hlavně nevole k dalším administrativním požadavkům a nechuť vypisovat a zabývat se dalším, byť i velmi jednoduchým formulářem. Sama v praxi také bohužel v naprosté většině vidím, že se klienti těmito informacemi nezabývají, formulář bezmyšlenkovitě podepíší, někam založí a v budoucnu se k němu již nevrátí. Tím se jeho význam samozřejmě podstatně znehodnocuje.

Mezi další práva a povinnosti pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí jednoznačně možnost přerušení činnosti. Tyto osoby mohou svou činnost podle § 24 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích přerušit nejdéle na dobu jednoho roku. Rozhodnutí přerušit svou činnost je pak daná osoba povinna oznámit České národní bance před tímto přerušením a odevzdat ji osvědčení o zápisu do registru.

Po dobu přerušení činnosti nesmí pojišťovací zprostředkovatel nebo samostatný likvidátor pojistných událostí zprostředkovávat uzavírání nových pojistných nebo zajišťovacích smluv, zprostředkovávat prodlužování nebo rozšiřování zprostředkovaných pojistných nebo zajišťovacích smluv a přenášet pojistné nebo pojistné plnění.

Pojišťovací zprostředkovatel nebo samostatný likvidátor pojistných událostí je ale povinen dokončit případy, kde jednání o nich bylo zahájeno přede dnem, ke kterému se rozhodl přerušit činnost.⁸⁷

⁸⁶ Bližší specifikace informací, které musí být zájemci o pojištění oznámeny před uzavřením pojistné smlouvy je obsažena v § 66 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě

⁸⁷ § 24 odst. 4 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích.

3.3. Sdružování pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí

Pojišťovací zprostředkovatelé a samostatní likvidátoři pojistných událostí mají možnost být členy různých asociací či profesních sdružení zabývajících se buď výhradně nebo alespoň částečně právě zprostředkovatelskou činností v pojišťovnictví nebo likvidací pojistných událostí.

3.3.1 Asociace českých pojišťovacích makléřů

Asociace českých pojišťovacích makléřů, s původním názvem Sdružení českých pojišťovacích makléřů (dále jen „AČPM“) byla založena v březnu 1994 z iniciativy českých kanceláří mezinárodních makléřských firem, které pocitovaly nutnost, aby se tyto konkurenční subjekty sdružily k prosazování společných profesních zájmů a ke kultivaci prestiže této nové profese ve sféře českých finančních služeb.

Vzhledem k přísným kritériím členství se původní počet členů asociace v prvních letech nijak výrazně nezvyšoval. V roce 1999 vznikla další profesní organizace, Sdružení nezávislých pojišťovacích makléřů, které se později přejmenovalo na Komoru pojišťovacích makléřů (dále jen „KOPM“). V roce 2000 přijala AČPM nové stanovy, které otevřely možnost všem registrovaným makléřům – právnickým osobám se na činnosti asociace podílet.⁸⁸

Zpočátku vedle sebe existovala obě profesní sdružení, AČPM a KOPM s vlastními aktivitami, které se ale často prolínaly. Od začátku roku 2004 probíhal proces sbližování, který vyústil v dohodu o sloučení a přijetí společných nových stanov. Dnem sloučení se stal 1. leden 2005 a jednotná profesní organizace nese název Asociace českých pojišťovacích makléřů.

AČPM spatřuje své hlavní poslání v několika oblastech: legislativa, etika, publicita, vzdělávání, odborné otázky profese či mezinárodní kontakty. Je připomínkovým místem pro návrhy zákonných norem z oblasti pojišťovnictví. Významným způsobem se spolupodílela na přípravě zákona o pojišťovacích

⁸⁸ Internetové stránky AČPM – www.acpm.cz

zprostředkovatelích i příslušné prováděcí vyhlášky a svými stanovisky a návrhy se zároveň podílela na podobě a obsahu směrnice o zprostředkování pojištění.⁸⁹ V oblasti etiky přistoupila k jasnému kroku a vytvořila Kodex etiky pojišťovacího zprostředkovatele. Účinně vyžadovat ho ale může jen od vlastních členů.

Považuje za nutné vyjadřovat se k aktuálním problémům pojistného trhu a speciálně k záležitostem, týkajícím se provozování makléřské profese. Asociace se snaží jak o určitou osvětu tak i o poskytování informací, které mohou být významné pro širší veřejnost a zákaznickou sféru zvláště. Proto se lze setkat s příspěvky či alespoň s názory asociace k aktuálním záležitostem v denním tisku, odborných periodikách i ve specializovaných publikacích.

Asociace usiluje o zvyšování odborné úrovně pojišťovacích makléřů. Zorganizovala pro ně množství odborných přednášek a seminářů (dříve jak AČPM tak KOPM) a od roku 2001 pořádá pravidelně konference se specializovaným obsahem (namátkou bych uvedla např. témata risk managementu, zajištění nebo pojištění odpovědnosti).

V říjnu roku 1998 byla AČPM přijata za člena BIPAR (Evropská federace pojišťovacích zprostředkovatelů).⁹⁰ Toto členství, jakož i členství v dalších dvou mezinárodních organizacích (Světová federace pojišťovacích zprostředkovatelů WFII a Partneři zprostředkovatelů POI) pro AČPM znamená možnost využívat cenné informace, které BIPAR zprostředkuje, podílet se na zkušenostech dalších asociací a spolupodílet se na tvorbě relevantní legislativy Evropské unie.

AČPM pak naopak poskytuje informace o českém pojistném trhu zájemcům ze zahraničí a zprostředkovává svým členům řadu zajímavých nabídek. Velmi dobré bilaterální kontakty udržuje s asociacemi z Polska, Slovenska a Maďarska.

3.3.2 Asociace finančních zprostředkovatelů a finančních poradců České republiky

Krátce bych se na tomto místě zmínila i o Asociaci finančních zprostředkovatelů a finančních poradců ČR, která je oproti předchozímu uskupení odlišným a poněkud specifickým subjektem. Oblast zprostředkování pojištění

⁸⁹ Internetové stránky AČPM – www.acpm.cz

⁹⁰ Hradec, M., Zárybnická, J., Křivohlávek, V. Pojištění a pojišťovnictví. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2005, s.98

v jejím rámci totiž představuje jen jeden segment jejího zájmu. Asociace finančních zprostředkovatelů a finančních poradců České republiky (dále jen „AFIZ“) byla založena v prosinci 2002 (tehdy pod názvem Asociace registrovaných investičních zprostředkovatelů – ARIZ ČR) jako občanské sdružení, sdružující fyzické a právnické osoby, poskytující službu investičního zprostředkovatele. Založení asociace bylo reakcí na novou právní úpravu, kterou byl vymezen nový předmět podnikání mimo režim živnostenského zákona – investiční zprostředkovatel, registrovaný tehdy Komisí pro cenné papíry.⁹¹

V roce 2004 došlo k rozšíření působnosti asociace na všechny zprostředkovatelské a poradenské činnosti na finančním trhu – tedy i na zprostředkování pojištění. V červnu 2004 bylo podepsáno Memorandum s AFPZ o integraci formou vstupu AFPZ do ARIZ ČR. A v listopadu téhož roku pak bylo na valné hromadě odsouhlaseno rozšíření působnosti na celý finanční trh a změna názvu na Asociaci finančních zprostředkovatelů a finančních poradců České republiky (AFIZ). Od té doby mohou být členy všechny právnické a fyzické osoby, které působí na finančním trhu jako zprostředkovatelé či poradci.

Asociace má vlastní profesionální odborné zázemí, díky kterému svým členům poskytuje odborné služby a současně hájí zájmy členů při přípravě nové legislativy na finančním trhu.

Kromě jiného se zabývá také etikou podnikání na finančním trhu a vypracovala Etický kodex člena Asociace.

3.3.3. Unie společností finančního zprostředkování a poradenství

Poměrně novým subjektem na českém finančním trhu je Unie společností finančního zprostředkování a poradenství (dále jen „USF“). Vznikla v červnu roku 2006 jako neziskové profesní sdružení právnických a fyzických osob podnikajících na území České republiky v oblasti finančního zprostředkování a poradenství. Jejím posláním je zlepšit kvalitu služeb v oblasti finančního poradenství a zprostředkování na českém trhu. Snaží se jasně deklarovat standardy finančního poradenství a zprostředkování a důsledně dohlížet na jejich

⁹¹ Internetové stránky Asociace finančních zprostředkovatelů a finančních poradců České republiky – www.afiz.cz

dodržování ze strany členů USF. Vedle toho se zaměřuje na zlepšování podmínek pro výkon podnikání v oboru, a to jak v oblasti legislativní, tak v oblasti ekonomické. Zastupuje subjekty sdružené v unii při jednání se státními a veřejnoprávními institucemi, ostatními profesními sdruženími na trhu a finančními institucemi - producenty finančních produktů. Jejím sídlem se stala Praha.

3.3.4 Česká komora samostatných likvidátorů pojistných událostí

Česká komora samostatných likvidátorů pojistných událostí (dále jen „ČKSLPU“) je poměrně mladou organizací. Byla založena dne 2.12.2003 a zaregistrována Ministerstvem vnitra ČR dne 28.1.2003. ČKSLPU vznikla jako dobrovolná organizace sdružující samostatné likvidátory pojistných událostí k činné účasti na všestranném rozvoji této profese v souvislosti s probíhajícím legislativním procesem pro úpravu právních vztahů samostatných likvidátorů pojistných událostí.⁹²

Úkolem ČKSLPU je prosazovat a obhajovat profesní zájmy samostatných likvidátorů ve vztahu ke správním orgánům a právním subjektům. Jako nepolitická organizace se podílí na vypracovávání a projednávání návrhů právních předpisů týkajících se likvidátorů pojistných událostí a předpisů souvisejících s činností samostatného likvidátora pojistných událostí, včetně formulování etických a morálních zásad jeho činnosti.⁹³

Komora ve spolupráci se společností LAPA SERVICE s.r.o. a společně s Mendelovou zemědělskou univerzitou v Brně připravuje v rámci celoživotního vysokoškolského vzdělávání možnost studia, zaměřeného na zvyšování odborné kvalifikace svých členů, případně i dalších subjektů, zabývajících se touto či podobnou činností.⁹⁴

Členství v České komoře samostatných likvidátorů pojistných událostí je dobrovolné a jejím sídlem se stalo Brno.

⁹² Hradec, M., Zárybnická, J., Křivohlávek, V. Pojištění a pojišťovnictví. Praha : Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2005, s. 98

⁹³ Internetové stránky České komory samostatných likvidátorů pojistných událostí – www.ckslpu.cz

⁹⁴ Hradec, M., Zárybnická, J., Křivohlávek, V.: Pojištění a pojišťovnictví. Praha : Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2005, s. 98

3.4. Dohled nad provozováním zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví

Obecně je uznávána nezbytnost veřejnoprávní regulace v bankovníctví a pojišťovnictví, jestliže ovšem současně zajišťuje zdravou konkurenci v odvětví. Na druhé straně i ta nejvíce tržně konformní regulace zvyšuje společenské náklady finanční sféry a tím do určité míry zdražuje pro klienta těmito institucemi poskytovanou službu.⁹⁵ Je tedy potřeba najít zdravou rovnováhu mezi regulací ve finanční sféře a volným působením tržních mechanismů.

Teorie zná dvě základní metody dohledu. První je přímý normativní dohled, kdy je podnikání pojišťoven (potažmo všech subjektů podnikajících na pojistném trhu) silně regulováno a pojišťovny mají jen omezenou volnost při určování podmínek pojištění. Tento přístup k dohledu ale dnes ustupuje do pozadí a na významu stále více nabývá dohled nepřímý, tzv. finanční. V něm je důraz kladen na finanční zdraví pojišťovny a s tím související ochranu pojistníků prostřednictvím kapitálu pojišťovny dostatečného ke krytí případných ztrát. Přesouvá tak odpovědnost za smluvní podmínky na pojišťovny a tím i na jejich klienty. Tento přístup je nesporně významným pokrokem v regulaci pojišťovnictví, neboť umožňuje širší konkurenci a variabilitu na pojistném trhu.

Regulací rozumíme konstruování pravidel správného fungování finanční sféry, instituce dozoru pak zabezpečují kontrolu dodržování těchto stanovených pravidel.⁹⁶

Vzhledem k tomu, že státní dozor představuje výrazný zásah do svobody podnikání dozorovaných subjektů a v jeho důsledku mohou být těmito subjektům omezována práva a ukládány povinnosti, včetně peněžitých i nepeněžitých sankcí, musí být obsah institutu státního dozoru, jakož i oprávnění státních orgánů spojená s prováděním státního dozoru a s nimi korelující povinnosti dozorovaných subjektů upraveny v právním předpisu na úrovni zákona. Jenom tak zůstávají naplněny zásady zakotvené v čl. 2 a dalších ustanoveních Listiny základních práv a svobod⁹⁷ týkající se uplatňování státní moci, ukládání povinností a omezování práv a svobod.⁹⁸

⁹⁵ Daňhel J. a kol.: Pojistná teorie. 2. vydání.: Professional Publishing, 2006, s.152

⁹⁶ Tamtéž s. 153

⁹⁷ Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, uveřejněné pod č. 2/1993 Sb.

⁹⁸ Bakeš M. a kolektiv: Finanční právo, 4. aktualizované vydání, Praha: C.H.Beck, 2006, s. 52

Na tomto místě je potřeba učinit poznámku k pojmu „dohled“. Dříve byly totiž dohledové činnosti nazývány státním dozorem. Pojem státního dozoru se přímo odkazoval na institut správního dozoru, jak je používán v teorii správního práva. Zde se pod pojmem správní dozor rozumí taková správní činnost, při které vykonavatel veřejné správy (dozorčí orgán) pozoruje chování nepodřízených subjektů a porovnává je s chováním žádoucím, s požadavky právních norem. V návaznosti na hodnocení podle okolností aplikuje zejména nápravné nebo sankční prostředky, jimiž reaguje na zjištěný nesoulad mezi skutečným a žádoucím chováním dozorovaného subjektu⁹⁹

Pro charakteristiku správního dozoru má velký význam stanovit, z čeho vyplývá, že chování dozorovaného subjektu je vyhodnoceno jako žádoucí či nikoli. V právním státě by mělo jít výlučně o to, zda je či není toto chování v souladu s právem. Povinnosti, jejichž pozorování je při výkonu správního dozoru relevantní, vyplývají:

- ze zákona nebo jiného právního předpisu,
- z jiného předpisu, jehož závaznost zakládá zákon,
- ze správního aktu,
- z veřejnoprávní smlouvy.

S právní dozor je vykonáván jako dozor *průběžný* (je zaměřen na probíhající činnost adresátů) nebo jako dozor *následný* (zaměřený na sledování toho, jakým způsobem jsou odstraňovány nedostatky zjištěné při dřívějším výkonu dozoru). Pokud jsou obdobné činnosti realizovány předběžně, nepůjde zřejmě většinou o správní dozor, nýbrž o povolovací nebo obdobnou činnost správy.

Správní dozor může být vykonáván ve vztahu k určitému subjektu *soustavně* nebo *jednorázově*. Soustavný dozor je vykonáván zpravidla vůči předem určenému okruhu subjektů. Dozor prováděný jednorázově může vyplývat z úkolu založeného nějakým programovým dokumentem dozorčího orgánu (programem či plánem výkonu dozoru), ale podnět může také přijít zvenčí, přičemž může jít o úřední podnět, ale i o stížnost nebo petici. Pokud podnět k jednorázovému dozoru přichází zvenčí, hovoříme o dozoru incidentním.

⁹⁹ Hendrych D. a kolektiv.: Správní právo. Obecná část, 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 299 a násl.

V našem současném správním právu je správní dozor koncipován jako věcně specializovaný, zaměřený na určitý úsek ochrany veřejného zájmu.¹⁰⁰

Dohledovou novelou došlo ke změně pojmu z „dozor“ na „dohled“, ale obsah se, mimo orgánu vykonávajícího tyto činnosti, nezměnil. K doplnění této teoretické vsuvky bych od pojmů „dozor“ a „dohled“ ještě odlišila pojem „kontrola“. Bližší vysvětlení následuje níže.

Obsahem institutu dohledu je obecně kontrola dodržování zákonů a dalších právních předpisů, jakož i individuálních právních aktů, závazných pro daný dozorovaný subjekt a to vše s cílem zajištění ochrany zájmů klientů, kteří nejsou schopni sami takovouto kontrolu provést. Při zjištění nedostatků u dozorovaných osob je orgán dohledu oprávněn jim ukládat různé sankce.

Definici dohledu v pojišťovnictví najdeme v § 2, odst. 1 písm. aa) zákona o pojišťovnictví, který ho vymezuje jako „rozhodování a kontrolní činnost v tomto zákonem nebo zvláštním právním předpisem stanoveném rozsahu prováděné Českou národní bankou v soukromém pojišťovnictví, činnosti s tím související a soubor nástrojů určených k jeho výkonu.“ Do rozhodování můžeme zařadit především povolovací činnost dohledu a ukládání sankcí jako možného výsledku kontrolní činnosti. Kontrolní činnost se pak soustředí na dodržování právních předpisů regulujících pojišťovnictví a je prováděna jako:

- „kontrola od stolu“, která spočívá především v analýze výkazů o činnosti pojišťovny nebo zajišťovny předkládaných České národní bance v souladu se zákonem o pojišťovnictví, prověřování osob ve statutárních a dozorčích orgánech pojišťovny nebo zajišťovny, jejich prokuristů nebo pověřených zástupců poboček, prověřování osob vykonávajících činnost pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí a osob vykonávajících činnost odpovědných pojistných matematiků,
- „kontrola na místě“ spočívající v kontrole činnosti pojišťovny nebo zajišťovny, pojišťovacích zprostředkovatelů a činnosti odpovědných matematiků přímo v místě jejich působení. Kontrolní pracovníci vykonávají tuto činnost na základě písemného pověření České národní banky, kterým se musí kontrolované osobě kdykoli na její požádání prokázat. Kontrolní pracovníci jsou oprávněni vstupovat do prostor kontrolovaných osob, pokud

¹⁰⁰ Hendrych D. a kolektiv.: Správní právo. Obecná část, 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 301 a násl.

souvisí s předmětem kontroly, požadovat od kontrolovaných osob podklady související s kontrolovanou činností a odpovídající informace a vysvětlení k nim.¹⁰¹

Podle předchozí právní úpravy vykonávalo v České republice dozor nad zprostředkovateli v pojišťovnictví Ministerstvo financí České republiky.

Zákonem o změně zákonů v souvislosti se sjednocováním dozoru nad finančním trhem č. 57/2006 Sb. (dále jen „novela“) s účinností od 1.4.2006 ale vznikl jednotný dohled nad finančním trhem v České republice vykonávaný Českou národní bankou. Cílem této změny bylo zefektivnění a zkvalitnění dohledu nad finančním trhem a v neposlední řadě i snížení nákladů na provádění dohledu. Česká národní banka (do té doby sama působící mimo jiné jako dozorový orgán v bankovníctví) převzala agendu tří dalších dozorových orgánů – Komise pro cenné papíry jako dozorce nad kapitálovým trhem, Úřadu pro dozor nad pojišťovnictvím a penzijním připojištěním (součást organizační struktury Ministerstva financí) jako dozorčího orgánu v pojišťovnictví a penzijním připojištění a Úřadu pro dohled nad družstevními záložnami jako dozorce nad družstevním bankovníctvím.

Ministerstvo financí tak nadále hraje roli regulátora a Česká národní banka roli orgánu dohledu. Role regulátora představuje především tvorbu primární legislativy. Podílí se na ní hlavně vyhláškami, k jejichž vydávání je ministerstvo zmocněno článkem 79 odst. 3 Ústavy¹⁰². Vedle toho na půdě Ministerstva financí vznikají návrhy zákonů, upravujících problematiku jeho působnosti.

Česká republika tak přizpůsobila svůj regulační a dozorový systém nad finančním trhem doporučením tzv. Lamfalussyho zprávy a naplnila mezinárodně uznávané základní principy výkonu dozoru zformulované do podoby tzv. Core Principles. Mezi nejzákladnější z nich patří např. operační, finanční a personální nezávislost dozoru na vládě, spojení výkonu dohledu s tvorbou prováděcích předpisů, přehlednost systému regulace a dohledu nad finančním trhem či řešení problému překrývání kompetencí ve výkonu dohledu.¹⁰³

Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích výslovně stanoví, že Česká národní banka vykonává dohled nad provozováním činnosti pojišťovacích

¹⁰¹ Více zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole ve znění pozdějších předpisů

¹⁰² Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (dále jen „Ústava“)

¹⁰³ Čechová, J., Příkryl, V.: Regulace a dohled ve světle integrace dohledových činností. Pojistný obzor 5/2006. Praha: ČAP, 2006, s. 3

zprostředkovatelů s bydlištěm nebo sídlem na území České republiky nebo třetího státu a nad činností samostatných likvidátorů pojistných událostí. Při výkonu tohoto dohledu se řídí především zákonem o pojišťovnictví. Dohled nad provozováním činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů s domovským členským státem jiným, než je Česká republika, působících na našem území vykonává příslušný úřad domovského členského státu pojišťovacího zprostředkovatele v součinnosti s Českou národní bankou.

Pojišťovací agenti a pojišťovací makléři jsou dle tohoto ustanovení povinni vždy do 31.března kalendářního roku České národní bance předložit výkaz činnosti, který má obsahovat seznam pojišťoven nebo pojišťovacích zprostředkovatelů, pro které byl v uplynulém kalendářním roce činný, a objem uzavřených obchodů za uplynulý kalendářní rok.

Česká národní banka je povinna na vyžádání sdělit každému informace o příslušných orgánech dohledu ostatních členských států a za tímto účelem je povinna je shromažďovat a pravidelně aktualizovat.

Dále je Česká národní banka povinna vyměňovat si s příslušnými orgány dohledu informace o pojišťovacích zprostředkovatelích, kterým bylo uloženo opatření k nápravě nebo sankce.

3.4.1 Sankce za porušení povinností, správní trestání

3.4.1.1 Pořádková pokuta

Právní úprava pořádkové pokuty je obsažena v § 22a ZPZ, který byl do zákona dodán až jeho novelizací – zákonem č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem. Oproti původní úpravě obsažené v § 26 odst. 6 je toto ustanovení vůči pojišťovacím zprostředkovatelům velmi tvrdé a razantní. Původní úprava sice také dávala možnost zahájení správního řízení o této pokutě, ale pouze do 30 dnů ode dne, kdy k rozhodné skutečnosti došlo. Pokuta byla limitována 10 000 000 Kč,

nemohla být uložena opakovaně a bylo nezbytné při jejím uložení přihlídnout k dalším relevantním skutečnostem.¹⁰⁴

Podle ustanovení § 22a může Česká národní banka pojišťovacímu zprostředkovateli nebo samostatnému likvidátorovi pojistných událostí uložit pořádkovou pokutu až ve výši 5.000.000 Kč (a opakovaně v celkovém úhrnu až 20 000 000 Kč), a to tehdy, pokud znemožní nebo závažně ztíží výkon dohledu zejména tím, že neposkytne potřebnou součinnost nebo nevyhoví výzvě dané podle zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích. Tuto pokutu lze uložit pouze v objektivní lhůtě 6 měsíců ode dne, kdy k protiprávnímu jednání došlo a zmocnění k jejímu vybírání a vymáhání bylo uloženo příslušným finančním úřadům. Příjem z pořádkových pokut je pak příjmem státního rozpočtu.

Dle mého názoru je obsah tohoto ustanovení poněkud nešťastný. Je minimálně zarážející, že při sjednocování úprav zákonů v pojišťovnictví došlo k takovéto úpravě, která v podstatě nemá u jiných finančních institucí obdoby. Vedle toho je toto ustanovení do značné míry zavádějící – pojmy nevyhovění výzvě či neposkytnutí požadované součinnosti jsou více než neurčité. Nejsou zde stanovena jasná a výslovná pravidla pro přezkoumatelnost výše pokuty. A i fakt, že je stanovena stejná výše pokuty pro fyzické i právnické osoby, je podle mne dokladem toho, že ustanovení zjevně nebylo detailně promyšleno.

Důvodová zpráva k návrhu zákona o změně zákonů v souvislosti se sjednocováním dohledu nad finančním trhem se ohledně tohoto ustanovení odvolává na žádost Ministerstva vnitra a na Zásady právní úpravy přestupků a jiných správních deliktů v zákonech upravujících výkon veřejné správy, které schválila dne 28. 8. 2003 Legislativní rada vlády. Toto ovšem ve světle neexistence obdobných úprav pořádkových pokut u jiných finančních institucí podle mého názoru jako vysvětlení neobstojí.

3.4.1.2 Opatření k nápravě

Ustanovení §23 ZPZ řeší situaci, kdy Česká národní banka zjistí u pojišťovacích zprostředkovatelů nebo samostatných likvidátorů pojistných událostí, že jejich činnost vykazuje závažné nedostatky a není v souladu se

¹⁰⁴ § 26 odst. 4 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích v původním znění

zákonem. Pak takovým zprostředkovatelům nebo likvidátorům uloží opatření uvést ve stanovené lhůtě svoji činnost do souladu se zákonem. Zákon přesně vymezuje, na které případy se tento § 23 nepoužije. Jedná se tak o případy ztráty důvěryhodnosti, zániku pojištění pro případ odpovědnosti pojišťovacího zprostředkovatele nebo nedostatečné jistiny pojišťovacího agenta nebo pojišťovacího makléře.

Pokud však ani ve stanovené lhůtě dotyčná osoba nedostatky neodstraní, může Česká národní banka zvolit některou z možných sankcí, včetně uložení pokut. Zákon např. stanoví konkrétní případy pozastavení činnosti pojišťovacího zprostředkovatele nebo samostatného likvidátora pojistných událostí.¹⁰⁵

3.4.1.3 Správní delikty

Česká národní banka je mimo jiné zákonem o pojišťovacích zprostředkovatelích zmocněna k ukládání sankcí za správní delikty. Pod nadpis „Správní delikty“ zákon podřazuje ustanovení tří paragrafů (přestupky, správní delikty právnických osob a společná ustanovení).

Rozdíl mezi přestupky a správními delikty právnických osob je v jejich subjektu. Přestupek lze definovat jako zaviněné jednání, které porušuje zájem společnosti a je za přestupek zákonem výslovně označeno. Jednáním se v této souvislosti rozumí jak činnost, tak i nečinnost subjektu, který naplnil znaky skutkové podstaty přestupku. Vzhledem k tomu, že u přestupku musí být vždy dáno zavinění, může být pachatelem přestupku pouze fyzická osoba.¹⁰⁶

Pachatelem správního deliktu podle § 26 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích může být prioritně, jak již z názvu paragrafu vyplývá, právnická osoba, ale vedle toho i podnikající fyzická osoba, která se dopustila správního deliktu jako pojišťovací zprostředkovatel nebo samostatný likvidátor pojistných událostí. Z pohledu teorie trestního práva zde tedy můžeme mluvit o speciálním subjektu, kdy podmínkou jeho odpovědnosti za protiprávní jednání je určité konkrétní postavení daného subjektu.

¹⁰⁵ Škopová, V., Musilová, R., Krupičková, H. Zákon o pojistných zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související – komentář – 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 171

¹⁰⁶ Adolt, J., Suchánek P. Pojišťovací zprostředkovatelé. Praha: ASPI, a.s., 2005, s. 301

Skutkové podstaty přestupků dle § 25 odst. 1 a § 26 odst. 1 ZPZ jsou definovány stejně. Přestupku nebo správního deliktu právnické osoby se dopustí ten, kdo:

- v žádosti o zápis do registru nebo o změnu údajů uvede nesprávné údaje
- jako pojišťovací agent nebo pojišťovací makléř uvede v ročním výkazu činnosti podle § 22 odst. 2 ZPZ nesprávné údaje
- nesprávné údaje uvede v písemném prohlášení podle § 13 odst. 6 ZPZ.

Za tyto přestupky a správní delikty může být těmto subjektům uložena pokuta až do výše 1.000.000 Kč.

Oproti tomu ustanovení § 26 odst. 2 ZPZ se zabývá odlišnými a závažnějšími skutkovými podstatami a za spáchání těchto deliktů umožňuje uložit pokutu až 10.000.000 Kč.¹⁰⁷

¹⁰⁷ Viz § 26 odst. 2 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích

4. Komparace české a slovenské úpravy zprostředkování pojištění

Právní řády České a Slovenské republiky mají dlouhodobý společný základ a jsou založeny na společných právních zásadách. I po rozdělení federace jsou vidět v nově přijímaných zákonech společné prvky, zcela logicky měly tyto společné tendence za cíl přiblížení obou právních řádů legislativě Evropských společenství.¹⁰⁸ Nejinak tomu je i v oblasti pojišťovacího práva.

Zprostředkovatelská činnost v pojišťovnictví začala být na Slovensku vykonávána na počátku 90. let. Ještě koncem devadesátých let zde ale neexistovala komplexní a přehledná koncepce, právní normy, která by upravovala zprostředkovatelskou činnost jako takovou a nebylo zde možno stavět ani na dlouholeté tradici či všeobecných pravidlech.¹⁰⁹

Původní úpravu zprostředkovatelské činnosti přinesl do oblasti pojišťovnictví zákon č. 95/2002 Z.z., o poist'ovnictve. Tato úprava byla stejně jako v případě české právní úpravy nesamostatná, zařazená do zákona o pojišťovnictví, byla dosti kusá a postupně přestala vyhovovat nárokům pojistného trhu.

Především proto byla tato úprava nahrazena zákonem č. 340/2005 Z.z., o sprostredkovaní poistenia a sprostredkovaní zaistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov ze dne 23. června 2005 (dále jen „zákon o sprostredkovaní poistenia“ nebo „ZoSP“). Vedle výše naznačených důvodů představovalo jeho přijetí splnění závazku komunitárního práva implementovat do slovenského národního právního řádu směrnici o zprostředkování pojištění. Na rozdíl od České republiky se ale Slovenské raepublice nepodařilo dostát svému závazku včas (tedy do 15. ledna 2005), jelikož zákon o sprostredkovaní poistenia nabyl účinnosti až k 1. září 2005.

Vzhledem k tomu, že při tvorbě českého zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a slovenského zákona o sprostredkovaní poistenia se vycházelo z textu dané směrnice a vzhledem k tomu, že vedle toho tvůrci slovenského zákona použili jako jednu z předloh i tento výše zmíněný český zákon, jsou obě právní úpravy zprostředkování pojištění velmi podobné

¹⁰⁸ Hellebrand P.,: Srovnání nových zákonů regulujících zprostředkování pojištění v ČR a SR. Pojistný obzor, 3/2007, s.7

¹⁰⁹ Chačaturinová, I. Poist'ovací makléři na Slovensku. Pojistné rozpravy 5. Praha: ČAP, 1999, s. 48, 49

a v některých částech téměř identické (především tam, kde se jen implementují požadavky komunitárního práva).¹¹⁰

Oba zákony vymezují shodným způsobem jak pojem zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví, tak její předmět, podobné je také negativní vymezení, přičemž slovenská úprava výslovně připomíná, že zprostředkovatelskou činností není (vedle již výše zmíněné likvidace pojistných událostí) ani zprostředkování pojištění či zajištění, které není vykonáváno za peněžitou odměnu, poskytování kontaktních údajů klientů pojišťovně či zprostředkovateli pojištění, vypracování odborných posudků o pojistných událostech a vykonávání znalecké činnosti (§ 1 odst. 2 ZoSP).

V souladu se směrnicí jsou v § 2 ZoSP. definovány základní pojmy, čímž se zabezpečuje jejich jednotný výklad.¹¹¹

Jak je ale již z názvu kapitoly patrné, budu se nadále zabývat především rozdíly mezi českou a slovenskou úpravou.

První podstatnou odlišnost nalezneme v samotné kategorizaci pojišťovacích zprostředkovatelů. V tomto ohledu využili čeští i slovenští zákonodárci volné pole působnosti, které jim ohledně této oblasti směrnice o zprostředkování pojištění udělila. Nekladla totiž ohledně této problematiky žádné konkrétní požadavky. Jak je již na první pohled podle názvů zákonů viditelné, česká právní úprava se zabývá kromě pojišťovacích zprostředkovatelů i samostatnými likvidátory pojistných událostí. Ustanovení o těchto subjektech ale ve slovenské úpravě nenajdeme, stejně jako ve směrnici.

Zákon o sprostredkovaní poistenia oproti českému zákonu neobsahuje institut výhradního pojišťovacího agenta, ale na druhé straně rozlišuje mezi zprostředkovateli pojištění a zprostředkovateli zajištění. Česká právní úprava umožňuje zprostředkovávat zajištění pojišťovacímu makléři jako jednu z jeho činností, ale neustavuje zvláštní kategorii zprostředkovatele zajištění. Ale je na tomto místě důležité zmínit, že v právní úpravě platné před účinností zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích byl pojišťovací makléř nazýván „pojišťovací nebo zajišťovací makléř“.

¹¹⁰ Tomka, J.: Regulácia sprostredkovania poistenia na Slovensku. Evropské finanční systémy, Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference, MU v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, Katedra financí, 2005, s. 231

¹¹¹ Martinkovičová, M.: Sprostredkovanie poistenia – 1.časť: Základné pojmy, kategorizácia sprostredkovateľov a ich odborná spôsobilosť. Obchodné právo č. 3/2007, s. 43

Vedle toho ale mezi úpravami nalezneme i podstatnější rozdíl, a to v tom, že podle slovenské právní úpravy se může jedna osoba zaregistrovat jen v postavení jednoho pojišťovacího zprostředkovatele. V českém zákoně naopak není výslovně vyloučena možnost zaregistrovat se v postavení několika pojišťovacích zprostředkovatelů.

Nyní bych se postupně zastavila u jednotlivých kategorií pojišťovacích zprostředkovatelů tak, jak je definuje slovenský zákon.

Výlučný sprostredkovateľ poistenia vykonáva zprostředkovatelskou činnost na základě smlouvy s jednou pojišťovnou, jeho český protějšek bychom tedy mohli vidět ve výhradním pojišťovacím agentovi podle § 6a zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích. Tato konkrétní pojišťovna pak podává návrh na zápis „výlučného sprostredkovateľ poistenia“ do příslušného registru. Podle původního znění zákona se jím mohla stát pouze fyzická osoba, s účinností od 1.1.2007 je však i na Slovensku umožněno, aby byla v tomto postavení zaregistrována i osoba právnická.¹¹²

Podriadený sprostredkovateľ poistenia vykonáva zprostředkovatelskou činnost na základě smlouvy s pojišťovacím agentem, pojišťovacím makléřem nebo se zprostředkovatelem pojištění z jiného členského státu, činnost vykonává jejich jménem a na jejich účet. Na stejné období smí mít uzavřenou smlouvu pouze s jednou z těchto osob. Českým ekvivalentem tohoto typu pojišťovacího zprostředkovatele je tedy podřízený pojišťovací zprostředkovatel podle § 6 ZPZ, pro kterého však není v zákoně toto podstatné omezení výslovně uvedeno. Podriadený sprostredkovateľ poistenia má stejně jako výlučný sprostredkovateľ poistenia ve slovenské úpravě stanoveno, že musí splňovat podmínky pro základní stupeň odborné způsobilosti. Prokázání této způsobilosti vyžaduje zákon od zprostředkovatele –fyzické osoby a od statutárního orgánu nebo alespoň jednoho člena statutárního orgánu zprostředkovatele právnické osoby a všech zaměstnanců daného zprostředkovatele.

Pojišťovací agent je vymezen, podobně jako v českém zákoně, jako subjekt provozující zprostředkovatelskou činnost na základě smlouvy s jednou nebo více pojišťovnami. Pojišťovací agenti, kteří jsou fyzickými osobami, musí v obou státech splňovat podmínky pro střední stupeň odborné způsobilosti,

¹¹² Hellebrand P.,: Srovnání nových zákonů regulujících zprostředkování pojištění v ČR a SR. Pojistný obzor, 3/2007, s.8

u právnických osob pak dochází k odlišnosti. Na Slovensku postačuje, aby střední stupeň splňoval alespoň jeden člen statutárního orgánu a jeden vedoucí zaměstnanec, ostatní zaměstnanci pojišťovacího agenta vykonávající zprostředkovatelskou činnost mohou plnit pouze základní stupeň. Česká právní úprava vyžaduje, aby odbornou způsobilost v rozsahu středního stupně splňovali všichni zaměstnanci pojišťovacího agenta podílející se na výkonu zprostředkovatelské činnosti. Právnická osoba musí ustanovit některého z členů svého obchodního vedení (standardně statutární orgán nebo jeho člena), který je nositelem odborné způsobilosti v rozsahu středního stupně.¹¹³ Pojišťovací agent na Slovensku pro svoji činnost dále potřebuje (na rozdíl od výlučného nebo podřízeného zprostředkovatele pojištění a stejně jako pojišťovací makléř) licenci („povolenie na sprostredkovanie poistenia“), kterou uděluje Národní banka Slovenska.¹¹⁴

Také vymezením pojišťovacího makléře jsou si oba zákony velmi podobné. Předně vykonává svou činnost na základě smlouvy s klientem, pro něhož podle slovenské úpravy (§ 7 zákona ZoSP) vypracovává nestrannou a podrobnou analýzu dostatečného počtu produktů dostupných na trhu, na jejímž základě doporučuje klientovi uzavření pojistné smlouvy odpovídající jeho potřebám a požadavkům. Slovenská úprava však navíc výslovně stanoví, že pojišťovací makléř může vykonávat svou činnost i na základě smlouvy s jednou nebo více pojišťovnami. Aby však tyto smluvní vztahy neměly negativní dopad na jeho vztah s klientem, zejména aby se v jeho konzultační a poradenské činnosti eliminovalo možné upřednostňování pojišťovny, která mu přislíbí vyšší provize, na úkor pro klienta vhodnější varianty, nesmí pojišťovací makléř ve smlouvě s pojišťovnou dohodnout, že pro ni bude vykonávat činnost spočívající v předkládání návrhů pojistných smluv a v uzavírání pojistných smluv, a další činnosti podle § 2 písm. a) ZoSP smí pro pojišťovnu vykonávat pouze tehdy, nejsou-li obsahem smlouvy mezi makléřem a klientem. Česká úprava smlouvu mezi makléřem a pojišťovnou výslovně nezmiňuje. V oblasti odborné způsobilosti vymezuje zákon požadavky na pojišťovacího makléře obdobně jako v případě pojišťovacího agenta, ale s tím rozdílem, že u pojišťovacího makléře

¹¹³ Hellebrand P.,: Srovnání nových zákonů regulujících zprostředkování pojištění v ČR a SR. Pojistný obzor, 3/2007, s.8

¹¹⁴ Martinkovičová, M.: Sprostredkovanie poistenia – 1.časť: Základné pojmy, kategorizácia sprostredkovateľov a ich odborná spôsobilosť. Obchodné právo č. 3/2007, s. 46

právnícké osoby vyžaduje od statutárního orgánu (nebo alespoň jednoho jeho člena) a od jednoho vedoucího zaměstnance nejvyšší kvalifikační stupeň a od ostatních zaměstnanců střední stupeň odborné způsobilosti.

Zásadně jiná je i úprava odpovědnosti za škodu způsobenou vázaným nebo podřízeným zprostředkovatelem. Platí zde totiž pravidlo, že pokud vázaný nebo podřízený pojišťovací zprostředkovatel uzavře smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem činnosti pojišťovacího zprostředkovatele, jejich smluvní partneři – pojišťovny či pojišťovací makléři nebo pojišťovací agenti nemají povinnost odpovídat za tuto škodu.

Další rozdíly se týkají podmínky podnikatelské důvěryhodnosti pojišťovacího zprostředkovatele. Slovenská právní úprava vztahuje podmínku důvěryhodnosti jen na oblast pojišťovnictví, kdežto česká úprava na celou šíři podnikání. Disproporci spatřuji i v okruhu osob, které musejí splňovat podmínku důvěryhodnosti a odborné způsobilosti. V české právní úpravě se podmínka důvěryhodnosti právnické osoby vztahuje jen na všechny členy jejího statutárního a dozorčího orgánu. Naproti tomu ve slovenské úpravě musejí tyto podmínky splňovat též všichni jejich zaměstnanci (všechny fyzické osoby). Dle mého názoru je toto správné a opodstatněné opatření. Ještě bych k této oblasti dodala, že slovenská úprava důvěryhodnosti pojišťovacích zprostředkovatelů je více kazuistická a obsahuje větší počet důvodů pro nedůvěryhodnost. Zejména poslední z podmínek důvěryhodnosti v § 2 písm. e) ZoSP je velmi vágní a obecně formulována - „důvěryhodnou je fyzická osoba, která spolehlivě a bez porušení obecně závazných právních předpisů vykonávala v posledních deseti letech své funkce nebo podnikala a se zřetelem na tyto skutečnosti poskytuje záruku, že bude spolehlivě a bez porušení všeobecně závazných předpisů vykonávat navrhovanou funkci včetně plnění povinností vyplývajících z obecně závazných právních předpisů, z vnitřních předpisů zprostředkovatele pojištění nebo zprostředkovatele zajištění“.¹¹⁵

Úprava povinného pojištění profesní odpovědnosti pojišťovacího agenta a pojišťovacího makléře si v obou úpravách plně odpovídá, jak co do územního rozsahu, tak co do limitů pojistného (§ 7 odst. 4 a § 8 odst. 5 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích, § 10 odst. 5 a 7 ZoSP). Mírné odlišnosti se

¹¹⁵ Hellebrand P.,: Srovnání nových zákonů regulujících zprostředkování pojištění v ČR a SR. Pojistný obzor, 3/2007, s.8

v úpravě pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu zprostředkovatelské činnosti vyskytují u pojišťovacích zprostředkovatelů základního kvalifikačního stupně. Jak jsem se již výše zmínila, za výlučného, resp. podřízeného zprostředkovatele pojištění přebírá pojišťovna, resp. pojišťovací makléř nebo agent, se kterým má uzavřenou smlouvu, odpovědnost pouze v případě, že tito zprostředkovatelé nemají pojistnou smlouvu (ve stejném rozsahu jako pojišťovací agenti a makléři) uzavřenou svým jménem.¹¹⁶

Další odlišnosti mezi oběma zákony se skrývají v oblasti týkající se registrace. Navrhovatelem pro zápis do registru výlučných a podřízených zprostředkovatelů pojištění není osoba, která má být jakožto zprostředkovatel zapsána, ale pojišťovna nebo pojišťovací makléř či agent, s nimiž má takový zprostředkovatel uzavřenou smlouvu. Ti také pak nesou odpovědnost za správnost a úplnost údajů.¹¹⁷ O registraci těchto dvou typů zprostředkovatelů pojištění není vydáno správní rozhodnutí, a tito pojišťovací zprostředkovatelé jsou tudíž oprávněni vykonávat svoji činnost ode dne, kdy Národní banka Slovenska informuje navrhovatele o úplnosti návrhu. Pojišťovací agenti a pojišťovací makléři musí získat od Národní banky Slovenska povolení na základě žádosti. A konečně, slovenský zákon výslovně stanoví, že každý zprostředkovatel pojištění smí být uveden pouze v jednom registru (tedy pouze jako jeden typ zprostředkovatele pojištění).¹¹⁸ Česká úprava toto výslovné omezení neobsahuje, a praxe se přiklání k názoru, že jedna osoba se v registru pojišťovacích zprostředkovatelů ČNB může nechat zapsat ve více postaveních.

Co se týče dohledu nad pojišťovnictvím, v České republice jej od 1. dubna 2006 vykonává Česká národní banka (centrální bankovní instituce země) a na Slovensku je tato pravomoc svěřena specializovanému dohledovému orgánu – Úradu pre finančný trh.

Při hodnocení slovenské úpravy zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví se objevuje názor, že slovenský zákon o zprostředkování pojištění a zprostředkování zajištění je striktnější než směrnice a ztěžuje tak praktický výkon zprostředkovatelské činnosti, některá ustanovení zákona pak prý přímo diskriminují slovenské zprostředkovatele pojištění v porovnání se

¹¹⁶ § 10 odst. 6 ZoSP

¹¹⁷ § 12 ZoSP

¹¹⁸ § 11 odst. 3 ZoSP

zprostředkovateli z jiných členských států.¹¹⁹ S názorem poukazujícím na větší přísnost tohoto zákona se lze ztotožnit. Například ve vymezení podmínek důvěryhodnosti je slovenská úprava mnohem rozsáhlejší než odpovídající čl. 4 odst. 2 směrnice o zprostředkování, nutno ovšem přiznat, že směrnice výslovně praví, že stanoví pouze minimální nutné požadavky a dává tak vlastně najevo, že očekává přísnější podmínky v národních úpravách členských států.

Sice jsem v úvodu této kapitoly zmínila, že se budu zabývat hlavně odlišnosti v obou úpravách, přesto bych ještě na závěr zmínila jeden jejich společný rys. Stejně jako čeští pojišťovací makléři mají i ti slovenští možnost se profesně sdružovat, a to ve „Slovenskej asociácii maklérov v poisťovníctve“ (SAMP). Toto zájmové sdružení právnických osob bylo založeno v listopadu roku 1995 zástupci deseti pojišťovacích makléřských společností. Brzy po jejím založení byl vypracován „Kodex etiky maklérov v poisťovníctve“, který se členové zavázali dodržovat. Již na počátku své existence navázala Asociace kontakt s Mezinárodní organizací pojišťovacích a zajišťovacích zprostředkovatelů (BIPAR) se sídlem v Bruselu a v říjnu roku 1998 byla na konferenci v Aténách přijata za jejího řádného člena.

V této kapitole jsem naznačila jen hlavní a dle mého názoru stěžejní odlišnosti mezi oběma úpravami. Na detailní rozbor dané problematiky by v této práci nebyl dostatek prostoru a není ani stěžejním tématem, kterým bych se v ní měla věnovat.

¹¹⁹Martinkovičová, M.: Sprostredkovanie poistenia – 1.časť: Základné pojmy, kategorizácia sprostredkovateľov a ich odborná spôsobilosť. Obchodné právo č. 3/2007, s. 42

5. Komparace české a německé úpravy zprostředkování pojištění

Právní úprava zprostředkovatelské činnosti ve Spolkové republice Německo prošla v několika posledních letech radikální proměnou. Svou roli sehrála jednak zastaralost již téměř sto let existujícího zákona o pojistné smlouvě z roku 1908, zásadním impulsem pro tuto pronikavou změnu však byla evropská směrnice o zprostředkování. Tato směrnice ovšem nebyla do německého právního řádu implementována v požadované lhůtě, tedy do 15.ledna 2005.

Německá právní úprava zprostředkování pojištění je v mnohém odlišná od české, proto bych se na následujících řádcích ráda věnovala alespoň hrubému rozboru německé právní úpravy této činnosti. Nejdříve bych ale ráda načrtla charakteristické rysy předchozí právní regulace. Zprostředkovatelská činnost v pojišťovnictví zde byla (a stále je) považována za živnost. Německé právo neobsahovalo žádnou úpravu vztahující se k profesním požadavkům na pojišťovací zprostředkovatele. Německo tak bylo jedinou zemí Evropy, ve které neexistovalo omezení přístupu k profesi a právní regulace výkonu této činnosti. Kdo chtěl vykonávat zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví, byl pouze povinen učinit ohlášení této činnosti (podle živnostenského řádu).¹²⁰

Existovala nicméně úprava vztahu mezi pojišťovacím zprostředkovatelem a jeho klientem. Právě podle obsahu právního vztahu mezi pojišťovacím zprostředkovatelem a jeho klientem – zájemcem o pojištění – se rozlišovaly dva typy pojišťovacích zprostředkovatelů: pojišťovací agent (Versicherungsvertreter) a pojišťovací makléř (Versicherungsmakler).¹²¹

Pojišťovací agent byl definován jako ten, kdo byl jakožto obchodní zástupce pověřen zprostředkováním nebo uzavíráním pojistných smluv. Povinností pojišťovacího agenta bylo dbát zájmů pojišťovny, pro níž vykonával zprostředkovatelskou činnost a jen vůči níž mu vznikaly smluvní povinnosti. S jeho klienty jej naopak nepojil, a to jak před tak i po uzavření pojistné smlouvy, žádný smluvní vztah. Subjektem veškerých smluvních povinností vůči zájemci o pojištění byla zásadně pojišťovna, a to i co se týkalo nároku na náhradu

¹²⁰ Reiff, P.: *Versicherungsvermittlerrecht im Umbruch. Eine Untersuchung im Auftrag der Hamburger Gesellschaft zur Förderung des Versicherungswesens mbH*. Verlag Versicherungswirtschaft GmbH, Karlsruhe 2006, s.4

¹²¹ Tamtéž, s.4

škody způsobené při výkonu zprostředkovatelské činnosti.¹²² Právě neexistence smluvního vztahu mezi pojišťovacím agentem a jeho klientem je jedním z prvků, v nichž se v důsledku přijetí směrnice o zprostředkování musela německá právní úprava změnit. Tato směrnice totiž ukládá všem zprostředkovatelům určité smluvní povinnosti vůči klientům.

Pojišťovací makléř naproti tomu nenacházel v německém zákonodárství svou legální definici. Povinnosti pojišťovacího makléře byly stanoveny zejména obchodními zvyklostmi a dále konkretizovány judikaturou. Podle toho byl pojišťovací makléř činný pro zájemce o pojištění, a to na základě makléřské smlouvy (Maklervertrag), z níž pro makléře vyplývaly rozsáhlé povinnosti vůči zájemci o pojištění. Ty se nevyčerpávaly pouze zprostředkováním a uzavřením konkrétní smlouvy, ale zahrnovaly často také přezkoumávání a správu uzavřených pojistných smluv, a dále také poradenství ve věcech pojištění. Touto makléřskou smlouvou tak byl obvykle založen dlouhodobý závazkový právní vztah. V případě porušení smluvních povinností byl makléř povinen k náhradě škody tím vzniklé.¹²³

Nedosahovala-li německá úprava pojišťovacího agenta míry požadavků kladených směrnicí o zprostředkování, pak pro pojišťovací makléře platilo něco jiného: rozsah povinností vztahujících se podle směrnice na pojišťovací makléře (čl. 12 odst.2 směrnice) zaostává za dosavadním německým právem. Tyto přísnější německé normy však byly - jak již výše naznačeno - obsahem nepsaných obchodních zvyklostí, a tak i v této oblasti panovala potřeba nové právní úpravy. Podle ustálené judikatury Evropského soudního dvora totiž není směrnice náležitě transponovaná do národního práva členského státu, pokud pouze národní soudy vykládají vnitrostátní právo ve smyslu, který odpovídá požadavkům směrnice. To platí zvláště v případech, které se - právě jako směrnice o pojišťovacích zprostředkovatelích - dotýkají ochrany spotřebitele, neboť Evropský soudní dvůr požaduje, aby ti, v jejichž zájmu je určitá právní úprava vytvořena, měli možnost seznámit se se všemi svými právy a uplatnit je před národním soudem.¹²⁴

¹²² Reiff, P.: *Versicherungsvermittlerrecht im Umbruch. Eine Untersuchung im Auftrag der Hamburger Gesellschaft zur Förderung des Versicherungswesens mbH. Verlag Versicherungswirtschaft GmbH, Karlsruhe 2006, s.7*

¹²³ Tamtéž

¹²⁴ Tamtéž, s. 16 a následující

Stav, kdy zahájení a provozování zprostředkovatelské činnosti bylo možné na základě pouhého ohlášení podle živnostenských předpisů, odporoval ustanovením směrnice, podle níž musí být každý pojišťovací zprostředkovatel zapsán v registru svého domovského státu a smluvní státy jsou povinny sankcionovat porušení tohoto ustanovení; pojišťovací zprostředkovatelé pak musí před svým zápisem do příslušného registru splnit profesní požadavky uvedené v článku 4 směrnice o zprostředkování.

Ale i bez ohledu na požadavky Evropské unie byla německá úprava neudržitelná. V Evropě naprosto ojedinělý volný přístup k pojišťovací činnosti vedl k obrovskému počtu pojišťovacích zprostředkovatelů – mnoho z nich nebylo pro svoji činnost vůbec nebo dostatečně kvalifikováno. Další bod kritiky pak mířil na skutečnost, že zprostředkovatelé nebyli povinni klienta jasně informovat o tom, zda svou činnost provozují v postavení pojišťovacího agenta nebo pojišťovacího makléře.¹²⁵

Německo splnilo požadavek transpozice směrnice zákonem z 19. prosince 2006, kterým se mění předpisy v oblasti práva pojišťovacích zprostředkovatelů (Gesetz zur Neuregelung des Versicherungsvermittlerrechts, VersVermisG, ve Spolkové sbírce zákonů vyhlášen pod označením BGB1. I 1999,S.202), zákonem o pojistné smlouvě (Gesetz über den Versicherungsvertrag, VVG, ve Spolkové sbírce zákonů vyhlášen od označením RGB1. 1908 S. 263) a zákonem o dohledu nad pojišťovnictvím (Gesetz über die Beaufsichtigung der Versicherungsunternehmen, VAG, ve Spolkové sbírce zákonů vyhlášen pod označením BGB1. 1993 I S 2.)

Živnostenský řád upravuje především profesní požadavky kladené na pojišťovací zprostředkovatele, a také stanoví subjekt pověřený vedením registru. Vedením registru jsou pověřené Průmyslové a obchodní komory. Jsou to právnické osoby veřejného práva, které zastupují společné zájmy živnostníků před orgány státu. Členství v komoře je povinné.¹²⁶ Jak živnostenský řád výslovně uvádí, je účelem vedení registru především umožnit veřejnosti, zvláště zájemcům o pojištění a pojišťovnám, ověření povolení a rozsah povolené činnosti pojišťovacího zprostředkovatele.

¹²⁵ Reiff, P.: Versicherungsvermittlerrecht im Umbruch. Eine Untersuchung im Auftrag der Hamburger Gesellschaft zur Förderung des Versicherungswesens mbH. Verlag Versicherungswirtschaft GmbH, Karlsruhe 2006, s.14

¹²⁶ Internetové stránky www.reutlingen.ihk.de

Živnostenský řád tedy, jak jsem již uvedla, stanoví požadavky na pojišťovací zprostředkovatele: důvěryhodnost, uspořádané majetkové poměry, uzavření pojištění profesní odpovědnosti, prokázání složení odborné zkoušky pořádané Průmyslovou a obchodní komorou.

Rozlišují se pouze 2 typy pojišťovacích zprostředkovatelů – pojišťovací agent a pojišťovací makléř.

Každý, kdo chce jako pojišťovací makléř nebo pojišťovací agent po živnostensku zprostředkovávat uzavírání pojistných smluv, je povinen získat povolení příslušné Průmyslové a obchodní komory. Povolení smí být obsahově omezené a může obsahovat vedlejší ustanovení, jimiž se ukládá něco opominout, učinit či strpět, je-li to nutné z hlediska ochrany veřejnosti nebo zájemce o pojištění. V povolení musí být uvedeno, zda bylo vydáno pro pojišťovacího makléře nebo pojišťovacího agenta. Německý živnostenský zákon nepřistupuje v otázce povinnosti získat povolení ke všem pojišťovacím zprostředkovatelům stejně. Někteří, splňují-li znaky uvedené v zákoně, mají nebo mohou mít, podstatné úlevy.

Ze zákona jsou od povinnosti získat povolení osvobozeni pojišťovací zprostředkovatelé, které německá legislativa označuje jako tzv. Einfirmenvertreter, což je pojišťovací zprostředkovatel, který vykonává zprostředkovatelskou činnost výlučně na základě smlouvy s jednou pojišťovnou, případně více pojišťovnami, jejichž produkty nejsou konkurenční, a to tehdy, jestliže pojišťovna převezme neomezené ručení za jeho zprostředkovatelskou činnost. Pojišťovna je však povinna starat se o přiměřenou kvalifikaci takového pojišťovacího zprostředkovatele. Ač tedy zákon o pojistné smlouvě rozlišuje pouze dva typy pojišťovacích zprostředkovatelů, rýsuje se zde jakýsi další podtyp, přičemž německá úprava přebírá výjimku umožněnou v čl. 3 odst. 1 pododst. 2 směrnice o zprostředkování.

Na základě vlastní žádosti pak mohou být při splnění dalších v zákoně specifikovaných požadavků od povinnosti získat povolení osvobozeni tzv. produktakzessorische Vermittler, tedy ti zprostředkovatelé, kteří zprostředkovávají pojištění pouze jako doplňkovou činnost v rámci své činnosti

hlavní (prodeje zboží a poskytování služeb). Základem této úpravy je opět směrnice o zprostředkování, a sice čl. 4 odst.1 pododst. 2.¹²⁷

Všichni pojišťovací zprostředkovatelé (i pojišťovací poradci) jsou povinni se bezodkladně po zahájení činnosti nechat zaregistrovat, přičemž tato povinnost je nezávislá na tom, zda je pojišťovací zprostředkovatel ze zákona nebo na žádost osvobozen od povinnosti získat povolení, u výše zmíněných *Einfirmenvertreter* je to však pojišťovna, pro niž jsou tito pojišťovací zprostředkovatelé výlučně činní, kdo je povinen registrujícímu úřadu příslušné údaje sdělit.¹²⁸ Tato registrační povinnost platí pro všechny zprostředkovatele od 22. května 2007.¹²⁹

Ustanovení § 34d odst. 9 živnostenského řádu nakonec vyjmenovává ty, na které se tato ustanovení, ač také zprostředkovávají uzavírání pojistných smluv, nevztahují (především se zde odráží ustanovení čl. 1 odst. 2 směrnice o zprostředkování).

Další právní úprava týkající se činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů a pojišťovacích poradců se nachází v zákoně o pojistné smlouvě. Tento zákon především doplňuje vymezení pojmů pojišťovacího zprostředkovatele naznačené v živnostenském řádu. Pojišťovací agent je zmocněn pojišťovnou nebo jiným pojišťovacím agentem k tomu, aby po živnostensku zprostředkoval nebo uzavíral pojistné smlouvy. Pojišťovací makléř je ten, kdo po živnostensku pro navrhovatele (klienta) zprostředkovává nebo za něj uzavírá pojistné smlouvy, aniž by k tomu byl pověřen pojišťovnou nebo pojišťovacím agentem. Účinnější ochraně spotřebitele slouží pravidlo, že ustanovení o pojišťovacích makléřích se vztahuje i na ty, kteří v zájemci o pojištění vzbudí zdání, že vykonávají svou činnost jako pojišťovací makléř. Další ustanovení se týkají informačních povinností ve vztahu ke klientovi a představují transpozici kapitoly III. směrnice o zprostředkování.

Nyní bych se ještě několika větami zmínila o specifické profesi pojišťovacího poradce, která je společně s pojišťovacími zprostředkovateli upravena ve výše zmíněných normách. Mezi těmito názvy nelze položit

¹²⁷ Reiff, P.: *Versicherungsvermittlerrecht im Umbruch. Eine Untersuchung im Auftrag der Hamburger Gesellschaft zur Förderung des Versicherungswesens mbH*. Verlag Versicherungswirtschaft GmbH, Karlsruhe 2006, s. 34

¹²⁸ Tamtéž s. 36

¹²⁹ Gesetz zur Neuregelung des Vermittlerrechts in Kraft. Böhm News III/2007, Aktuelle Informationen aus dem Bereich bAV Böhm Consultants AG, Dreieich, 2007, s.4

rovnítko. V činnosti pojišťovacího poradce jde spíše o obstarání právních záležitostí klientů a již v dobách, kdy pojišťovací zprostředkovatelé nemuseli mít povolení ke své činnosti, pojišťovací poradci ho získat museli. Pojišťovací zprostředkovatelé se nesměli označovat jako pojišťovací poradci a nemohli ani povolení k této poradní činnosti získat, stejně tak pojišťovací poradci nesměli zprostředkovávat pojištění. Praktická podoba činnosti pojišťovacího poradce je charakterizována tím, že pracuje převážně na základě dlouhodobé smlouvy o poskytování služeb (Dienstvertrag) a podnikateli vlastně nahrazuje pojistné oddělení jeho vlastního podniku. Pojišťovací poradci jsou profesí s vysokými nároky a jen velmi málo početnou.¹³⁰

Protože pojišťovací poradci nebyli v Německu počítáni mezi pojišťovací zprostředkovatele, nebyli zpočátku zahrnuti ani do plánů na transpozici směrnice o zprostředkování. Když ale příslušné Spolkové ministerstvo pro hospodářství a technologie obdrželo od Evropské komise zprávu, že směrnice je aplikovatelná i na pojišťovací poradce, byla tato profese zahrnuta do vládního návrhu zákona o změně předpisů v oblasti pojišťovnictví.

V živnostenském řádu je pojišťovací poradce charakterizován jako ten, kdo provozuje poradenskou činnost v oblasti pojišťovnictví, aniž by byl odměňován pojišťovnou nebo na ní byl jinak závislý; k této činnosti potřebuje povolení příslušné Průmyslové a obchodní komory. Nesmí přijímat jakoukoli provizi od pojišťovny, což je zásadní znak vymezující pojišťovacího poradce od pojišťovacího makléře. Tím má být posílena důvěra klienta v neutralitu pojišťovacího poradce. Pro pojišťovacího poradce platí obdobně některá ustanovení upravující činnost pojišťovacích zprostředkovatelů, zejména co se týče podmínek získání povolení (důvěryhodnost, uspořádané majetkové poměry, pojištění a odborná zkouška) a osvobození od povinnosti získat povolení.

Kritika nového právního zakotvení činnosti pojišťovacího poradce se týká zejména toho, že právní úprava provedená novelou živnostenského zákona a zákona o pojistné smlouvě neobsahuje dřívější výslovný zákaz zprostředkovávat pojištění a že nedostatečně zohledňuje účinek svobody usazování a svobody poskytování služeb na profesi pojišťovacího poradce. Pro

¹³⁰ Reiff, P.: *Versicherungsvermittlerrecht im Umbruch. Eine Untersuchung im Auftrag der Hamburger Gesellschaft zur Förderung des Versicherungswesens mbH*. Verlag Versicherungswirtschaft GmbH, Karlsruhe 2006, s. 123 a násl.

pojišťovacího poradce (jak uvedeno výše) platí obdobně ustanovení vztahující se primárně na pojišťovací zprostředkovatele, podle kterých pojišťovací zprostředkovatel, který má bydliště nebo sídlo v jiném členském státě ES nebo jiném státě Evropského hospodářského prostoru a může prokázat registraci podle článku 3 směrnice o zprostředkování, nepotřebuje získat povolení Průmyslové a obchodní komory. Aplikace tohoto předpisu na pojišťovací poradce tedy znamená, že pojišťovací zprostředkovatel zaregistrovaný v jiném členském státě může být v Německu činný jako pojišťovací poradce. Protože jen v málo zemích existuje profese pojišťovacího poradce ve smyslu německého právního řádu, nemůže tím být myšlena registrace pojišťovacím radcem. Tento závěr odborná literatura ovšem odmítá, protože tím přichází vniveč snaha německého zákonodárce o vysokou profesionální úroveň pojišťovacích poradců, jak je vyjádřena ve zdůraznění hospodářské nezávislosti a zákazu přijímání provize.

Orgánem dozoru v pojišťovnictví se stal k 1. květnu 2002 BAFin - Spolkový úřad nad finančními službami (Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht) a to na základě zákona o integrovaném dozoru nad finančními službami. Vznikl integrací Úřadu pro dozor nad bankami, Úřadu pro dozor nad pojišťovnami a Úřadu pro dozor nad obchodováním cennými papíry.¹³¹ Jedná se o samostatnou spolkovou instituci v gesci Ministerstva financí. Na smluvním základě spolupracuje s Deutsche Bundesbank, která odpovídá za kontrolu platebních systémů.¹³²

Jako další odlišné prvky od české úpravy zprostředkování pojištění bych uvedla institut smírčích komisí. Ty mají vyřizovat stížnosti na pojišťovací zprostředkovatele. Lze ovšem očekávat, že tento úkol převezme stávající ombudsman pro pojištění. Ten představuje nezávislého, neutrálního a bezplatného rozhodčího, na něhož se mohou spotřebitelé obracet se spory.¹³³

Naopak jako velmi podobný prvek vzhledem k české úpravě v této oblasti bych zmínila poradenskou a dokumentační povinnost. Všichni zprostředkovatelé a poradci jsou vedeni k tomu, aby klientovi před sepsáním pojistné smlouvy

¹³¹ Internetové stránky www.bafin.de

¹³² Internetové stránky www.bundesbank.de

¹³³ Gesetz zur Neuregelung des Vermittlerrechts in Kraft. Böhm News III/2007, Aktuelle Informationen aus dem Bereich bAV Böhm Consultants AG, Dreieich, 2007, s.4

předložili protokol, který bude obsahovat radu a všechny k ní projednané kroky budou vysvětleny.¹³⁴

Také nová německá právní úprava zprostředkovatelské činnosti, která začala platit v květnu 2007, představuje v první řadě významný krok směrem k zajištění zájmů klienta, i pojišťoven. Oproti předchozí právní úpravě jsou pojišťovací zprostředkovatelé zatíženi řadou povinností, ale pro některé z nich existují v souvislosti s povinností registrace určité úlevy. V každém případě byla tímto zákonem do německého právního systému transformována směrnice EU o zprostředkování, jejímž hlavním smyslem byla komplexní ochrana spotřebitele.

Jako následek německé úpravy je upozorňováno na skutečnost, že podle ní (§ 42c odst. 2 živnostenského zákona) má zájemce o pojištění možnost vzdát se písemného zaznamenání svých potřeb a důvodů, na nichž pojišťovací zprostředkovatel zakládá svá doporučení. Tato úprava může nejen znevýhodnit zájemce o pojištění (např. v případě sporu a uplatnění nároku na náhradu škody chybí významný důkazní prostředek), ale zejména nenachází tato možnost oporu ve směrnici o zprostředkování (česká úprava tuto možnost zájemci též nedává - § 21 odst. 8 zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích) a zřejmě ji porušuje.

¹³⁴ Gesetz zur Neuregelung des Vermittlerrechts in Kraft. Böhm News III/2007, Aktuelle Informationen aus dem Bereich bAV Böhm Consultants AG, Dreieich, 2007, s. 5

6. Závěr

České pojišťovnictví prodělalo v první polovině devadesátých let minulého století úspěšnou transformaci od monopolu k podnikání v tržních podmínkách, což umožnil zejména zákon č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví. Po těchto zásadních změnách se stalo nedílnou součástí finančního trhu a začalo plnit svoje funkce. Pojištění sehrává nezastupitelnou úlohu při ochraně života a zdraví občanů, umožňuje uchování majetkových statků, eliminuje výkyvy v procesu výroby, distribuce a spotřeby, čímž významně přispívá ke stabilitě a rozvoji národního hospodářství. Jako příklad bych uvedla výrazný podíl soukromých pojišťoven na likvidaci následků povodní¹³⁵, které v roce 2002 postihly Českou republiku.

Stejně tak právní úprava zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví, jako významné a nedílné součásti procesu pojištění, prošla od počátku 90. let 20. století značnými změnami.

Zprostředkovatelská činnost je v dnešním moderním globálním světě naprosto nezbytnou a nedílnou součástí každého pojistného trhu. S neustálým vývojem společnosti se zvětšují a rozšiřují rizika, se kterými se mohou a někdy i musejí buď všichni jedinci a nebo jen určité konkrétní subjekty ekonomik potýkat. S nárůstem rizik jde ruku v ruce rozvoj pojistných odvětví a jednotlivých pojistných produktů. Pro klienty se nabídky pojišťoven již dávno staly neprostupnou džunglí, kterou se sami jen velmi obtížně prodírají.

Celosvětovým trendem je snaha uvolňovat a rozšiřovat distribuční kanály pojišťovacích služeb a pojistných produktů, vedle toho je ale kladen velký důraz na účinnou ochranu spotřebitele. Jsou postupně upřesňovány a zpřísňovány požadavky kladené na osoby zabývající se zprostředkováváním pojištění. Je upřesňována a někdy i zpřísňována činnost dohledových orgánů v jednotlivých zemích. Tyto směry vývoje se do jisté míry odrážejí i v právním postavení pojišťovacích zprostředkovatelů v podmínkách českého pojistného trhu.

Současná právní úprava zprostředkování pojištění v České republice účinná od počátku roku 2005 se dnes již může prokázat životaschopností a funkčností. Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích byl sice již několikrát novelizován

¹³⁵ Pojistný obzor č. 2, ročník 80, 2003, s. 3

a velmi pravděpodobně bude i v budoucnu k dalším úpravám docházet, je ale potřeba na to pohlížet jako na zdravé a potřebné korekce, které s sebou přináší uvedení zákona do praxe. Až praxe je schopna potvrdit, zda teoretické předpoklady byly reálné a správné.

Pro náš právní řád je ale velmi zásadní skutečnost, že tímto zákonem byly splněny požadavky kladené na členské státy Evropskou unií. Zákon naplňuje základní zásady obsažené ve směrnici o zprostředkování pojištění. V souladu s touto směrnicí nastavil základní podmínky výkonu této činnosti a její kontroly, zřídil registr a zavedl princip jednotného evropského pasu. Vedle toho má tato právní norma značný význam především z pohledu spotřebitele (klienta).¹³⁶ Dává mu do ruky určité nástroje kontroly pojišťovacích zprostředkovatelů.

Přesto se ale domnívám, že existuje řada oblastí, které by měly být upraveny jinak, důsledněji či podrobněji. Jako jeden příklad bych uvedla již výše zmíněné otázky odborné způsobilosti. Jsem toho názoru, že systém, tak jak je nastaven nereflexuje potřeby trhu a měl by být upraven. Nejčastější kategorií pojišťovacích zprostředkovatelů na našem pojištném trhu jsou kategorie podřízených pojišťovacích zprostředkovatelů spolu s kategorií vázaných pojišťovacích zprostředkovatelů. Pro ně je zákonem stanovena povinnost základního stupně kvalifikace. Podle mého názoru je tato úroveň znalostí nedostačující ke kvalifikovanému pojištnému poradenství. Vedle toho bych doporučovala zpřísnit dohledové aktivity České národní banky, a to v tom smyslu, že by mělo být do budoucna zavedeno jakési pravidelné přezkoušení pojišťovacích zprostředkovatelů, jelikož se domnívám, že jednorázové složení odborné zkoušky není dlouhodobou zárukou kvalitního poradenství v oblasti pojištných produktů. Dále by se podle mého názoru měla více využít volnost, kterou nám dává směrnice o zprostředkování především u osob, pro které je zprostředkování pojištění jen doplňkovou činností k činnosti hlavní. U nich by neměla platit povinnost vyššího stupně odborné kvalifikace. Jak jsem již v textu nastínila, pro tyto osoby, pokud nabízejí konkurenční produkty, platí výše zmíněná úroveň kvalifikačního požadavku a klade tak na tyto osoby nemalé nároky.

¹³⁶ Čechová, J., Příkryl, V.:Poznámky k implementaci směrnice o makléřích a zprostředkovatelích v Evropě. Pojištný obzor 11/2005, Praha: ČAP, 2005, s. 7

Další připomínku bych měla k nedokonalé úpravě možnosti inkasa pojistného od klientů či otázku odborných škol, které poskytují studium zaměřené na problematiku pojišťovnictví, finančních služeb a s tím souvisejících oblastí.

Budoucí vývoj právní úpravy zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví není zcela jasný, ale již nyní je zřejmé, že bude esenciálním způsobem určován legislativou Evropských společenství a na dalších případných změnách se nebude podílet jen legislativní sbor České republiky, ale že Ministerstvo financí v pozici regulátora bude i nadále využívat zpětnou vazbu z praxe. To již dokázalo např. v materiálech určených k veřejné diskuzi - „Zprostředkování a poradenství na finančním trhu“ či dokumentu s názvem „Zákon o dohledu nad finančním trhem“. Tento způsob se ukázal být velmi plodným, představoval účinnou metodu pro získání širokého spektra názorů na daný problém a i nadále by mohl posloužit jako zdroj poznání, předcházející tvorbě budoucí legislativy.

Názory a nápady v těchto dvou výše zmíněných dokumentech Ministerstva financí České republiky (odboru Legislativy finančního trhu) s sebou ale mimo jiné přinesly řadu otázek typu - proč je nutné v České republice předbíhat evropská řešení. V této souvislosti je ale nutno uvést, že se neobjevil názor, že by sjednocení pravidel nebylo v budoucnu potřeba. Spíše zazněly úvahy o předčasnosti řešení a nutnosti dalších diskuzí a případné tvorbě jednoduchého modelu.¹³⁷

Přes nastíněné problémy a připomínky se ale domnívám, že česká právní úprava zprostředkovatelské činnosti v pojišťovnictví představuje ucelený komplex právních norem, který odpovídá celosvětovým trendům a pohledům na danou problematiku. Splňuje požadavky evropské legislativy v dané oblasti a dostačujícím způsobem upravuje podmínky činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů.

¹³⁷ Mesršmíd, J.: Zprostředkování a poradenství na finančním trhu. Pojistný obzor 11/2006, Praha : ČAP, 2006, s.8

7. Summary

This doctor's work deals with legal standpoints of characters of insurance mediators and loss adjusters (independent trustees in bankruptcy of insured events) on the financial market.

For deeper comprehension I employed myself not only with analysis of legal adjustment of this task, but also with economic and historical aspects relative to the insurance branch .

Insurance mediation activity means a professional activity consisting in:

- submitting proposals for the conclusion of insurance or reinsurance contracts
- carrying out preparatory work to the conclusion of insurance or reinsurance contracts
- concluding of insurance or reinsurance contracts on behalf of and on the account of an insurance or reinsurance undertaking for which such activity is carried on, or
- assisting in administration of insurance and in settlement of claims from insurance or reinsurance contracts.

Insurance mediation is one of the most important form, how the insurance or reinsurance contracts are closed. Nowadays it has its sure role on financial market.

The Czech legal system adjust insurance mediation within the Act No. 38/2004 Coll. (Act on insurance mediators and loss adjusters). Although this act brought some fractional problems, on the other hand, it represents the modern legal regulation , which agree with the legal system of European Union.

Another legal regulation relative to the insurance branch is the Act No. 363/1999 Coll., on insurance and on amendment to some related acts the Insurance Act), as amended. However new act on insurance is prepared nowadays, which approaches our legal system to the european legislation.

Key words:

Pojišťovací zprostředkovatel - Insurance mediator

: legal or natural person who, for remuneration, pursues insurance mediation.

Samostatný likvidátor pojistných událostí – Loss adjuster

: legal or natural person who, on behalf of and on the account of an insurance undertaking perform the examination essentials for finding the range of its liability to satisfy the insured requirement.

Seznam použitých pramenů

- 1) Adolt, J., Suchánek, P. Pojišťovací zprostředkovatelé. Praha : ASPI, a.s., 2005
- 2) Bakeš, M. a kol. Finanční právo. 4. aktualizované vydání. Praha : C. H. Beck, 2006
- 3) Čejková, V. Pojistný trh. Brno : Vydavatelství MU, Brno – Kraví hora, 2000
- 4) Čejková V., Šedová J., Martinovičová D. : Základy pojišťovnictví, Vysoké učení technické v Brně, Fakulta podnikatelská, Brno, 2001
- 5) Daňhel J. a kol.: Pojistná teorie 2. vydání. Praha: Professional Publishing, 2006
- 6) Hendrych D. a kolektiv.: Správní právo. Obecná část, 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009
- 7) Hora, J., Šulcová, J., Zuzanaš, A., Příručka pro zprostředkovatele pojištění. Praha: Linde Praha, a.s., 2004
- 8) Hradec, M., Zárybnická, J., Křivohlávek, V. Pojištění a pojišťovnictví. Praha : Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2005
- 9) Hromádka V., Velebová E. Československá úprava pojištění 1.díl. Praha: Česká státní pojišťovna – Generální ředitelství, 1988
- 10) Hromádka V., Velebová E. Československá úprava pojištění. 2.díl. Praha: Česká státní pojišťovna-Generální ředitelství, 1988
- 11) Chaloupecký J., Marvan M.: Dějiny pojišťovnictví v Československu – 3.díl, Praha: Česká pojišťovna a.s., 1997
- 12) Karfíková, M., Příkryl, V., Čechová, J. Základy pojišťovacího práva. Praha: Orac, 2001
- 13) Kolektiv autorů. Vybrané kapitoly z pojišťovnictví. Praha: ČAP, 1996
- 14) Král, E. Soukromé pojišťovnictví v teorii a praxi. Praha : Svaz assekuračníků, 1935
- 15) Marvan, M. a kol. Dějiny pojišťovnictví v Československu. 1.díl. Dějiny pojišťovnictví v Československu do roku 1918. Praha : Vydavatelství a nakladatelství Novinář, 1989
- 16) Marvan, M., Chaloupecký, J., Dějiny pojišťovnictví v Československu – 2.díl. Dějiny pojišťovnictví v Československu (1918 – 1945). Bratislava: Vydavatelství ALFA KONTI spol. s.r.o., 1993

- 17) Příkryl, V., Čechová, J. Zákon o pojišťovnictví s komentářem. Praha : Orac, s.r.o., 2001
- 18) Schelle K., Hradec M.,: Historie právní úpravy pojišťovnictví, Eurolex Bohemia a.s., Praha, 2006,
- 19) Schelle K.: Vývoj právní úpravy pojišťovnictví. Masarykova univerzita, Brno, 1994,
- 20) Škopová, V., Pojistné právo. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 1997
- 21) Škopová, V., Musilová, R., Krupičková, H. Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a předpisy související – komentář. Praha : C. H. Beck, 2006

Odborné články:

Čechová, J., Příkryl, V.: Poznámky k implementaci směrnice o makléřích a zprostředkovatelích v Evropě. Pojistný obzor 11/2005, Praha : ČAP, 2005

Čechová, J., Příkryl, V.: Regulace a dohled ve světle integrace dohledových činností. Pojistný obzor 5/2006. Praha : ČAP, 2006

Čechová J., Příkryl V.: K novému zákonu o pojišťovnictví. Pojistné rozpravy 20. Praha: ČAP, 2007

Černý pasažér v návrhu nového zákona a pojišťovnictví. Finanční poradce 11/2007. Praha: Economia. 2007

Gabrhel K., Sýkora M.: Stanovisko ČNB k odborné způsobilosti podřízených pojišťovacích zprostředkovatelů. Finanční poradce 6-7/2006. Economia 2006

Gesetz zur Neuregelung des Vermittlerrechts in Kraft. Böhm News III/2007, Aktuelle Informationen aus dem Bereich bAV Böhm Consultants AG, Dreieich, 2007

Gluč S., Řezáč F., Šedová J. : Zákon o zprostředkovatelích pojištění a jeho možné dopady na pojistný trh České republiky, Právo a podnikání 2/2004, Orac, 2004

Hellebrand P.,: Srovnání nových zákonů regulujících zprostředkování pojištění v ČR a SR. Pojistný obzor, 3/2007

Chačaturinová, I. : Poist'ovací makléři na Slovensku. Pojistné rozpravy 5. Praha: ČAP, 1999

Martinkovičová, M.: Sprostredkovanie poistenia – 1.časť: Základné pojmy, kategorizácia sprostredkovateľov a ich odborná spôsobilosť. Obchodné právo č. 3/2007

Mesršmíd, J. : Zprostředkování a poradenství na finančním trhu. Pojistný obzor 11/2006, Praha : ČAP, 2006

Reiff, P.: Versicherungsvermittlerrecht im Umbruch. Eine Untersuchung im Auftrag der Hamburger Gesellschaft zur Förderung des Versicherungswesens mbH. Verlag Versicherungswirtschaft GmbH, Karlsruhe 2006

Semerák, A., Mesršmíd, J.: K zákonu o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. Pojistné rozpravy 14. Praha: ČAP, 2004

Tomka, J.: Regulácia sprostredkovania poistenia na Slovensku. Evropské finanční systémy, Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference, MU v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, Katedra financí, 2005

Volfová, E.: Některé poznatky k aplikaci zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí. Pojistný obzor 11/2005. Praha: ČAP, 2005

Internet:

www.cap.cz

www.afiz.cz

www.acpm.cz

www.mfcr.cz

www.cnb.cz

www.ckslpu.com

www.bafin.de

www.reutlingen.ihk.de

www.iuris.de

www.bipar.eu

Přílohy

Příloha č. 1: Počty a poměry zástupců jednotlivých kategorií pojišťovacích zprostředkovatelů podle stavu k únoru 2006

Příloha č. 2: Počet a procentuelní zastoupení nově registrovaných pojišťovacích zprostředkovatelů za období mezi dubnem 2006 a dubnem 2009

Příloha č. 3: Obecný zákoník občanský – výňatek – 22.hlava

Příloha č. 4: Vzor pojistné smlouvy životního pojištění

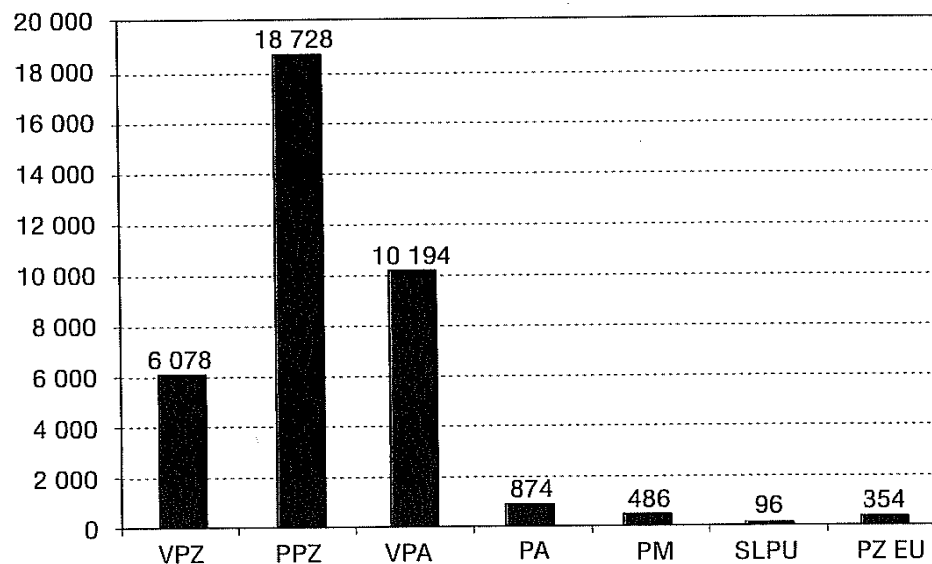
Příloha č. 5: Vzor smlouvy neživotního pojištění

Příloha č. 6: Kodex etiky pojišťovacího makléře podle Asociace českých pojišťovacích makléřů

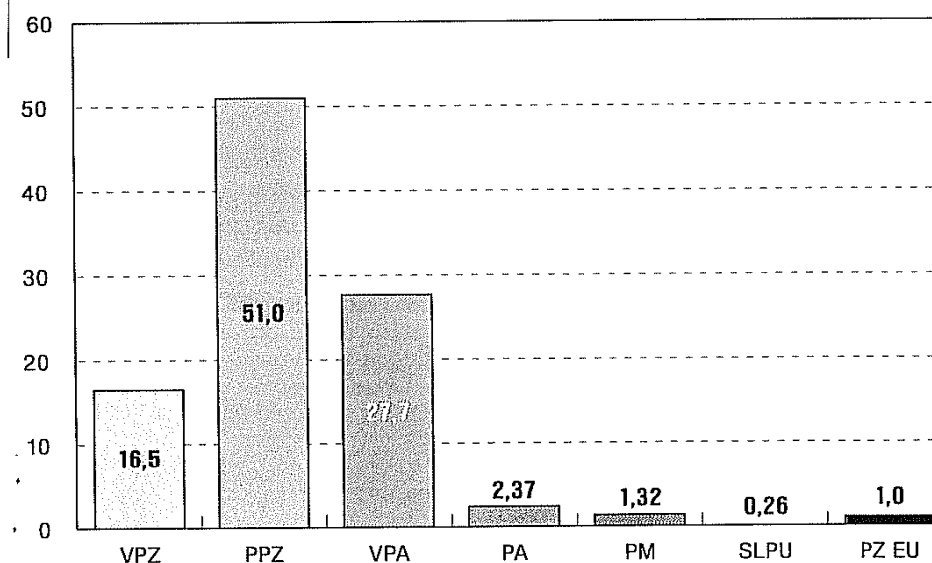
Příloha č. 7: Ukázka otázek k zajištění zkoušek odborné způsobilosti pro základní kvalifikační stupeň

Příloha č.1 Počty a poměry zástupců jednotlivých kategorií pojišťovacích zprostředkovatelů – stav k únoru 2006

Zastoupení jednotlivých kategorií činností k 6. 2. 2006

Procentuální rozložení registrovaných osob k 6. 2. 2006

Vysvětlivky:

VPZ – vázaný pojišťovací zprostředkovatel

PPZ – podřízený pojišťovací zprostředkovatel

VPA – výhradní pojišťovací agent

PA – pojišťovací agent

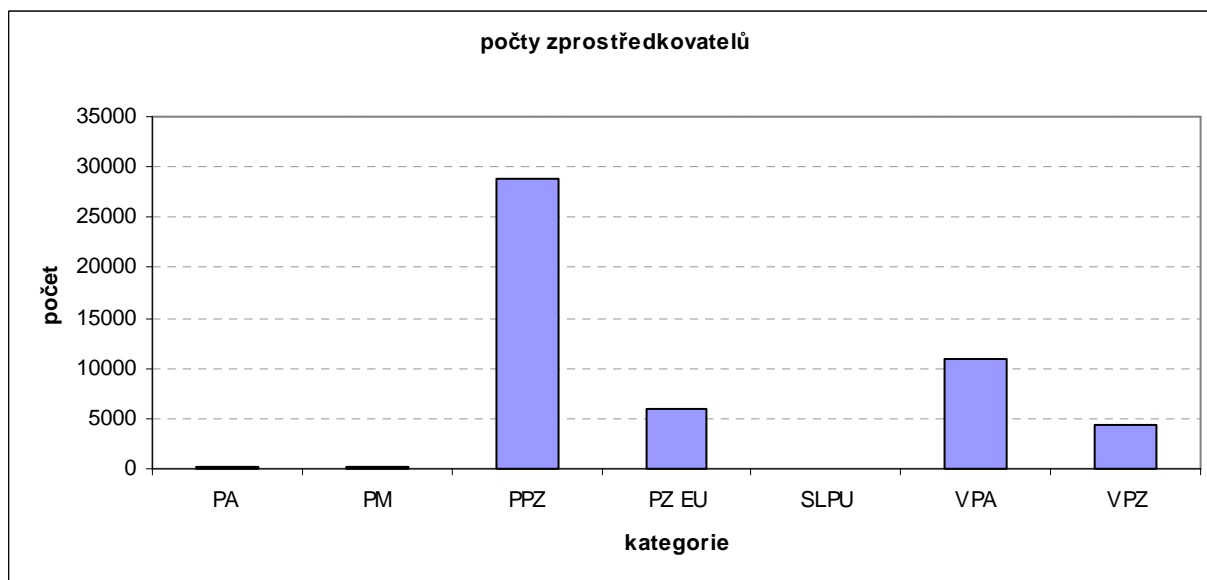
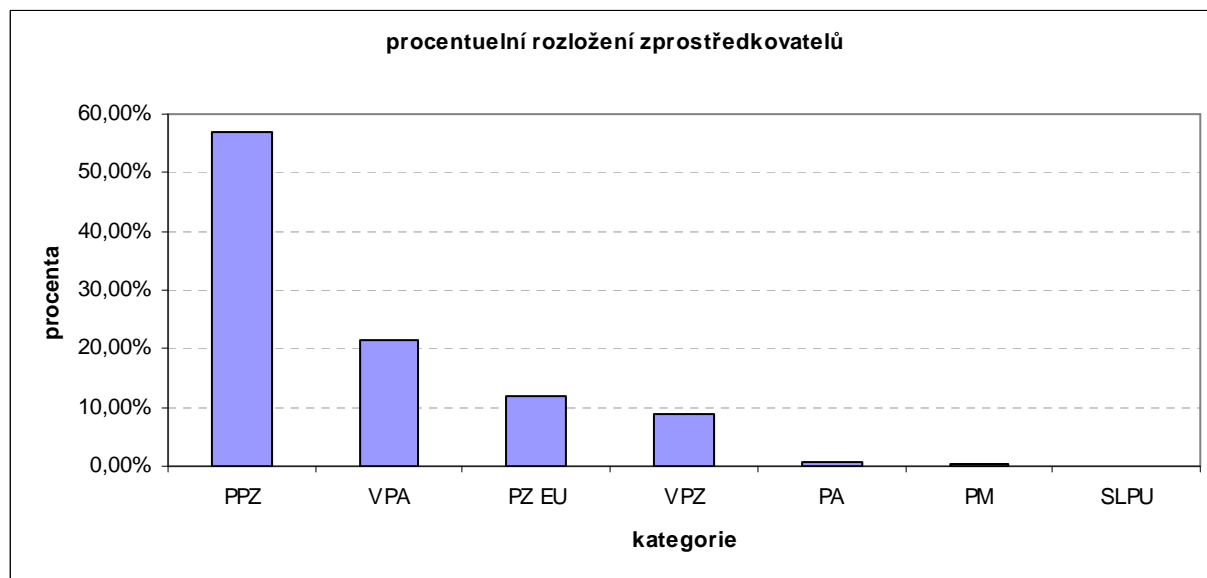
PM – pojišťovací makléř

SLPU – samostatný likvidátor pojistných událostí

PZ EU – pojišťovací zprostředkovatel registrovaný v jiných členských státech EHP

¹ Zdroj: Pojistný obzor 3/2006

Příloha č. 2 – Počet a procentuelní zastoupení nově registrovaných pojišťovacích zprostředkovatelů za období mezi dubnem 2006 a dubnem 2009

Obecný zákoník občanský

z 1.června 1811

(výňatek)

Hlava dvacátá devátá

O smlouvách odvážných

Smlouvy odvážné

§ 1267. Smlouva, kterou se slibuje a přijímá naděje na ještě nejistý prospěch, je smlouva odvážná. Náleží k smlouvám záplatným nebo bezplatným podle toho, zda se navzájem něco slibuje čili nic.

§ 1268. Při smlouvách odvážných nelze užiti právního prostředku pro zkrácení přes polovici hodnoty.

Druhy smluv odvážných:

§ 1269. Smlouvy odvážné jsou: sázka, hra a los; všechny smlouvy trhové i jiné, které byly sjednány o právech očekávaných, nebo o budoucích, ještě nejistých věcech; dále doživotní důchody; společenské zaopatřovací ústavy; konečně smlouvy pojišťovací a o zástavních zápůjčkách na loď.

1. sázka;

§ 1270. Smluví-li se o události oběma stranám dosud neznámé mezi nimi určitá cena pro toho, jehož tvrzení odpovídá výsledek; vzniká sázka. Znal-li ten, kdo vyhrává, výsledek a zatají-li to druhé straně; dopouští se lsti a sázka je neplatná. Ale na stranu, která prohrává a výsledek předem znala, je hleděti jako na dárce.

§ 1271. Sázky poctivé a jinak dovolené zavazují potud, pokud smluvená cena byla nejen slíbena; nýbrž i skutečně zapravena nebo složena. Soudně nelze cenu vymáhati.

2. hra;

§ 1272. Každá hra je druhem sázky. Práva daná pro sázky platí též pro hry. Které hry jsou zakázány vůbec nebo pro určité vrstvy jak je potrestati osoby, které hrají hry zakázané a které jim k tomu poskytují přístřeší, ustanovují zákony politické.

3. los;

§ 1273. Los, který mezi soukromými osobami směřuje k sázce nebo ke hře, se posuzuje podle předpisů daných pro sázky a hry. Má-li se však losem rozhodnouti dělení, volba nebo spor; uplatní se práva ostatních smluv.

§ 1274. Státní loterie se neposuzují podle povahy sázky a hry; nýbrž podle plánů o nich po každé vyhlášených.

4. koupě naděje;

§ 1275. Slíbil-li někdo za určitou míru budoucího výtěžku poměrnou cenu, sjedná řádnou smlouvu trhovou.

§ 1276. Koupí-li někdo úhrnkem budoucí užítky nějaké věci; nebo za určitou cenu naději na ně, sjedná smlouvu odvážnou; postihuje ho nebezpečí, že bude očekávání úplně zmařeno; ale náleží mu také všechny dosažené řádné užítky.

zvláště kuxu;

§ 1277. Podíl na dolu se nazývá kux. Koupě kuxu náleží k smlouvám odvážným. Prodávající odpovídá jen za správnost kuxu a kupující si musí počínati podle zákona o hornictví.

nebo dědictví;

§ 1278. Kupující dědictví, které prodávající nastoupil nebo které mu aspoň napadlo, vstupuje nejen do práv; nýbrž i do závazků prodávajícího jako dědice, pokud nejsou jen osobní. Není-li tedy při koupi vzat za základ soupis, je i koupě dědictví smlouva odvážná.

K platnosti koupě dědictví je potřebí zřízení notářského spisu nebo osvědčení soudním protokolem.

Ustanovení je ve znění § 96 III. dílčí novely. Původní text tohoto ustanovení se shodoval s prvním odstavcem.

§ 1279. Kupec dědictví nemá nároku na věci, které náleží prodávajícímu nikoli jakožto dědici; nýbrž z jiného důvodu, na př. jako přednostní odkaz, jako svěřenství, jako náhradnictví, jako pohledávka z pozůstalosti, a které by mu náležely i bez dědického práva. Naproti tomu obdrží vše, co přibude k samotnému dědictví, ať

již tím, že ubude odkazovník nebo spoludědic, nebo jakýmkoliv jiným způsobem, pokud by byl měl na to prodávající nárok.

§ 1280. Vše, co obdrží dědic dědickým právem, jako na př. plody a pohledávky, které vybral, připočte se k podstatě; naproti tomu se od ní odpočte vše, co vynaložil ze svého k nastoupení dědictví nebo na pozůstalost. K tomu náležejí zaplacené dluhy; již odvedené odkazy, dávky a soudní poplatky; a nebylo-li výslovně jinak ujednáno, i náklady na pohřeb.

§ 1281. Pokud prodávající pozůstalost dříve, než byla odevzdána, spravoval, odpovídá kupujícímu jako jiný jednatel.

§ 1282. Věřitelé pozůstalosti a odkazovníci se však mohou domáhati uspokojení jak na kupujícím dědictví, tak na dědici samotném. Jejich práva a stejně práva dlužníků pozůstalosti se prodejem dědictví nemění a nastoupení dědictví jedním z nich platí i pro druhého.

§ 1283. Byl-li vzat za základ prodeje dědictví soupis; odpovídá prodávající za tento soupis. Stala-li se koupě bez takového seznamu; odpovídá za pravost svého dědického práva, jak je byl udal, a za všechnu škodu, kterou kupujícímu způsobil svou vinou.

5. důchod na doživotí;

§ 1284. Slíbí-li se někomu za peníze nebo za věc oceněnou v penězích určitý roční plat na doživotí nějaké osoby; je to smlouva o důchod na doživotí.

§ 1285. Trvání důchodu na doživotí může záviseti na životě jedné nebo druhé strany nebo i osoby třetí. V pochybnosti se zapravuje čtvrtletně napřed; a skončí se vždy smrtí toho, na jehož životě závisí.

§ 1286. Ani věřitelé, ani děti toho, kdo si důchod na doživotí vymíní, nejsou oprávněni smlouvu zvrátiti. Věřitelům je však dáno na vůli, aby se domáhali svého uspokojení z doživotních důchodů; dětem pak, aby žádaly uložení postradatelné části důchodu, aby si na ní daly zajistiti výživu po zákonu jim náležející.

6. společenské zaopatřovací ústavy;

§ 1287. Smlouvu, kterou se vkladem zřizuje společný zaopatřovací fond pro členy, jejich manželky nebo sirotky, je posuzovati podle povahy a účelu takového ústavu a podle podmínek pro to stanovených.

7. smlouva pojišťovací;

§ 1288. Přejímá-li někdo nebezpečí škody, která by mohla postihnout jiného bez jeho viny, a slíbí-li mu, že za určitou cenu mu poskytne sjednanou náhradu; vzniká smlouva pojišťovací. Pojistitel při tom odpovídá za nahodilou škodu a pojištěný za slíbenou cenu.

§ 1289. Předmětem této smlouvy je obvykle zboží, které se dopravuje po vodě nebo po zemi. Lze však pojistiti i jiné věci, na př. domy a pozemky proti nebezpečí ohně, vody a jiným nebezpečím.

§ 1290. Nastane-li nahodilá škoda, za kterou bylo odškodnění pojištěno; musí pojištěný, nenastane-li se nepřekonatelná překážka nebo nebylo-li jinak umluveno, dáti o tom pojistiteli zprávu, jsou-li v témže místě, do tří dnů, jinak však ve lhůtě, která byla ustanovena k oznámení, že se přijímá nabídka učiněná nepřítomným (§ 862). Neučiní-li oznámení; nemůže-li prokázati nehodu; nebo nemůže-li pojistitel prokázati, že škoda vznikla z viny pojištěného; nemá tento nároku na pojištěnou částku.

§ 1291. Bylo-li již v době sjednání smlouvy známo pojištěnému, že věc vzala zkázu; nebo pojistiteli, že věc je mimo nebezpečí; je smlouva neplatná.

Pojištění zápůjček na lodi a pojištění námořní

§ 1292. Ustanovení o pojištěních na moři; jakož i předpisy o smlouvě o zástavních zápůjčkách na lodi, jsou předmětem zákonů námořních.

Příloha č. 4 – Vzor smlouvy životního pojištění

		05-02-2009 001163090020076
Investiční životní pojištění FLEXI INVEST 2008 – návrh na uzavření pojistné smlouvy		
Číslo nadřazené smlouvy <input type="text"/>	Navazuje na ukončovanou smlouvu č. <input type="text"/>	Číslo smlouvy <input type="text"/>
Způsob uzavření smlouvy <input type="text"/>	se sjednaným datem ukončení <input type="text"/>	Číslo návrhu * 0011630900
Pojistitel Pojišťovna České spořitelny, a.s., nám. Republiky 115, PSČ 630 02, IČ: 47452820		
Pojistník - je současně pojištěným? ☐ NE ☒ ANO		
Příjmení/Obchodní jméno: HALEK MIROSLAV		
Rodné číslo/ID: [REDACTED] TRUHLÁŘ 2		
Adresa trvalého bydliště Ulice: JOMAGELSKÁ		
PSČ: 540 22 NYAMRO		
Stát: ČESKÁ REPUBLIKA		
Adresa pro písemný styk Připravení adresy (např. bytem, ul., nebo názvem firmy):		
Ulice: <input type="text"/>		
PSČ: <input type="text"/> <input type="text"/>		
Zajištění závazku: ☐ NE ☒ ANO		
Název oprávněného subjektu: <input type="text"/>		
Kontaktní adresa Ulice: <input type="text"/>		
PSČ: <input type="text"/> <input type="text"/>		
Číslo úvěrové smlouvy <input type="text"/>		
Obmyslený v případě smrti pojištěného (příjmení, jméno, datum narození, podíl v %) HALEKOVÁ LUDMILA 14.10. 100%		
Počátek pojištění 01.03.2009 Konec pojištění 65		
Způsob placení pojistného: ročně ☐ pololetně ☐ čtvrtletně ☐ měsíčně ☒ jednorázově ☐		
Inkasem účtu: <input type="text"/> kód banky: <input type="text"/> specifický symbol: <input type="text"/>		
O zřízení placení pojistného nutno přikládat po bance.		
Souhlasím s tím, že po přezkoumání návrhu, zdravotní dokumentace a ošetření předmanéžky této Pojišťovny České spořitelny, a.s., můžu být k automatickému uzavření pojistné smlouvy do 300 Kč ročně. Pokud je výpočet navýšení nad 300 Kč ročně, nepodaří se mi ji uzavřít.		
Zvláštní ujednání:		

volume 2

Příloha č. 5 – Vzor smlouvy neživotního pojištění

Kooperativa VIENNA INSURANCE GROUP		Finance 05-02-2009 PŘIJATO	
Pojistná smlouva		☒ o pojištění rodinného domu a domácnosti – OPTIMUM ☐ o pojištění rodinného domu	
		0 7 6 R	
A. POJISTITEL Kooperativa pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group, Temelcová 747, 110 01 Praha 1, Česká republika, IČ: 47116617			
B. POJISTNÍK			
Příjmení: HAVEK		Jméno: MIROSLAV	
☐ Jitý stát než ČR:		PSČ / ZIP kód: 34022	
Místo (místní, č. p. / č. or. DOMAZLICKÁ)		Obec – dodací místo: MYRKO	
☐ Jitý stát než ČR:		PSČ / ZIP kód:	
Místo (místní, č. p. / č. or.:		Obec – dodací místo:	
E-mail, jít kontakt:		Telefon:	
C. POJIŠTĚNÝ (není-li totožný s pojistníkem)			
Příjmení:		Jméno:	
☐ Jitý stát než ČR:		PSČ / ZIP kód:	
Místo (místní, č. p. / č. or.:		Obec – dodací místo:	
D. VŠEOBECNÉ ÚDAJE O POJIŠTĚNÍ Při pojištění sjednává tuto pojišťovnu emise pojištění a pojištění smlouvy a ostatní obecné zásady pojištění představeny v platném anketu, ustanovení pojištění smlouvy a jiných ustanovení vztahující se k pojištění (VPP) a zvláštní pojištění podmínky (ZPP).			
M - 100 / 05 VPP majetek a odpovědnost		M - 200 / 05 ZPP majetek a odpovědnost	
M - 300 / 05 ZPP majetek a odpovědnost		M - 400 / 05 ZPP majetek a odpovědnost	
Počátek pojištění: 10.5.2009		Pojištění se sjednává na dobu neurčitou.	
Vstupnice, záložní právo: Vstupuje se na náklady z výše uvedených v této pojištění smlouvě vstupnice pojištění nebo záložní právo? ☐ Ano			
E. MÍSTO POJIŠTĚNÍ			
☐ Jitý stát než ČR:		PSČ / ZIP kód: 34022	
Místo (místní, č. p. / č. or. nebo č. w. 93): DOMAZLICKÁ		Obec – dodací místo: MYRKO	
Riziko vzniku povodně nebo záplavy v místě pojištění		Povodňové zóna: ☐ I. ☒ II. ☐ III. ☐ IV.	
Kolikrát do místa pojištění v posledních 20 letech vypukla povodeň nebo záplava?		☐ Ani jednou ☒ Jednou ☐ Více než jednou	
Kvalifikace vlnění:		☐ 1 - nízká ☒ 2 - střední ☐ 3 - vysoká ☐ 4 - vysoce	
Výsledek z pojištění: Jsou z pojištění vyřazeny škody vzniklé působením povodně nebo záplavy? ☐ Ano ☒ Ne			
1. Pokud vznikne škoda z povodně nebo záplavy, je škoda z povodně nebo záplavy vyřazena z pojištění. 2. Pokud vznikne škoda z povodně nebo záplavy, je škoda z povodně nebo záplavy vyřazena z pojištění. 3. Pokud vznikne škoda z povodně nebo záplavy, je škoda z povodně nebo záplavy vyřazena z pojištění. 4. Pokud vznikne škoda z povodně nebo záplavy, je škoda z povodně nebo záplavy vyřazena z pojištění.			

[illegible]

Pojištění skel - budovy a stavby		Limit pojištění plnění: _____ Kč		Spoluúčast: 10 %, min. však 200 Kč		+ _____ Kč	
Pojištění jmenovitě určených věcí - budovy a stavby		Pojištění nebezpečí - varianta pojištění	Pojištění částka (Kč)	Sazba (%)	Spoluúčast (Kč)	Koeficient spoluúčasti	
Specifikace:		☐ PRIMA ☐ KOMFORT					+ _____ Kč
Specifikace:		☐ PRIMA ☐ KOMFORT					+ _____ Kč
Pojištění elektromotorů - domácnost		Limit pojištění plnění: _____ Kč		Spoluúčast: 10 %, min. však 200 Kč		+ _____ Kč	
Pojištění garáže a věcí v ní uložených - domácnost			Varianta pojištění: PRIMA		Ja garáž majetkem jiné osoby? ☐ Ano		
Specifikace - jiné místo pojištění: _____							
Limit pojištění plnění pro garáž (nemovitosti) činí 200 000 Kč.		Pojištění částka movitých věcí: _____ Kč	Spoluúčast (Kč): _____		Koeficient spoluúčasti: _____		+ _____ Kč
Pojištění právní ochrany domácnosti			Limit pojištění plnění: _____ Kč		+ _____ Kč		
H. ÚDAJE O POJISTNÉM						Celkové roční pojištění před slevou = 7697 Kč	
Způsob platby: ☐ SÚK ☒ SPO		☒ platba k úhradě s připojením platby ☐ poštovní poukázkou		Pojištění období: ☒ 12 měsíců ☐ 3 měsíce ☐ 6 měsíců		Obchodní sleva: 5 % x 0.95	
Společací číslo SIPO: _____		Číslo účtu pojišťovny: _____		Kód banky: _____		Celkové roční pojištění po slevě = 7312,- Kč	
Jednorázová sleva*: 250 Kč				Pojištění za pojištění období		= 7062,- Kč	
Pojištění za první pojištění období _____ Kč		bylo zapláceno inkasním blokem č. _____		Varšavský symbol = číslo pojištění smlouvy			

I. ZVLÁŠTNÍ ÚDAJE A UJEDNÁNÍ	
O dnem počátku pojištění této PS se v plném rozsahu ruší / obnovuje / PS č.: _____ Způsob vyřešení vzniklého přeplátku pojištění: ☐ převést na tuto PS a zaslat vyrovnávací předpis ☐ zůstat pojištěnkovi zpět na účtu (číslo viz část H) ☐ zaslat pojištěnkovi zpět na korespondenční adresu	A dále se dnem počátku pojištění této PS v plném rozsahu ruší / obnovuje / PS č.: _____ KLIENTUJI POKRYTÝM JEDN. SLEVA NA ROČNÍ RODINNÝ DOMU VE VÝŠI 10% (NEMOVITOST VE MĚSTSKÉM TERÉNU VITAVU) A JEDNORÁZOVÁ SLEVA NA 1. POJISTNÉ ZA RODINNÉ POJ. VOZIDLO (KOMPLETNÍ POJISTĚNÍ VOZIDEL GLOBAL) - O-VN. 6254687321 POKR. - TERÉN DOMU OD ŘEZY K VEDNUT O CCA 100 CM.

J. ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ	
Pojištění prohlásuje se: a) vešl uvedené v této pojištění smlouvě nejsou pojištěny proti jiným nebezpečím nežli uvedeným v části J této pojištění smlouvy (včetně jiných) b) všechny údaje uvedené v této pojištění smlouvě odpovídají skutečnosti a bere na vědomí, že je povinen v průběhu doby trvání pojištění bez zbytečného odkladu oznámit všechny případné změny c) úpinně a pravdivě odpovídá na písemné dotazy pojištětele týkající se sjednaného pojištění a je si vědom povinností v průběhu trvání pojištění bez zbytečného odkladu pojištěteli oznámit všechny případné změny v těchto údajích	d) mu byly oznámeny informace v souladu s ustanovením § 65 a násl. zákona č. 37/2004 Sb. o pojištění smlouvě, a dále že byl informován o rozsahu a účelu zpracování jeho osobních údajů a o právu přistupu k nim v souladu s ustanovením § 11 zákona č. 101/2000 Sb. o ochráně osobních údajů e) byl před uzavřením pojištění smlouvy seznámen s pojišťovni podmínkami pojištění, které tvoří nedílnou součást této smlouvy
Pojištění smlouva uzavřena: 01.09.2010 19 Jméno, příjmení a podpis zástupce pojištětele: M. ROVANA, 14. 09. 2010 Tel. kontakt: 604959936	Podpis pojištěníka: _____

Dotazník pro stanovení minimální pojistné hodnoty souboru movitých věcí - DOM 06

☒ **Pojštění domácnosti**

Pro potřeby pojištění zařadte prosím zařízení bytu do jedné z následujících kategorií:

☒ **Účelné**

Byt je zařízen funkčně a účelně. Nábytek, podlahové krytiny, svítidla, elektrospotřebiče a ostatní věci tvoří soubor zařízení domácnosti, stejně jako i věci osobní potřeby (obuv, oblečení...) jsou běžného průmyslového provedení, převážně v nižších cenových relacích. Věci zvláštní hodnoty (věci umělecké nebo historické hodnoty, starožitnosti...) a cennosti (zlato, šperky, drahokamy...) tvoří jen malou část z celkové hodnoty majetku.

☒ **Standardní**

Byt je vybaven množstvím doplňků, působí útulně. Nábytek, podlahové krytiny, svítidla, elektrospotřebiče a ostatní věci tvoří soubor zařízení domácnosti, stejně jako i věci osobní potřeby (elektronické přístroje, sportovní potřeby...) jsou běžného průmyslového provedení, převážně ve středních cenových relacích. Část zařízení domácnosti mohou tvořit i hodnotnější kusy. Věci zvláštní hodnoty a cennosti tvoří spíše menší část z celkové hodnoty majetku.

☐ **Nadstandardní**

Byt je zařízen komfortně. Věci tvoří soubor zařízení domácnosti, stejně jako i věci osobní potřeby jsou převážně ve střední a vyšší cenové kategorii. Celkovou hodnotu majetku mohou významněji spoluurčovat i věci zvláštní hodnoty a cennosti.

☐ **Luxusní**

Byt je zařízen reprezentativně, zpravidla unikátním zakázkovým nebo starožitným nábytkem, vybaven množstvím věcí vysoké kvality. Celkovou hodnotu majetku zpravidla významněji spoluurčují i věci zvláštní hodnoty a cennosti.

Celková započítatelná plocha bytu je podlahová plocha bytu včetně kuchyně, chodby, WC, koupelny a schodiště. Do této plochy se nezapočítávají plochy balkonů, lodžii, teras, plochy ostatních příslušenství bytu a nebytových prostor.

Celková započítatelná plocha bytu:

160 m²

Minimální pojistná hodnota *):

800.000

Kč

☒ **Pojštění rekreační domácnosti**

Pro potřeby pojištění zařadte prosím zařízení bytu do jedné z následujících kategorií:

☒ **Účelné**

Byt je zařízen funkčně a účelně, převážně sleršími věcmi. Nábytek, podlahové krytiny, svítidla, elektrospotřebiče a ostatní věci tvoří soubor zařízení rekreační domácnosti, stejně jako i věci osobní potřeby (obuv, oblečení...) jsou běžného průmyslového provedení, převážně v nižších cenových relacích. Elektronické přístroje a jiné hodnotnější věci tvoří jen malou část z celkové hodnoty majetku.

☒ **Standardní**

Byt je vybaven množstvím doplňků, působí útulně. Nábytek, podlahové krytiny, svítidla, elektrospotřebiče a ostatní věci tvoří soubor zařízení rekreační domácnosti, stejně jako i věci osobní potřeby (elektronické přístroje, sportovní potřeby...) jsou běžného průmyslového provedení, převážně v nižších a středních cenových relacích.

☐ **Nadstandardní**

Byt je zařízen obdobně jako byt určený k trvalému obývání. Věci tvoří soubor zařízení rekreační domácnosti, stejně jako i věci osobní potřeby jsou převážně ve střední a vyšší cenové kategorii. Celkovou hodnotu majetku mohou významněji spoluurčovat i věci zvláštní hodnoty (věci umělecké nebo historické hodnoty, starožitnosti...).

☐ **Luxusní**

Byt je zařízen reprezentativně, zpravidla unikátním zakázkovým nábytkem, vybaven množstvím věcí vysoké kvality. Celkovou hodnotu majetku zpravidla významněji spoluurčují i věci zvláštní hodnoty.

Celková započítatelná plocha bytu je podlahová plocha bytu včetně kuchyně, chodby, WC, koupelny a schodiště. Do této plochy se nezapočítávají plochy balkonů, lodžii, teras, plochy ostatních příslušenství bytu a nebytových prostor. V případě rekreační budovy jednoznačně prostorově rozdělené mezi více vlastníků jde o plochu užívající pojištěným, která je specifikována v pojistné smlouvě.

Celková započítatelná plocha bytu:

m²

Minimální pojistná hodnota:

Kč

Poznámka:

ONA ZA KLADÉ PLNĚ HOCI

03.12.2019

Podpis zástupce pojištěte

Podpis pojišťovny

Přetrou vstupu označte křížem
Vstup je zajištěn pojištěním

Příloha č. 6 Kodex etiky pojišťovacího makléře podle Asociace českých pojišťovacích makléřů

Pojišťovací makléři musí především hájit zájmy svých klientů, zpracovávat pro ně optimální pojistné programy jak z hlediska jejich potřeb, tak z hlediska nabídky pojistného trhu. Přitom je makléř povinen respektovat platné právní předpisy, uchovávat obchodní tajemství svých klientů a dbát na dodržování níže uvedených norem:

A. Obecné zásady chování makléřů

- makléři respektují pravidla hospodářské soutěže a obchodních zvyklostí, vyvarují se používání nepravdivých a pomlouvačných výroků o svých konkurentech
- při své činnosti se důsledně vyvarují všeho, co by mohlo porušit důvěru klientů a vyvolat zkreslený dojem o jejich službách
- veškerou reklamu vedou pravdivě v souladu s čestnou soutěží bez prvků klamavé reklamy
- dodržují obezřetnou personální politiku a dbají o výchovu svých zaměstnanců po profesion. etické linii
- pojišťovací makléř musí disponovat takovou organizací a prostředky, které mu umožňují i v případě nepřítomnosti některého z představitelů nebo majitelů společnosti hájit zájmy svého klienta
- pojišťovací makléř je nezávislým zprostředkovatelem jedné ze dvou stran, které mezi sebou uzavírají pojistnou smlouvu
- pojišťovací makléř je povinen, jako součást hospodářského odvětví v pojišťovnictví, podílet se na udržení zdravého a funkčního pojišťovacího trhu

B. Zásady chování zaměstnanců makléřských firem

Zaměstnanci makléřských firem se řídí těmito etickými normami:

- důstojně reprezentují svoji firmu i obor pojišťovnictví, jehož jsou součástí
- vyvarují se všech činností, které by znamenaly konflikt jejich vlastních zájmů se zájmy firmy či pojišťovnictví jako oboru
- dodržují obchodní tajemství, a to i po ukončení svého pracovního poměru v pojišťovnictví
- dodržují přísně pravidla etiky, zejména nesmí zneužít svého postavení k přijímání či vyžadování finančních či věcných výhod od kohokoliv a stejně tak nesmí nikdy obdobné výhody sami nabízet či poskytovat
- nepoužívají nikdy ve svůj osobní prospěch informace a materiály své firmy
- v zájmu zvyšování svých profesních znalostí pečují soustavně o své vzdělávání

C. Zásady chování ve vztazích ke klientům

Makléřské firmy a jejich zaměstnanci se řídí následujícími pravidly:

- zájem klienta je vždy vyšší než zájem vlastní a trhu
- dodržují zásady mlčenlivosti o všech skutečnostech týkajících se pojištění klientů
- poskytují zásadně úplné, pravdivé, nezkreslené a srozumitelné informace o pojišťovnách, pojistných produktech a jejich ceně
- nesjednávají pojištění se spekulativními záměry
- jsou odpovědní za komplexní analýzu rizik, zpracování návrhů pojistných programů, konzultační a poradenskou činnost, správu uzavřených pojištění a součinnost při pojistných událostech
- mají vždy uzavřeno pojištění profesionální odpovědnosti
- pojišťovací makléř na požádání sdělí výši svého příjmu z uzavřeného obchodu a způsoby svého odměňování
- pojišťovací makléř musí umístit pojištění za cenu uvedenou v cenové nabídce
- nesmí učinit nelegální kroky i navzdory přání klienta
- vztah vyplývající z pověření je vždy časově omezen
- v případě, že mezi makléřem a klientem působí další subjekt, musí být tato skutečnost klientovi vždy sdělena
- rozhodne-li se klient změnit makléře, dosavadní makléř vrátí klientovi veškeré jeho materiály

D. Zásady chování ve vztazích k pojišťovnám

Makléři dodržují zejména tato pravidla:

- mají aktuální přehled o stavu pojistného trhu, o jednotlivých pojistitelích a jejich produktech
- při umisťování obchodu se chovají nestranně a profesionálně, vyvarují se zejména jakýchkoliv pomluv, či protežování některé z pojišťoven
- s pojistiteli udržují dobré vztahy spolupráce, zakotvené zpravidla v dílčích smlouvách o spolupráci
- nejsou nikdy závislí na kterékoliv pojišťovně

Příloha č. 7 Ukázka otázek k zajištění zkoušek odborné způsobilosti pro základní kvalifikační stupeň

1 Zákon o pojišťovnictví upravuje:

- a) Pouze podmínky provozování zprostředkovatelské činnosti.
- b) Podmínky provozování pojišťovací a zajišťovací činnosti a výkon dohledu v pojišťovnictví.**
- c) Podmínky uzavírání pojistné smlouvy.

2 Upravuje zákon o pojišťovnictví též provozování pojišťovací a zajišťovací činnosti pojišťovnou nebo zajišťovnou se sídlem na území České republiky?

- a) Ne.
- b) Ano.**
- c) Ano, ale pouze provozování pojišťovací činnosti.

3 Upravuje zákon o pojišťovnictví též provozování pojišťovací činnosti na území České republiky pojišťovnou se sídlem na území jiného členského státu Evropské unie a na území státu Evropského hospodářského prostoru?

- a) Ne.
- b) Ano.**
- c) Ano, ale pouze do 31. 12. 2004.

4 Pojišťovací činnost je zejména:

- a) Činnost pojišťovacích zprostředkovatelů.
- b) Uzavírání pojistných smluv pojišťovnou, správa pojištění a poskytování plnění z poj. smluv**
- c) Spolupráce pojišťovny a zajišťovny.

5 Co je to zajišťovací činnost?

- a) Poskytování okamžité pomoci pojistníkovi, pokud nastane pojistná událost.
- b) Uzavírání smluv, kterými se zajišťovna zavazuje poskytnout pojišťovně ve sjednaném rozsahu plnění, nastane-li nahodilá událost ve smlouvě blíže označená.**
- c) Provádění dozoru nad činností pojišťovny.

6 Obsahem zajišťovací činnosti je:

- a) Uzavírání zajistných smluv s pojistníkem.
- b) Uzavírání zajistných smluv mezi pojišťovnou a zajišťovnou.**
- c) Asistenční služba zajišťující pomoc pojištěným.

7 Je obsahem pojišťovací činnosti též uzavírání pojistných smluv pojišťovnou?

- a) Ne, neboť uzavírání pojistných smluv patří do zajišťovací činnosti.
- b) Ano.**
- c) Ano, jedná-li se o fyzické osoby.

8 Soubor uzavřených pojistných smluv se nazývá:

- a) Příslušenství pojistného kmene.
- b) Pojistný kmen.**
- c) Fond pojistných smluv.

9 Co je pojistný kmen?

- a) Databáze pojistných zprostředkovatelů.
- b) Soubor uzavřených pojistných smluv.**
- c) Uzavřené smlouvy na životní pojištění.